



PÉNZÜGYMINISZTERIUM
TÁMOGATÁSOKAT VIZSGÁLÓ IRODA



2002. április

Ezt a kiadványt a Pénzügyminisztérium szervezeti keretein belül működő Támogatásokat Vizsgáló Iroda készítette.

A kiadvány – egyéb, az állami támogatások témájában fontos információkkal együtt – elérhető a Támogatásokat Vizsgáló Iroda magyar és angol nyelvű honlapján (<http://www.p-m.hu/>).

Szerkesztő: Hargita Eszter

Lezárva: 2002. április

Kérjük az anyaggal kapcsolatban észrevételeit, kérdéseit jelezze a Támogatásokat Vizsgáló Irodának.

A Támogatásokat Vizsgáló Iroda

Vargha Ágnes

Hargita Eszter

Bodó Zajzon

dr. Firlé Dóra

dr. Havasi-Bóta Enikő

dr. Ivanics Gábor

dr. Remetei Filep Zsuzsanna

dr. Staviczky Péter

Giba Gábor

Jakab Erika

Zsamóci Csaba

főcsoportfőnök

főosztályvezető-helyettes

Cím: 1054 Budapest, József nádor tér 2-4.

T: 327-2343, F: 318-3663, e-mail: tvi@pm.gov.hu

TARTALOMJEGYZÉK

ELŐSZÓ	4
---------------------	---

TANULMÁNYOK - VÉLEMÉNYEK

<i>Hargita Eszter – Banai Péter Benő: Új fejezet a támogatások versenyszempontú ellenőrzésében: a vállalkozásoknak nyújtott állami támogatások tilalma alóli mentességek egységes rendjéről szóló 163/2001. (IX. 14.) kormányrendelet elfogadása</i>	5
<i>dr. Kelen Zsuzsa: A kohéziós (regionális) politika és a versenypolitika összebékítésére tett lépések</i>	11
<i>Remetei Filep Zsuzsanna: Filmipar és állami támogatás</i>	16

SZABÁLYISMERTETÉS

<i>Remetei Filep Zsuzsanna: Bizottsági jelentés az 1995-ös foglalkoztatási támogatásról szóló iránymutatás alkalmazásáról</i>	20
<i>Remetei Filep Zsuzsanna: Állami támogatás és kockázati tőke</i>	24
<i>Havasi-Bóta Enikő: Bizottsági közlemény a közszolgálati média részére nyújtandó állami támogatásokra vonatkozó szabályok alkalmazásáról</i>	37
<i>Giba Gábor – Zsarnóci Csaba: A nagyberuházások támogatására vonatkozó új szabályozásról, és a szintetikusszál-ipart, valamint a gépjárműipart érintő kérdésekről szóló új bizottsági közlemény</i>	41
<i>Jakab Erika: A befagyott költségekhez kapcsolódó állami támogatások elemzésének módszertanáról szóló Bizottsági közlemény</i>	46

ESETISMERTETÉS

<i>Staviczky Péter: A Bizottság N 6/A/2001 (Írország) számú döntése a tőzeg felhasználásával előállított energia kapcsán az ír Áramszolgáltatói Tanácsra háruló közszolgáltatási kötelezettséggel összefüggésben</i>	48
<i>Remetei Filep Zsuzsanna: Confederación Española de Transporte de Mercancías (CETM) v. Bizottság (Case T-55/99)</i>	52
<i>Ivanics Gábor: Az Elsőfokú Bíróság elnökének határozata a Gibraltár által nyújtott off-shore kedvezmények ügyében (T-195/01 R és T-207/01 R)</i>	67
<i>Remetei Filep Zsuzsanna: A Kanári-szigeteken a különleges gazdasági övezetre vonatkozó szabályozás állami támogatási szabályok alapján történő elbírálása</i>	72
<i>Staviczky Péter Állami támogatás 97/99 – Portugália - Beruházások költségvetési támogatásának szabályozása</i>	80

Előszó

A *TVI információs füzetek* 7. számában, a 2. számhoz hasonlóan különféle témákkal foglalkozunk.

A *vállalkozásoknak nyújtott állami támogatások tilalma alóli mentességek egységes rendjéről* szóló 163/2001. (IX. 14.) Korm. rendelet ismertetése mellett a 7. számban a közösségi jogszabályok vonatkozásában számos tanulmány - vélemény, szabályismertetés és néhány érdekes jogesetleírás olvasható.

A kockázati tőke és a közszolgálati média állami támogatására, valamint a villamos energiaiparban a befagyott költségekre vonatkozó szabályok a közösségi állami támogatási szabályozás új területei.

A nagyberuházások támogatására alkalmazandó új támogatási szabályok jelentőségét az adja, hogy a Közösség kísérletet tett az ágazati szabályok számának csökkentésére és e szabály alá vonására.

Kérjük, amennyiben az állami támogatási témával vagy az e számban megjelentekkel kapcsolatban kérdése vagy észrevétele van, keressen meg minket.

Hargita Eszter

Hargita Eszter – Banai Péter Benő:

Új fejezet a támogatások versenyszempontú ellenőrzésében: a vállalkozásoknak nyújtott állami támogatások tilalma alóli mentességek egységes rendjéről szóló 163/2001. (IX. 14.) kormányrendelet elfogadása¹

2002. január 1-jén lépett hatályba a vállalkozásoknak nyújtott állami támogatások tilalma alóli mentességek egységes rendjéről szóló 163/2001. (IX. 14.) Korm. rendelet² (a továbbiakban: kormányrendelet), amely az Európai Közösség vonatkozó szabályaival összhangban határozza meg a vállalkozásoknak nyújtható támogatások körét és a kapcsolódó eljárási szabályokat.

ELŐZMÉNYEK

Az Európai Megállapodás 62. cikkében Magyarország már 1991-ben kötelezettséget vállalt arra, hogy állami támogatási rendszerét a közösségi szabályokkal fokozatosan harmonizálja.³ E kötelezettség teljesítéséért az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. törvény – 1997. évi módosítása során – a pénzügyminisztert tette felelőssé. E feladatát a pénzügyminiszter hosszú ideig az Európai Integrációs Titkárság Állami támogatások EU osztálya útján látta el, amely az egyes támogatási tervezeteket a „hagyományos” államigazgatási eljárás keretében véleményezte. Az Európai Bizottság nyomást gyakorolt annak érdekében, hogy kerüljön elfogadásra egy, a vizsgáló szervezet javaslatát és feladatait tartalmazó jogszabály.

A vállalkozásoknak nyújtott állami támogatások előzetes bejelentési kötelezettségéről és annak Európai Megállapodással való összhangjának vizsgálatáról szóló 76/1999. (V. 26.) számú Korm. rendelet bevezette a támogatási tervezetek előzetes bejelentési kötelezettségét, és a véleményezési feladatok ellátására a Pénzügyminisztériumban felállításra került a Támogatásokat Vizsgáló Iroda (TVI). A 76/1999. sz. kormányrendelet hatálya az elkülönített állami alapokból, a központi költségvetésből, valamint az ÁPV Rt.⁴ által nyújtandó támogatásokra terjedt ki. Az Iroda a tervezeteket az Európai Megállapodásnak, vagyis az Európai Unió állami támogatási szabályainak való megfelelés szempontjából vizsgálta.

Az elmúlt két év tapasztalatai azt mutatták, hogy a TVI javaslatai túlnyomó többségben érvényesítésre kerültek.

A 76/1999. sz. kormányrendelet csak eljárási szabályokat tartalmaz, noha már 1999-ben felvetődött – egyes társult országok gyakorlatához hasonlóan – a közösségi anyagi jogi szabályok egységes hazai jogszabályba foglalása. A közösségi szabályok terjedelmes volta, sajátos jellege (az Európai Bizottság diszkrecionális jogköre a támogatások megítélésekor) és az új közösségi szabályok alkalmazásának problematikája miatt azonban erre nem került sor.

A TVI munkájával a közösségi szabályok egyre ismertebbek lettek a támogatást nyújtók körében, ugyanakkor az Európai Bizottság továbbra is fontosnak tartotta a TVI hatáskörének kibővítését, vagyis azt, hogy a véleményezési lehetőség az önkormányzatok által nyújtott támogatások esetén is fennálljon.

¹ Az írás Az Új „Állami Támogatási Kódex” címmel a Pénzforrás c. kiadvány 27. (VII. évfolyam 4.) számában jelent meg.

² Magyar Közlöny 100. szám, 2001. szeptember 14.

³ Az 1994. évi I. törvény 62. cikke szerint „(1) A Megállapodás megfelelő működésével, amennyiben érinthetik a Közösség és Magyarország közötti kereskedelmet, összeegyeztethetetlenek a következők: ... (iii) bármely állami támogatás, amely azáltal, hogy előnyben részesít egyes vállalatokat vagy egyes áruk termelését, torzítja a versenyt, vagy azzal fenyeget. (2) Az ezzel a Cikkkel ellentétes gyakorlatot az Európai Gazdasági Közösséget létrehozó Szerződés 85., 86. és 92. Cikkében foglalt szabályok alkalmazásából eredő kritériumok alapján kell elbírálni.”

⁴ Jogalapját a költségvetési törvény teremtette meg.

A kritikákra válaszul az ez év tavaszán elfogadott *pénzügyi tárgyú törvénycsomag* (2001. évi L. törvény) módosította az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. törvényt, melynek 15.§-a értelmében főszabályként 2002. január 1-től tilos a vállalkozások részére történő, versenytorzító állami támogatások nyújtása. A Kormány felhatalmazást kapott arra, hogy a mentességek körét kormányrendeletben szabályozza.

E felhatalmazás alapján, a közösségi állami támogatási szabályokat figyelembe véve került elfogadásra a *vállalkozásoknak nyújtott állami támogatások tilalma alóli mentességek egységes rendjéről* szóló 163/2001. (IX. 14.) Korm. rendelet⁵. Az állami támogatásokra vonatkozó anyagi és eljárási keretszabályok egy jogforrásban való megjelenése így egy „állami támogatási kódex” létrejöttét eredményezte.

AZ ÚJ KORMÁNYRENDELET HATÁLYA ÉS ÁLTALÁNOS RENDELKEZÉSEI (II-III. FEJEZET)

A kialakult hazai jogszabályi struktúra (általános tiltás törvényben, a tilalom alóli mentességek szabályozása alacsonyabb szintű jogszabályban) követi a közösségi szabályozás hierarchiáját, hiszen a Római Szerződés 87. cikke szintén általában tiltja meg a versenytorzító, a tagállamok közötti kereskedelmet érintő állami támogatások nyújtását, a megengedhető támogatások körét pedig a Bizottság által megalkotott szabályok tartalmazzák.

Az államháztartásról szóló törvény 15.§-ának és a kormányrendeletnek (2.§) hatálya minden államháztartási forrásból nyújtott támogatásra, vagyis az önkormányzatok által vállalkozásoknak nyújtott támogatásokra is kiterjed. Ugyanakkor a kormányrendeletben szereplő szabályok nem alkalmazandók a társasági adóról és osztalékadóról szóló 1996. évi LXXXI. törvény jelenleg hatályos adókedvezményeire, valamint a Magyarország uniós csatlakozásáig megalkotandó helyi adó rendeletekre.

A kormányrendeletben a támogatási programok szabályozásának átláthatóvá tétele érdekében bevezetett rendelkezések (5.§) célja az, hogy a támogatást nyújtó szervek olyan jogszabályokat alkossanak, melyek már a csatlakozás előtti időszakban tartalmazzák azon kötelező elemeket, melyeket – uniós tagként – a támogatásokat jóváhagyó Európai Bizottság az elbíráláshoz megkövetel, elkerülve így a százas nagyságrendű, évente meghirdetésre kerülő pályázati felhívások kötelező, Európai Bizottság általi jóváhagyását.

A támogatáshalmazódásra vonatkozó szabályok (7.§) értelmében, a kormányrendeletben szereplő mértékek egy adott projekthez igénybe vett összes államháztartási forrásra (különböző célelőirányzatok, helyi önkormányzat által nyújtott támogatás stb.) vonatkoznak.

NYÚJTHATÓ TÁMOGATÁSOK

A kormányrendelet – követve a közösségi szabályok logikáját – horizontális, ágazati és a közösségi értelemben vett ún. regionális támogatásokat különböztet meg, és tartalmazza az egyes támogatási kategóriákra vonatkozó részletszabályokat is. Azon támogatások, amelyek a kormányrendelet hatálya alá tartoznak, de az abban szereplő támogatási kategóriákba nem sorolhatók be, vagy a támogatás-nyújtás feltételei eltérnek a kormányrendeletben leírt szabályoktól, a főszabály szerint nem nyújthatók.⁶

Horizontális célú támogatásnak (IV. fejezet) minősül a kutatás-fejlesztés, a foglalkoztatás és képzés, a környezetvédelem, az energiatakarékosság és a megújuló energiaforrások használatának, valamint a kis- és középvállalkozásoknak a támogatása, illetve megmentés és

⁵ E jogszabály hatályba lépésével egyidejűleg a 76/1999. sz. kormányrendelet hatályát veszítette.

⁶ Bizonyos kivételes esetekben a Kormány – az Európai Megállapodásban vállalt kötelezettségeket tiszteletben tartva – felmentést adhat a támogatás-nyújtási tilalom alól. (3. § (2))

szerkezet-átalakítás céljára nyújtott támogatás. A horizontális célú támogatásokkal kapcsolatban kiemelendő, hogy

- a *környezetvédelmi támogatások* nyújtásának feltételei az Unióban megváltoztak, és jelenleg az ún. regionális térkép által meghatározott intenzitási mértéknél 10 százalékponttal magasabb támogatási intenzitás adható (korábban az adható mérték a regionális támogatási térkép által megállapított támogatási intenzitásnak felelt meg);
- a kormányrendelet bevezeti a *támogatási szempontból kedvezményezett vállalkozások (TKV)* fogalmát; ennek oka, hogy a magyar törvények szerinti kis- és középvállalkozás (KKV) fogalom az uniós szabályok adta lehetőségeknél szűkebb kört foglal magában, ezért – a támogatási lehetőségek teljes kihasználása érdekében – a kormányrendelet az uniós fogalmak szerinti KKV fogalmat nevezi TKV-nek;
- a *képzési támogatás* terén a kormányrendelet különbséget tesz általános⁷ és speciális⁸ képzés között (az általános képzés esetében a megengedhető támogatási intenzitás közel kétszerese a speciális képzésének);
- *foglalkoztatási támogatásnak* csak a (termelő) beruházáshoz nem kötött támogatások minősülnek, ellenkező esetben a beruházási támogatásra vonatkozó szabályok az irányadók.

A kormányrendelet V. fejezete tartalmazza a közösségi értelemben vett *regionális támogatásokra* vonatkozó szabályokat. (A regionális támogatás kifejezés nem került be a magyar kormányrendeletbe, mivel a megnevezés esetünkben félreérthető lehet. Az Unióban regionális – tehát környezetvédelemhez és kutatás-fejlesztéshez nem kapcsolódó – beruházási támogatás a közösségi átlagnál fejletlenebb régiókban nyújtható, viszont Magyarország egész területe jelenleg ilyennek minősül.) A kormányrendelet V. fejezete alapján beruházási és működési támogatás nyújtható. Ez utóbbi azonban csak kivételes esetben, amennyiben az hozzájárul az adott térség fejlődéséhez, arányos a megoldani kívánt hátránnyal, időben korlátozott és csökkenő mértékű.

A Magyarországon nyújtott támogatások jelentős része⁹ regionális beruházási támogatás. E támogatások 2002. január 1-től a következő feltételek érvényesítése esetén nyújthatók:

- a korábbi szabályozáshoz képest legfontosabb változás az ún. regionális támogatási térkép (29.§) bevezetése¹⁰, amely az egyes térségek fejlettségi szintjét figyelembe véve határozza meg a nyújtható támogatás maximális mértékét;

⁷ Általános képzési támogatásnak minősül a munkavállalók munkakörében közvetlenül nem alkalmazható tudás megszerzését célzó elméleti és gyakorlati oktatás támogatása, amely olyan képesítés megszerzését célozza, amely más munkaterületen és más vállalkozásoknál széles körben felhasználható. (27.§ (1))

⁸ Speciális képzési támogatásnak minősül a munkavállaló munkakörében közvetlenül alkalmazható tudás megszerzését célzó elméleti és gyakorlati oktatás támogatása. Az így megszerzett tudás más területeken és más vállalkozásoknál történő hasznosíthatósága korlátozott. (28.§ (1))

⁹ Id. TVI információs füzetek 3. száma: www.meh.hu/pm/TVI

¹⁰ 2000. január 1-je óta, az államháztartás működési rendjéről szóló 217/1998. (XII. 30.) Korm. rendelet 79.§ (10) bekezdése értelmében a maximális támogatási intenzitás – beruházási támogatások esetében, az egy projekthez igénybe vett összes támogatás tekintetében – Magyarország egész területén egységesen 50%, kis- és középvállalkozások esetében 65% volt. Ugyanakkor a támogatási programokban lefektetett szabályok értelmében a területfejlesztési szempontból elmaradott térségekben megvalósuló beruházásokat +10 százalékponttal „honorálhatták” a többi beruházáshoz képest.

Térség	Megengedhető maximális támogatási intenzitás
Észak-Magyarország, Észak-Alföld, Dél-Alföld, Közép-Dunántúl és Dél-Dunántúl régiókban, valamint egyes kistérségekben ¹¹	50%
Nyugat-Dunántúl régió	főszabályként 45% ¹²
Pest megye	főszabályként ¹³ - 2002-ben és 2003-ban 50% - 2004-től kezdődően 40%
Budapest	- 2002-ben 40% - 2003-tól 35%

- Beruházási célú támogatás csak (a) új telephely létesítéséhez, vagy (b) meglévő telephely bővítéséhez kapcsolódó tárgyi eszköz-beszerzéshez, immateriális javak beszerzéséhez, vagy (c) a termékben, nyújtott szolgáltatásban vagy a termelési-, szolgáltatási folyamatban alapvető változást hozó tevékenység megkezdéséhez (ésszerűsítés, diverzifikálás vagy korszerűsítés útján) nyújtható, így karbantartás és felújítás nem finanszírozható;
- a vállalkozásnak a beruházás 25%-át saját forrásból kell finanszíroznia, amelybe az államháztartás alrendszeréből kapott támogatás nem számítható be;
- a beruházással létrehozott kapacitásokat, szolgáltatásokat a kedvezményezettnek az eredeti célnak megfelelően öt évig folyamatosan fenn kell tartania és működtetnie, vagy – amennyiben az elszámolható költségek a személyi jellegű ráfordítások alapján kerülnek kiszámításra – az újonnan létesített munkahelyeket öt évig fenn kell tartani.

Az egyes ágazatokra vonatkozó különös rendelkezéseket a kormányrendelet VI. fejezete tartalmazza. Fontos megemlíteni, hogy

- az *Európai Szén- és Acélközösséget létrehozó Szerződés hatálya alá tartozó termékek* esetében támogatás csak kutatás-fejlesztésre, környezetvédelemre és üzembezárásra nyújtható;
- a *szénbányászatban* tevékenykedő vállalkozások a kutatás-fejlesztési és környezetvédelmi támogatás mellett, bizonyos feltételek teljesülése esetén, működési támogatásban is részesülhetnek;
- a *szintetikusszál-ipar* támogatása az általános szabályoknál szigorúbb feltételek mellett lehetséges;
- a *gépjárműipari* nagyberuházások¹⁴ támogatása csak abban az esetben lehetséges, ha a támogatást igénylő bizonyítja, hogy a beruházás helyszínének megválasztásakor más telephely (ún. alternatív telephely) is „versenyben volt”; emellett a támogatás nagysága nem haladhatja meg a jelenlegi helyszín és az alternatív telephely közötti költséghátrányt (vagyis a támogatás azt a célt szolgálja, hogy a választott helyszínen történő beruházás alternatív telephelyhez viszonyított többletköltségeit kompenzálja; az alternatív telephely meglétének bizonyítása a beruházó feladata);

¹¹ ceglédi, celldömölki, csornai (2002-ben), lenti (2002-ben), letenyei, nagykátai, őriszentpéteri, szobi, téti, vasvári, zalaszentgróti

¹² Id. a fenti kistérségek kivételével

¹³ Id. a fenti kistérségek kivételével

¹⁴ Amennyiben a támogatás értéke meghaladja az 5 millió eurónak megfelelő forintösszeget, vagy a projekt értéke az 50 millió eurónak megfelelő forintösszeznél több.

- a szárazföldi közlekedési ágazatban – a kombinált árufuvarozás kivételével – nem támogatható a gördülőeszköz-beszerzés; ugyanakkor adott térség tömegközlekedésének minőségét javító jármű-rekonstrukcióhoz nyújtható támogatás.

A fentiekén túl a kormányrendelet az általánosnál szigorúbb szabályokat állapít meg a nagyberuházások¹⁵ támogatására (VII. fejezet). Emellett *további* esetekben is *lehetőséget* ad a támogatás nyújtására (VIII. fejezet), ezek – többek között – a következők:

- a kultúra és a kulturális örökség megóvásának előmozdítására nyújtott támogatás;
- csekély összegű (de minimis) támogatás, abban az esetben, ha az adott vállalkozás három év alatt ilyen jogcímen kapott támogatásainak értéke nem haladja meg a százezer eurónak megfelelő forintösszeget (mintegy 26 millió forintot); ezen a jogcímen nem részesülhetnek támogatásban a szállítási ágazatban tevékenykedő vállalkozások és az exporthoz közvetlenül kapcsolódó tevékenységek¹⁶;
- a társadalom közszolgáltatásokkal történő ellátását biztosító támogatás, amennyiben az a közszolgáltatás ténylegesen felmerült költségei tekintetében indokolt.

ELJÁRÁSI SZABÁLYOK (IX. FEJEZET)

Az új kormányrendelet átveszi a 76/1999. sz. kormányrendeletben lefektetett eljárási szabályokat, így változatlanul előírja a támogatást nyújtók TVI felé fennálló előzetes bejelentési kötelezettségét. Eltérés a korábbiaktól, hogy 2002. január 1-től az önkormányzatokra is vonatkoznak ezek az előírások¹⁷. Továbbra is előzetesen be kell jelenteni a TVI-nek a már bejelentett támogatási programokból a fent felsorolt egyes ágazatoknak és nagyberuházásokhoz nyújtott támogatásokat.

Jelentős változást jelent, hogy a pénzügyminiszternek jogában áll a kormányrendeletben foglaltaknak nem megfelelő támogatások kifizetésének felfüggesztését, illetve visszafizettetését kezdeményezni a támogatást folyósítónál. Emellett a TVI-nek lehetősége van arra, hogy létező támogatási lehetőségeket (pl. pályázati felhívásokat), illetve be nem jelentett támogatásokat megvizsgáljon, és amennyiben úgy ítéli meg, hogy azok nincsenek összhangban a kormányrendelettel, módosításra szólíthatja fel a támogatást nyújtót.

Utószó

A fent ismertetett kormányrendelet első ránézésre nagy terjedelmű és bonyolult szabályrendszernek tűnhet. A kormányrendeletben szereplő anyagi szabályokat azonban már 1999 óta alkalmazta a TVI előzetes véleményezési eljárása során. A 2000. és 2001. évben meghirdetett pályázati felhívásokat a TVI versenyszempontú ellenőrzése után hirdették meg. Így az Iroda véleménye szerint az új kormányrendelet alkalmazása a központi költségvetési források esetén nem igényel a korábbiakhoz képest további tennivalókat. Az önkormányzatoknak az új szabályokkal meg kell ismerkedniük, amihez a TVI mind képzés, mind kiadványok formájában segítséget nyújt.

¹⁵ Nagyberuházás: az a beruházási projekt, a.) amelyhez nyújtott támogatás teljes összege legalább 50 millió eurónak megfelelő forintösszeg; vagy b.) teljes költsége legalább 50 millió (a textil [TEÁOR DB 17] és ruházati [TEÁOR DB 18] ágazatban legalább 15 millió) eurónak megfelelő forintösszeg és a támogatási intenzitás az adott térségben e kormányrendelet 29. §-a szerint megállapított mérték 50%-ánál nagyobb, és amennyiben az újonnan teremtett, vagy megőrzött munkahelyek támogatása munkahelyenként legalább 40 ezer (a textil [TEÁOR DB 17] és ruházati [TEÁOR DB 18] ágazatban legalább 30 ezer) eurónak megfelelő forintösszeg.

¹⁶ E támogatás előnye abban rejlik, hogy az „egy vállalkozás – három év – százezer euró” feltételeken túl más szabályt a támogatást nyújtóknak nem kell figyelembe venniük. Így olyan tevékenységek is támogathatók, amelyek egyik fent ismertetett kategóriába sem tartoznak.

¹⁷ Az önkormányzatok által nyújtott támogatások esetében a 8 millió Ft alatti támogatásokat nem kell jelenteni, de ez nem jelenti azt, hogy e támogatásoknál nem kell betartani a kormányrendelet előírásait.

Csatlakozásunk után az állami támogatásokra vonatkozó közösségi anyagi jogszabályok közvetlenül alkalmazandók lesznek, ezért nem lesz szükség ezeknek külön hazai kormányrendeletben való megjelenítésére. Noha ez a kormányrendelet az előbbi értelemben reményeink szerint „rövid életű lesz”, meggyőződésünk szerint az mind a támogatást nyújtó szervek, mind a vállalkozások részére átláthatóvá teszi azt a szabályrendszert, amely jelenleg s a jövőben is kijelöli a támogatásnyújtás kereteit, s egyúttal nagymértékben hozzájárul majd ahhoz, hogy a tényleges taggá válás e területen zökkenőmentes legyen.

Budapest, 2001. október 11.

dr. Kelen Zsuzsa:

A kohéziós (regionális) politika és a versenypolitika összebékítésére tett lépések

Az ún. kohéziós politika a valamilyen szempontból hátrányos helyzetű vagy valamely okból elmaradott, a fejlődésen kívül rekedt régiók felzárkóztatására irányuló politikát és annak eszköztárát foglalja magában. A közösségi fogalmak szerint „régió” a NUTS (Területi Statisztikai Egységek Nomenklatúrája) kategóriái szerinti kisebb-nagyobb közigazgatási egység (pl. a német tartományok NUTS I egységnek minősülnek, a mi megyéink NUTS III területnek, a kettő között helyezkednek a különböző státusszal és feladatokkal felruházott NUTS II régiók). Kis országok esetében az egész ország NUTS I terület, amely néhány NUTS II nagyrégióra van felosztva. Több NUTS III régió képez egy-egy NUTS II régiót. A régióhatárokat, mivel a régiókra vonatkozó statisztikai mutatókhoz fontos jogkövetkezmények fűződnek (pl. állami támogatások nyújtásához való jog vagy a közösségi támogatásokból való részesülés joga), általában nem lehet változtatni. A témánkat érintő mindkét közösségi politika, a kohéziós és versenypolitika szempontjából a NUTS II és a NUTS III régiók fejlettségi szintjét tükröző mutatók a mérvadóak.

Egy régió hátrányos helyzetét vagy a fejlődésben való lemaradását közgazdaságilag és statisztikailag két mutatóval lehet leginkább megragadni: az egy főre jutó GDP mutatójával és a munkanélküliségi rátával. A kettő közül az első a fontosabb. Az alacsony egy főre jutó GDP-szint, mint komplex okokra visszavezethető mutató, elsődleges szerepet játszik a kohéziós politika céljai tekintetében. Ez a felfogás tükröződik a Strukturális Alapok ún. 1. célkitűzéséhez rendelt szabályokban: azok a NUTS II területek jogosultak az 1. célkitűzés alá tartozó programoknak a közösségi alapokból való finanszírozására, amelyekben az egy főre jutó GDP a közösségi átlag 75%-a alatt van.

Ugyanez az ismérv jellemzi az állami forrásokból nyújtható támogatásokra vonatkozó szabályok szempontjából legnagyobb kedvezményeket élvező, a Római Szerződés 87. cikke (3) bekezdésének (a) pontja hatálya alá eső régiókat is. A fejletlenebb térségekben letelepedett vagy letelepedni szándékozó vállalatoknak nyújtható támogatások iránt tanúsított bizottsági „jóindulat” azzal magyarázható, hogy az alacsony fejlettségi szint a vállalkozások, a beruházók szempontjából számottevő versenyhátrányt jelenthet: feltehetően gyenge minőségű vagy hiányos az infrastruktúra, a munkaerő képzetlen vagy nehezen konvertálható szakképzettséggel rendelkezik, jellemző lehet a humán erőforrás más szempontokból is gyengébb minősége (pl. a lakosság rossz egészségi állapota, alacsony színvonalú munkakultúra, rossz munkamorál, gyenge alkalmazkodóképesség stb.).

Megkérdeztek vállalatokat, hogy amikor telephely-változtatás mellett döntenek, mely tényezőket milyen súllyal vesznek figyelembe. Első helyen állt a hitelfelvétel költsége, másodikon a társasági és jövedelemadók mértéke, harmadik helyen a képzett munkaerő jelenléte, utána következtek a munkaerőt terhelő közvetett költségek, a munkaügyi szabályok, a gazdasági növekedés mértéke, végül a bérköltségek. Ezenfelül speciális igények is jelentkezhetnek a választott régióval szemben, pl. ha magas képzettségű munkaerőt foglalkoztató vállalat letelepedéséről van szó, akkor fontos, hogy milyen iskolák állnak rendelkezésre a környéken, milyen a környezet, a biztonság, az egészségügyi stb. szolgáltatások, alacsony-e a bűnözés.

A Strukturális Alapok 2. célkitűzése szerinti közösségi támogatásokra való jogosultságot a strukturális problémákkal sújtott olyan kisebb – NUTS III vagy meghatározott kritériumoknak megfelelő – térségek (amelyek lakossága azonban 100 ezer főnél nem kevesebb) szerezhetik meg, amelyek nagy mértékű munkanélküliséggel járó gazdasági-szociális átalakuláson mennek keresztül, vagy hanyatló rurális térségeknek minősülnek, illetve nehézségekkel küzdő városi területek.

Az állami támogatási szabályok szerint való kedvezményezetttség feltétele más módon fogalmazódott meg: a Római Szerződés 87. cikke (3) bekezdésének (c) pontja alapján bírálhatók el azok a támogatások, amelyeket bizonyos tevékenységek vagy gazdasági területek számára nyújtanak, amennyiben ezek nem hatnak hátrányosan a kereskedelemre olyan mértékben, hogy az a közös érdeket sértené.

Látjuk tehát, hogy a Strukturális Alapok 2. célkitűzése szerinti támogatás kritériumai és a 87. cikk (3) bekezdésének (c) pontja alapján nyújtható, versenyt érintő támogatás feltételei koránt sincsenek összehangolva, így területileg sem mindig eshetnek egybe, bár ez lenne a cél. A Strukturális Alapokról szóló 1260/1999. sz. tanácsi rendelet 4. cikke ugyanis rögzíti, hogy „a tagországok erőfeszítései révén” el kell érni, hogy a 2000-tól 2006-ig tartó időszakban a 2. célkitűzésbe tartozó régiók és a 87. cikk (3) bekezdésének (c) pontja szerinti régiók nagyjából egybeessenek. A kedvezményes elbánásban részesíthető 87(3)(c) régiókban élő lakosság nem lehet több, mint az adott ország 87(3)(a) státuszú területein élő lakosság 50%-a. Ugyanakkor létezik egy felső határ a két kedvezményezett kategóriába tartozó régió lakosságának vonatkozásában is: a részarány nem lehet több az Unió lakosságának 43,2%-ánál. Emellett a Bizottság tagállamonként is maximálta a támogatható területek nagyságát. A tagállamok maguk választhatják ki azt a maximum 5 mutatót, amely alapján a 87(3)(c) kategóriába eső területeket ki kívánják jelölni. A mutatókat a Bizottságnak jóvá kell hagynia. Amennyiben nem NUTS III régióra kéri az ország a kedvezményt, a kedvezményezni kívánt területnek legalább 100 ezer fő lakossággal kell rendelkeznie. Valamennyi régiót egyszerre kell a Bizottságnak előzetesen bejelenteni, és a jóváhagyás egyetlen határozattal történik meghatározott periódusra.

A közösségi alapokból társfinanszírozott, valamint a csak nemzeti forrásokból finanszírozott fejlesztési programok egy része közvetlenül a hátrányos helyzetet előidéző okok felszámolására irányul, más programok a befektetőknek kínálnak támogatást, hogy a hátrányok ellenére az elmaradott régiókat válasszák vállalkozásuk vagy új beruházásuk színteréül. A termelő beruházásoknak nyújtott támogatás fontos eszköze mind a közösségi kohéziós politikának, mind a nemzeti strukturális, illetve területfejlesztési politikának.

Ez utóbbi típusú támogatási programoknál jelentkezik a versenypolitika és a regionális politika összehangolási problematikája. A közösségi versenypolitika célkitűzése, hogy megakadályozza az olyan támogatásokat, amelyek megzavarják a belső piacon az egyenlő feltételek melletti versenyt. A versenypolitika e törekvésével összeegyeztethető az olyan támogatás, amely csak a versenyhátrányok ellensúlyozására szorítkozik, és a szükségesnél nem nagyobb mértékű, vagy ahol a támogatás – a támogatott beruházás révén – több előnnyel jár a régió hátrányainak felszámolása tekintetében, mint amekkora hátrányt a versenytorzítás jelent. Ezeknek az elveknek az érvényesülése azonban egzakt módon nem mérhető, tehát a játékszabályokat kellett úgy kialakítani, hogy azok betartatása – lehetőség szerint – biztosítsa ezen elvek érvényesülését.

A *TVI információs füzetek* 2. számában „A nemzeti regionális támogatások helyzete a Közösség támogatási politikájában” című cikk tartalmazza azoknak a szabályozó eszközöknek az ismertetését, amelyek a két politika ellentétes céljainak a harmonizálását szolgálják. A fő eszközök a következők:

- a regionális politika céljainak összehangolása az állami támogatási szabályokban található azon jogcímekekkel, amelyek a támogatás-tilalom alóli felmentésre,

engedményes elbánásra jogosítanak (pl. foglalkoztatás ösztönzése, munkaerő képzése, környezetvédelmi beruházások, kutatás-fejlesztés támogatása stb.),

- a területfejlesztési célokat szolgáló Strukturális Alap támogatásaira való jogosultságot ábrázoló térkép összehangolása a nemzeti támogatás szempontjából való kedvezményezettség térképével (gyakorlatilag a térképek területi egybeesésének kikötése).

A Strukturális Alapokra vonatkozó rendeletben található egy olyan kikötés, amely szerint a közösségi alapokból támogatott programoknak összhangban kell lenniük az egyéb uniós politikák – kiemelten a versenypolitika – alapelveivel. Más szóval közösségi pénzekben csak olyan támogatási program részesülhet, amelynek az állami támogatásokra vonatkozó versenyszabályokkal való összhangját a Bizottság megállapította.

A két politikához tartozó szabályozáson túlmenően a közösségi intézmények a politika elveit is időről időre – mindkét politika oldaláról – felülvizsgálják, finomítják. A továbbiakban a legutóbbi ilyen jellegű állásfoglalásokból emelünk ki néhány új gondolatot, amely segít megérteni a szabályozás nehézségeit, ellentmondásosságát, illetve egyes speciális szabályok mögött húzódó megfontolásokat.

A Régiók Bizottságának 1999. november 18-án kelt állásfoglalása az alábbiak szerint finomítja a két politika céljainak összehangolását:

- El kell kerülni azt, hogy a vállalatok bizonyos régiókba történő beruházásait csupán a nagyobb támogatás megszerzése motiválja, ugyanakkor nem eredményezi a foglalkoztatási helyzet javulását. Az áttelepülő vállalatok által megszerezhető többlettámogatás általában üres épület vagy földterület áron aluli átadásának formáját ölti. Ezt sokszor kombinálják olyan jellegű segéllyel, amely kívül esik a versenyszempontú ellenőrzésen. Aggályos továbbá, hogy az adórendszerekben lévő különbségek kihasználása a termelő kapacitások áthelyezését ösztönzi egyik régióból vagy országból a másikba.
- Ha egy vállalat csak az ilyen támogatási előnyök által csábítva helyezi át termelését vagy választ beruházása számára telephelyet, fennáll annak veszélye, hogy egy másik – még kedvezőbb – ajánlat esetén odébbáll, így a támogatás „nem fizetődik ki”. A támogatási versenyt el kell kerülni, mert a vállalatok és ezzel együtt a munkahelyek gyakori földrajzi áthelyeződése nagy alkalmazkodási költséggel jár, s a támogatás nem segíti elő a hozzá fűződő remények teljesülését.
- A támogatásokkal való visszaélést olyan szabályokkal próbálja a Bizottság megakadályozni, amely biztosítja az eredeti célok elérését. Ilyen szabály például az, hogy a regionális elmaradottság alapján jogosult területeken egy beruházás csak akkor kaphat támogatást, ha az legalább öt évig ott marad, illetve munkahelyteremtés esetén az új munkahelyeket ugyancsak öt évig fenn kell tartani. Emellett a Strukturális Alapokból az üzemek áttelepítése nem támogatható. Külön szabály vonatkozik a nagyberuházásokra, amellyel a nagyvállalatok fenti, a regionális politikával visszaélő támogatásának kívánják elejét venni.

- Az autógyárakra különösen jellemző volt a támogatások versenyeztetése. Ezt a gyakorlatot kívánták kiküszöbölni az autóiparra vonatkozó – az általánosnál szigorúbb – állami támogatási szabályokkal.
- Azt is el kell kerülni, hogy a gyengébb környezetvédelmi normák vagy a normák be nem tartásának elnézése, vagy a gyengébb munkavédelem és szociális ellátás vonzza a beruházókat egy hátrányos helyzetű régióba. A közösségi normák betartatásáról minden téren gondoskodni kell, hogy a regionális politika ne vezessen versenytorzító praktikákhoz.

A 2000-2006-os időszakra a Bizottság egy útmutatót¹⁸ készített arról, hogy miként kell a nemzeti vagy regionális programokban meghatározni a közösségi alapokból finanszírozott programok céljait. Ebből most csak azokkal foglalkozunk, amelyek vállalatok támogatásával függenek össze:

- A vállalatok támogatásának célja új munkahelyek létesítésének elősegítése. Kedvezményezettjei mindenek előtt a kis- és középvállalkozások lehetnek.
- A vissza nem térítendő támogatás helyett új támogatási formákat kell előnyben részesíteni, mint például a visszafizetendő előlegek juttatását, a kockázatitőke-támogatást, kölcsönök juttatását, viszontgarancia-programokat.
- A támogatás-halmozódást ki kell küszöbölni.
- A KKV támogatásánál figyelembe kell venni az egyes KKV-kategóriák speciális igényeit és problémáit, és azokat kell a programokkal megcélozni.
- Vannak támogatási célok, amelyeket az egész országban érdemes támogatni, másokat pedig csak régió-szinten.
- A környezetvédelmi célú támogatásokat a versenyszabályok is megengedik bizonyos megkötésekkel. Ezekben belül a szennyezés megelőzését szolgáló fejlesztésekhez, a szennyező technológia környezetkímélő technológiával való felváltásához, a környezetvédelmi szolgáltatások igénybevételéhez (pl. vizsgálatához), az ipartelepek megtisztításához, végül képzéshez lehet támogatást nyújtani.
- Kiemelt cél a turizmus és a kultúra fejlesztését célzó vállalatok támogatása. Ezen belül a turisztikai létesítmények, infrastruktúra fejlesztését, a képzést, valamint a hálózatépítő együttműködési társulásokat emeli ki az útmutató, amelyre programokat lehet építeni. A turizmus fejlesztése munkahelyeket teremt, és esetleg kitörési lehetőséget kínál egy-egy területnek. Emellett azonban a környezet- és természetvédelem szempontjaira is figyelemmel kell lenni. Ugyanez vonatkozik a kulturális szolgáltatások támogatására. A fenti célokat integrált programok keretében is lehet támogatni.

¹⁸ (EGK) 1260/1999. számú tanácsi rendelet

- Idetartozik még a szociális gazdaságba tartozó szolgáltatások támogatása. Egyes szolgáltatások piaci alapon működnek, mások inkább non-profit alapon, de mindkét kategória támogatható, amíg a vállalkozás nem képes saját lábára állni.

Az európai foglalkoztatási stratégiához is kapcsolódhatnak olyan programok, amelyeknél fennállhat a versenytorzító hatás. Idetartoznak azok a Strukturális Alapok 3. célkitűzésébe tartozó képzési és foglalkoztatás-ösztönzési programok, amelyek kedvezményezettjei vállalatok. Többségükben azonban olyan innovatív programokról van szó, amelyek keretében vállalaton kívüli képzéssel, szolgáltatásokkal, munkapiaci intézmények fejlesztésével stb. érik el a 3. célkitűzésbe tartozó célokat.

Remetei Filep Zsuzsanna: Filmipar és állami támogatás

I. Vonatkozó rendelkezések

A Római Szerződés 87. cikkének (3) bekezdése kimondja, hogy a közös piaccal összeegyeztethetőnek tekinthetők bizonyos állami támogatásnak minősülő intézkedések.

A Római Szerződés 87. cikke (3) bekezdésének (d) pontja értelmében „a közös piaccal összeegyeztethetőnek tekinthetők a kultúra és a kulturális örökség megóvásának előmozdítására nyújtott támogatások, ha azok nem befolyásolják a kereskedelmi és versenyfeltételeket a Közösségben olyan mértékben, hogy az a közös érdekekkel ellentétes legyen”.

II. A tévé- és mozifilmeket érintő bizottsági vizsgálat háttere

1997-ben a Bizottsághoz panasz érkezett a már többször módosított, 1992 óta működő francia tévé- és mozifilm támogatási rendszer kirekesztő hatásairól.

A Bizottság minden tagállamot érintő információgyűjtésbe kezdett, adatokat kérve a tagállamokban alkalmazott, az audiovizuális ágazatot érintő támogatási programokról. A megvizsgált támogatási programok alapján, a Bizottság több versenykorlátozó rendelkezést tárt fel, amelyek többnyire az ún. territorializmus miatt bizonyultak károsnak, ám azonosított olyan rendelkezéseket is, amelyek a személyek és szolgáltatások Közösségen belüli szabad áramlását korlátozták.

A Bizottság kérésére a francia hatóságok módosították a mozifilm támogatási programjának összeegyeztethetetlen rendelkezéseit, amely eredményeképpen a Bizottság 1998 júniusában engedélyezte ezt a támogatási programot.

Ebben a bizottsági döntésben négy speciális összeegyeztethetőségi feltételt szabott a Bizottság, amely alapján a mozi- és filmágazatnak nyújtandó támogatások a Római Szerződés 87. cikke (3) bekezdésének d) pontja alá tartozhatnak, azaz a kultúra és a kulturális örökség megóvásának előmozdítása érdekében nyújtandó támogatásnak minősülnek.

III. A támogatási programok Bizottság általi vizsgálatának három szakasza

Az audiovizuális ágazat támogatási programjai kapcsán a Bizottság vizsgálta, hogy

- a) a támogatási program figyelembe veszi-e az általános jogelveket (különösen a nemzetiség alapján való megkülönböztetés tilalmának elvét, illetve a szolgáltatásnyújtás szabadságának elvét), azaz a támogatási program nem tartalmazhat olyan rendelkezést, amely más – az állami támogatásokra vonatkozó rendelkezéseken kívüli – szabályokat sért; a vizsgálat tárgyát képezi továbbá az is, hogy a támogatási program nem szűkíti-e a kedvezményezettek körét kizárólag olyan vállalkozásokra, amelyeket a támogatást nyújtó országban, az adott ország joga alapján alapítottak.
- b) a támogatási program megfelel-e az ebben az ágazatban irányadó speciális összeegyeztethetőségi feltételeknek, amelyeket a Bizottság 1998-ban a francia támogatási program kapcsán határozott meg;

- c) amennyiben a támogatási program adójellegű intézkedésekből finanszírozott, vagy a támogatási program által nyújtott ösztönző intézkedések pénzügyi természetűek, akkor a Bizottság ezen intézkedések összeegyeztethetőségét vizsgálja.

Az első és a harmadik feltétel minden támogatási programra – ágazattól függetlenül – érvényes, míg a második, speciális feltétel csak a tévé- és mozifilmeket érintő támogatási programokra vonatkozik.

ad a) Az általános jogelvek betartása

A Bizottságnak igazolnia kell, hogy az engedélyezett támogatási program feltételei nem tartalmazzanak a Római Szerződés állami támogatásokra vonatkozó szabályain kívüli szabályokkal ellentétes rendelkezést, különös tekintettel a nemzetiség alapján való megkülönböztetés tilalmának és a szolgáltatások szabad áramlásának elvére (Római Szerződés 12., 43., 48. és 49. cikke). Meg kell jegyezni, hogy habár ezen alapelvek kikényszerítése a Belső piaci Főigazgatóság feladata, a Verseny Főigazgatóságnak is figyelembe kell vennie ezeket, amennyiben a támogatási programok olyan rendelkezéseket tartalmaznak, amelyek megsértik a fent említett elveket.

E tekintetben a Bizottság *inter alia* kell igazolja, hogy a támogatási program nem csak azokat a nemzeti vállalkozásokat kedvezményezi, amelyeket a releváns támogatást nyújtó ország nemzeti kereskedelmi joga alapján alapítottak. Utalva az uniós esetjogra, a tagállamok nem alkalmazhatnak diszkriminációt azokkal a vállalkozásokkal szemben, amelyeket egy másik tagállamban alapítottak, ám az adott országban állandó képviselő vagy fiókiintézet révén működnek.

ad b) Az 1998-as francia eset kapcsán meghatározott négy feltétel

A Bizottság által a francia támogatási program kapcsán, 1998-ban meghatározott négy speciális feltétel, a Római Szerződés 87. cikke (3) bekezdésének (d) pontjával összhangban:

- 1) A producer a film költségvetésének legalább 20%-át más tagállamban kell elköltse, ám ez nem eredményezi a támogatás mértékének csökkenését, azaz a Bizottság nem kifogásolja a territorializmust, amennyiben az a támogatott tévé- vagy mozifilm költségvetésének maximum 80%-áig terjed. Ez a feltétel a Közösségen belüli kulturális kapcsolatok erősítését szolgálja.
- 2) Minden tagállamnak biztosítania kell, hogy a támogatott film tartalma a nemzeti feltételek alapján kulturális (szubszidiaritás), azaz a támogatás egy kulturális terméket kedvezményez.
- 3) A maximális támogatási intenzitás elméletileg az előállítási költségek 50%-áig terjedhet, annak érdekében, hogy ezáltal ösztönözzék a piacgazdaságban szokásos kereskedelmi kezdeményezéseket és elkerüljék a tagállamok közötti versenyt. A művész- dokumentumfilmekre, továbbá az alacsony költségvetésű filmekre – amely fogalmakat nemzeti szinten definiálják – azonban ez a korlát nem vonatkozik, itt a támogatás mértéke akár a 70-80%-ot is elérheti.
- 4) Kiegészítő támogatások speciális filmkészítési tevékenységekre (pl. utángyártás) nem megengedettek, mivel így biztosított a támogatás ösztönző hatásának semlegessége, és következésképpen ezen speciális tevékenységeknek a támogatást nyújtó országban való védelme, illetve oda vonzása elkerülhető.

A fenti feltételekkel kapcsolatos kiegészítések:

A Bizottság figyelembe veszi, hogy egy filmprojekt költségvetésének speciális tételeihez nyújtott támogatás célja egy audiovizuális termék elkészítésének támogatása, és nem az ipari tevékenység fejlődésének elősegítése. Következésképpen ezt a támogatást a Római Szerződés 87. cikke (3) bekezdésének d) pontjában meghatározott kulturális mentesítés hatálya alá kell sorolni, ellentétben a RSZ 87. cikke (3) bekezdésének c) pontjában meghatározott egyes gazdasági ágazatok vagy gazdasági területek fejlődésének előmozdítására nyújtott támogatásokkal, amely pont alapján az ágazati támogatási programok elvben elfogadhatatlanok.

Továbbá, a filmgyártás pénzügyi jellegzetességeit figyelembe véve, a Bizottság elismeri, hogy a támogatás megállapításánál használatos referencia-érték a filmgyártás teljes költségvetése, az egyes költségvetések természetének külön-külön való figyelembevétele nélkül. A film- költségvetés egyes tételeinek elemzése ahhoz a megállapításhoz vezethet, hogy ezek a tételek működési támogatásnak minősülnek. Ez elkerülendő, tekintettel arra, hogy a film vagy TV produkció teljes költsége a kockázatként elszámolható költségekhez tartozik.

A tagállamok előírhatják, hogy a filmelőállítás költségeinek bizonyos részét saját területükön legyen kötelező elkölteni (territorializmus), amely a támogatás elszámolhatóságának feltétele lenne. Ez azon az érvelésen alapul, hogy a kiadások tekintetében a territorializmus bizonyos foka szükséges lehet a kulturális alkotások tekintetében, azért, hogy az emberi és technikai környezet folyamatos jelenléte biztosítva legyen.

Végül, figyelemmel bizonyos tagállamok nyelvi és kulturális hatóterületének korlátozott méretére, kulturális termékek közösségi és világszerte forgalmának adott mértéke mellett, nem zárható ki, hogy ezen tagállamok esetében 50%-nál magasabb támogatási intenzitás is szükséges lehet, ám nemcsak a művész-, a dokumentum- és az alacsony költségvetésű filmek, hanem más filmek esetében is.

A Bizottság szemszögéből nézve, a fent említett feltételek megfelelő egyensúlyt teremtenek a kulturális alkotás céljai, a közösségi audiovizuális termékek fejlődése és a Közösség állami támogatásokra vonatkozó szabályai között.

ad c) A támogatási programok pénzügyi aspektusainak meghatározásai

Bizonyos tévé- és mozifilmeket érintő támogatási programokat adójellegű terhekből finanszíroznak. Ebben az esetben a tagállamnak kell igazolnia, hogy e díjak jellemzői megegyeznek a Bizottság által erre a területre megállapított kompatibilitási feltételekkel. Amennyiben az ilyen támogatási program kizárólag hazai producereket kedvezményez vagy őket nagyobb mértékű támogatás illet meg, mint más tagállambeli versenytársaikat, akkor a Bizottság megkívánja, hogy az importált termékeket ne terheljen plusz költség, illetve, hogy a hazai termékek exportja esetén az adóteher ne legyen alacsonyabb a nem exportált termékekéhez képest.

Másrészről, néhány tévé- és mozifilmre érintő, a tagállamok által alkalmazott támogatási program a Primarolo Csoport által összeállított, a Közvetlen Üzleti Adózásról szóló Magatartási Kódexbe ütköző káros intézkedések listáján szerepel. Következésképpen, a releváns támogatási programok megítélése megkívánja, hogy a Bizottság a felmerült

problémákat nevesítse. A Bizottság megköveteli, hogy az érintett tagállam a támogatási program releváns intézkedését összhangba hozza azzal az 1998-as bizottsági közleménnyel, amely a közvetlen üzleti adózás terén az állami támogatási lehetőségekről szóló szabályokat határozza meg.

Remetei Filep Zsuzsanna:
Bizottsági jelentés az 1995-ös foglalkoztatási támogatásról szóló iránymutatás alkalmazásáról

Az Európai Bizottság 1995 júliusában a foglalkoztatási támogatásról közösségi iránymutatást¹⁹ fogadott el, és öt évvel az iránymutatás hatálybalépése után jelentést készített az alkalmazás tapasztalatairól. Ez a jelentés a Közösség Hivatalos Lapjában is megjelent.

1996-ban a Bizottság közleményt fogadott el az állami támogatások vizsgálatáról és a munkabéreköltségek csökkentéséről²⁰, amely érthetőbbé tette a foglalkoztatás elősegítése, illetve fenntartása érdekében hozott intézkedésekre vonatkozó iránymutatás alkalmazásának feltételeit.

A foglalkoztatás elősegítése a Közösség és a tagállamok gazdasági és szociális politikájának egyik fő célkitűzése. 1997-ben az Európai Tanács rendkívüli ülést tartott Luxemburgban a foglalkoztatás kérdéséről. A „luxemburgi foglalkoztatási csúcs” négy fő témája a foglalkoztatottság növelése, a vállalkozások fejlesztése és a munkahelyteremtés, a munkavállalók és a vállalkozások rugalmasságának ösztönzése, illetve a férfiakkal és nőkkel való egyenlő elbánás biztosításának erősítése volt. Ezt a négy szempontot vették figyelembe az éves nemzeti foglalkoztatási programtervek, illetve a közösségi foglalkoztatási iránymutatás kialakításánál is²¹.

A foglalkoztatási helyzet jelenleg határozottan kedvezőbb, mint e jelentés tárgyát képező iránymutatás elfogadásának idején. A munkanélküliség a 15-ök Európájában az 1995. évi 10,7%-ról 2000 júliusára 8,3%-ra csökkent, míg 2001-re további csökkenés várható (az előrejelzések szerint: 7,9%). Ez több tényező együttes hatásának tudható be, beleértve a gazdasági helyzet általános javulását, az euró bevezetését, illetve, hogy a munkaerőpiacot érintő intézkedések egy részét a „luxemburgi csúcs” döntései alapján vezették be. Mindezek ellenére a munkanélküliség jelentős probléma marad a Közösség egyes részein, illetve a munkavállalók bizonyos csoportjai továbbra is különös nehézségek árán léphetnek csak a munkaerőpiacra. Ez az oka annak, hogy több tagállam továbbra is alkalmaz olyan támogatásokat, amelyek munkahelynövelésre ösztönzik a vállalkozásokat, különösen a hátrányos csoportba tartozó munkavállalók elhelyezkedésének elősegítése érdekében.

Ezek a támogatások a Római Szerződés (RSZ) 87. cikke (1) bekezdésének meghatározása szerinti állami támogatásnak minősülhetnek, torzíthatják a versenyt, illetve annak torzításával fenyegethetnek a tagállamok kereskedelmét érintve. Jogi szempontból ez azt jelenti, hogy a támogatás közös piaccal való összeegyeztethetőségét vizsgálni kell. Ennek érdekében az ilyen támogatásokat előzetesen be kell jelenteni a Bizottságnak, hacsak az nem mentesül ez alól a kötelezettség alól, különösen az 1998. május 7-én elfogadott „A Római Szerződés 87. és 88. cikkének alkalmazása bizonyos horizontális állami támogatások tekintetében” című 994/98. sz. tanácsi rendelet²² alapján.

¹⁹ OJ C 334, 1995.12.12.

²⁰ OJ C 1, 1997.01.03.

²¹ Különbséget kell tenni az általános éves foglalkoztatási iránymutatás – amely számos olyan intézkedést tartalmaz, amelyek hatással vannak a munkaerőpiacra –, illetve a foglalkoztatási támogatásokra vonatkozó iránymutatás között, amely csak az állami támogatás fogalmába tartozó intézkedésekre vonatkozik (RSZ 87. cikkének (1) bekezdése).

²² OJ L 142, 1998.05.14.

Az ellenőrzés fő oka, illetve a Bizottság döntésének alapja annak biztosítása, hogy az intézkedés által okozott versenytorzítás ne gyengítse a támogatás pozitív hatásait. Például fennáll annak a kockázata, hogy egy támogatott munkahely csupán egy másik foglalkoztatási lehetőség megszűnése árán jön létre, vagy, hogy a támogatásnak nincs valós ösztönző hatása, és csupán olyan foglalkoztatási költségeket csökkent, amelyeket a munkavállalónak máskülönben viselnie kellene. Mivel a versenytorzító hatást sosem lehet teljesen kizárni, az iránymutatás célja olyan feltételek meghatározása volt, amelyek alapján ezt a kockázatot elfogadható mértékűre lehet csökkenteni. Amennyiben e feltételek teljesülnek, a Bizottság elfogadja, hogy a foglalkoztatási szempontok elegendőek a versenytorzulás ellentételező igazolására, és ezért a támogatási intézkedés(ek)e)t részesíti előnyben.

A foglalkoztatás elősegítése az állami támogatások közvetett célja. A beruházási támogatás (pl. regionális támogatás vagy kis- és középvállalkozásoknak nyújtott támogatás), kutatás-fejlesztési támogatás, megmentési és szerkezetátalakítási támogatás a nehéz helyzetben lévő vállalkozások részére, illetve a képzési támogatás általánosan indokoltak, mivel javítják a foglalkoztatás feltételeit, és kedvezőek a munkahelyteremtés szempontjából is. A foglalkoztatási támogatás alatt olyan speciális támogatás értendő, amelynek feltétele a munkahelyteremtés vagy munkahelymegőrzés.

Az iránymutatás rendelkezései

Az iránymutatás, amely alkalmazásáról ez a jelentés szól, feltételezi, hogy a Bizottság az alábbi támogatásokat részesíti előnyben (és ezért nagy valószínűséggel összeegyeztethetőnek találja azokat a közös piaccal):

- új munkahelyek teremtésének támogatása (beleértve a vállalkozások alkalmazotti létszámának növelését) a kis- és középvállalkozásoknál és minden olyan vállalkozásnál, amely a RSZ 87. cikke (3) bekezdésének (a) és (c) pontja értelmében regionális támogatásra jogosult térségben helyezkedik el;
- a hátrányos helyzetűek elhelyezkedésének támogatása minden vállalkozástípus esetén, feltéve, hogy ha nem valósul meg munkahelyteremtés, akkor a korábbi munkavállaló önként távozott;
- munkahelymegőrzés támogatása csak rendkívüli körülmények esetén, pl. természeti katasztrófákat követően (a RSZ 87. cikke (2) bekezdésének (b) pontja szerint), illetve azokban a térségekben lehetséges, amelyek a RSZ 87. cikke (3) bekezdésének (a) pontja értelmében regionális támogatásra jogosultak;
- munkahelymegosztás (részmunkaidős foglalkoztatás) támogatása: annak érdekében, hogy a munkahelyteremtés támogatásának korlátozására vonatkozó szabályok ne kerüljenek „kijátszásra”, a munkahelymegosztás támogatása nem eredményezheti a ledolgozott órák számának növekedését.

Az összeegyeztethetőség kérdésében a jelenlegi iránymutatás alapján hozott bizottsági döntések száma viszonylag alacsony (10-12 évente). Ez sokkal kevesebb, mint azok a tagállamok által hozott munkaerőpiaci intézkedések, amelyek a foglalkoztatás elősegítését célozzák. Az eltérésnek két fő oka van.

Az első, hogy több támogatási programot általános intézkedésnek minősítettek, vagy a Bizottság a bejelentést követően, vagy a tagállam, saját felelősségére. Ez a helyzet azoknál az intézkedéseknél, amelyeket objektív feltételek alapján automatikusan alkalmaznak

magánszemélyek esetében, anélkül, hogy bizonyos vállalkozásokat vagy termékeket előnybe részesítenének. Ez utóbbi feltétel különösen megkívánja mindenféle regionális vagy ágazati korlátozás hiányát. Állami támogatásnak minősülhet, amikor a támogatást nyújtó szerv diskrecionális joggal rendelkezik a támogatás odaítélésében.

A másik ok, hogy több támogatási program az állami támogatások szempontjából nem kerül ellenőrzésre, mivel a tagállamok a *de minimis* szabályt alkalmazzák. Az Közösség Hivatalos Lapjában 1996 márciusában publikált közleményben²³ a Bizottság jelezte, hogy a vállalatoként 3 éves periódus alatt nyújtott maximum 100 ezer euró összegű támogatásnak nincs értékelhető hatása a tagállamok közti kereskedelemre, illetve a verseny torzulására. E támogatások tehát nem tartoznak a RSZ 87. cikke (1) bekezdésnek hatálya alá, így jelenteni sem kell őket a Bizottságnak. A Bizottság javaslata alapján a bejelentési kötelezettség alóli mentességet erősíti meg a 994/98. számú tanácsi rendelet. Természetes, hogy ilyen összegű támogatás is jelentősen ösztönözheti a vállalkozásokat arra, hogy több alkalmazottat foglalkoztassanak.

Az esetek többségében a jelenlegi szabályok alkalmazása az állami támogatásnak minősülő intézkedések esetében nem jelentenek problémát. A szabályok fő elvei nem vitatottak. Számos intézkedés olyan régiós szinten működtetett támogatási program volt, amelyet a regionális hatóságok bizonyos tagállamokban, nevezetesen Németországban, Spanyolországban és Olaszországban, a kormányzati rendszerrel együttműködve hoztak. Bizonyos esetekben, az intézkedés csak a területi korlátozás miatt számított állami támogatásnak.

Szempontok, amelyeket az új, foglalkoztatásra vonatkozó állami támogatási szabályok kidolgozásánál figyelembe kell venni

Habár a jelenlegi iránymutatás alkalmazása általában nem okozott problémákat, a Bizottság beiktatott bizonyos szempontokat a jövőbeli szabályozásra vonatkozóan:

- a.) *A dokumentum hatálya:* Az iránymutatás azokra a foglalkoztatási támogatásokra terjed ki, amelyek nem kapcsolódnak beruházáshoz. Ennek fő oka, hogy egy beruházási projekt kétszeres támogatását elkerüljék (pl. beruházási támogatást kaphat a vállalkozás a regionális szabályok vagy a KKV-ra vonatkozó támogatási iránymutatás, illetve a foglalkoztatási iránymutatás szerint). A beruházási és a foglalkoztatási támogatás közötti kapcsolatot tisztázni kell a tagállami támogatási bejelentések és a Strukturális Alapok működésének gyakorlata alapján.
- b.) *A támogatási feltételek és a támogatási mérték meghatározása:* A jelenlegi iránymutatás nem rendelkezik a támogatás mértékéről. Ezen kívül a támogatás időbeli korlátozásáról sincs jelenleg rendelkezés, annak ellenére, hogy a támogatás csak átmeneti lehet. Arra sincs semmilyen feltétel meghatározva, hogy a támogatott munkahelyet minimálisan mennyi ideig kell fenntartani, annak ellenére, hogy a stabilitás és a határozatlan idejű szerződések előnyt élveznek. Ezzel szemben a beruházásokhoz kötött foglalkoztatási támogatások esetében (a regionális iránymutatás alapján) a maximális támogatás a megengedhető támogatási intenzitás és a két éves munkabér összegének szorzatával egyenlő, és a támogatott munkahelyeket 5 évig fenn kell tartani. Bármely új szabálynak a koherens

²³ OJ C 68, 1996.03.06.

megközelítés lesz a célja. További szempontokat is vizsgálni kell, például amelyek a munkahelyek megőrzését segítik elő.

- c.) *A sokkal kedvezményesebb elbánásra jogosult munkavállalók csoportjának meghatározása:* Ez a kérdés nehézségeket okozott például a fiatalkorúak vonatkozásában, a korhatár tekintetében. A Bizottság célja, hogy az új szabályozás sokkal pontosabb definíciót tartalmazzon, más tevékenységek tapasztalatait felhasználva, beleértve a jelenlegi képzési támogatásokra vonatkozó mentesítő rendelet tervezetét is.
- d.) *A foglalkoztatási iránymutatás alkalmazása az érzékeny ágazatokban.* A foglalkoztatási támogatások nem áthatják alá a más állami támogatási rendelkezéseket, különösen azokban az ágazatokban, ahol egyedi problémák merülnek fel, nevezetesen a túlkapacitás, ami speciális állami támogatási szabályok elfogadásához vezetett. Az új szabályozásnak ki kell térnie a foglalkoztatási támogatásoknak ezekben az ágazatokban való alkalmazhatóságára.

Egy új szabályozás lehetőségei

A jelenlegi iránymutatás elfogadása óta 1998. május 7-én a Tanács, a Bizottság javaslatára, elfogadta „A Római Szerződés 87. és 88. cikkének alkalmazása bizonyos horizontális állami támogatások tekintetében” című 994/98. (EGK) rendeletet. E jogszabály lehetővé teszi a Bizottság számára, hogy – egy konzultációs eljárás után – olyan rendeletet fogadjon el, amely megteremti annak a lehetőségét, hogy egyes támogatásokat ne kelljen a RSZ 88. cikkének (3) bekezdése értelmében bejelenteni (ún. csoportmentességi rendeletek). A Bizottság ilyen rendeleteket fogadott el a képzési támogatásokat illetően, a kis- és középvállalkozások támogatása és a *de minimis* támogatás tekintetében. A foglalkoztatási támogatás egyike azoknak a kategóriáknak, amelyeket ily módon mentességben lehet részesíteni. Egyik lehetőség tehát egy ilyen rendelet elfogadása a foglalkoztatási támogatások területén. Mivel egy ilyen szabályozás közvetlenül alkalmazható, szükséges, hogy az előző bekezdés a.)-d.) pontjaiban szereplő szempontokból helyes és egyértelmű következtetéseket vonjanak le.

Egy másik megoldás lenne a Bizottság számára, hogy a felülvizsgált iránymutatást fogadja el, amelynek feltétele, hogy azt a bejelentett foglalkoztatási támogatásokat érintő intézkedésekre alkalmazzák. Ebben az esetben a tagállamoknak továbbra is be kell jelenteniük a foglalkoztatási támogatásokat, és meg kell várniuk a Bizottság döntését azok alkalmazásáról.

A tagállamokkal való konzultáció után a Bizottság különböző szempontok (nevezetesen, a fent felsorolt tényezők és a létező javaslatok elfogadása a mentességet biztosító rendeletben) figyelembevételével dönt a további lépésekről.

A Bizottság továbbra is a jelenlegi iránymutatás által meghatározott feltételek alapján ítéli meg a foglalkoztatási támogatásprogramokat, amely a felülvizsgált foglalkoztatási iránymutatás vagy az új csoportmentességi rendelet életbe lépéséig hatályban marad.

**Remetei Filep Zsuzsanna:
Állami támogatás és kockázati tőke²⁴**

I. Bevezetés

1. A Bizottság közzétette általános politikáját a Közösségen belüli kockázati-tőke-befektetések támogatásáról.²⁵ A meghirdetett politika szorosan kapcsolódik az Unión belüli vállalkozások nagymértékű hitelfinanszírozási függőségéhez, és hangsúlyozza a növekedés és munkahelyteremtés lehetőségeit a kockázati-tőke-piac növekedése által. A Bizottság szerint – bizonyos vállalkozástípusok esetében, illetve a vállalkozások életének bizonyos szakaszában – eredményesebb a tőkeemelés vagy kölcsöntőke-finanszírozás, mint a hitelfinanszírozás egyedül, még a hitelszolgáltatási költségek és a hitelintézetek kockázatkerülő természete mellett is.
2. Az Európai Tanács lisszaboni ülésén az eddiginél fontosabb közösségi célként jelent meg a kockázati-tőke-befektetések melletti elkötelezettség, ahol meghatározták a kockázati-tőke-befektetésekről szóló terv (Risk Capital Action Plan, a továbbiakban: RCAP) bevezetésének 2003. évi időpontját, amely elősegíti a támogatási alapok átirányítását a kezdő, a csúcstechnológiai és mikrovállalkozások támogatása felé, hasonlóan az Európai Befektetési Bank (EIB) által kezdeményezett más kockázati-tőke-befektetésekhöz.
3. A tőkehiány – figyelembe véve azt, hogy állandóak azok a tőkepiaci problémák, amelyek megakadályozzák, hogy a kereslet és a kínálat mindkét oldal számára elfogadható áron találkozzon egymással – negatívan hat az európai kis- és közép-vállalkozásokra, összehasonlítva az észak-amerikai hasonló vállalkozásokkal. A hiány egyfelől érinti az innovatív és többnyire fiatal csúcstechnológiai cégeket, amelyek növekedési potenciálja igen magas, másrésztől különböző korú és különböző ágazathoz tartozó cégek széles skáláját, amelyek növekedési potenciálja kisebb, és terjeszkedési terveik finanszírozása külső kockázati-tőke-befektetés nélkül nem lehetséges.
4. Mindemellett a tőkeemeléssel megvalósított finanszírozás bevezetése – különösen a kisebb vállalkozások esetében – számos kihívást jelent mind a befektetőnek, mind a vállalkozásnak. A befektetőnek gondos elemzést kell készítenie, nemcsak a felajánlott biztosítékokról (mintha hitelező lenne), hanem az egész üzleti stratégiáról. A vállalkozás részére pedig az jelent kihívást, hogy – esetleg életében először – az ellenőrzést egy külső befektetővel kell megosztania.
5. A kockázati-tőke-befektetések elterjedéséből származó jelentős előnyök miatt – felismervén a gazdasági szereplők számára a kockázati-tőke-befektetések alkalmazása által kínált lehetőségeket – az állami szervek a kockázati-tőke-piacok népszerűsítésére tettek kísérletet. A Bizottság számos – a kockázati-tőke-piac növekedését ösztönző – intézkedést hirdetett meg, különösen a RCAP-ben. Ezek tartalmazzák:

²⁴ Commission Communication on State Aid and risk capital

²⁵ A Bizottság definíciója a kockázati tőkéről az 1998-ban kiadott “Kockázati tőke: a munkahelyteremtés kulcsa az Európai Unión belül” című kiadványában: vállalatok méltányos finanszírozása a kezdeti, illetve a fejlődési szakaszban. Jelen esetben a kockázati tőke fogalma ilyen értelemben szerepel. A “kockázati tőke” (venture capital) lényegében a befektetési alapok (venture capital funds) által nyújtott kockázati tőkére utal (risk capital).

- a vállalkozói kultúra fejlesztését,
 - a tőkeemelésen alapuló pénzügyi kényszer enyhítését mint a hitelfinanszírozásnál előforduló kedvezőtlenebb elbánást,
 - a piaci integráció elősegítését,
 - a szabályozási kényszer enyhítését, különös tekintettel bizonyos pénzügyi intézmények (nyugdíjalapok) befektetési limitjének és a vállalat-alapítás adminisztratív eljárásának enyhítésére.
6. A Bizottság világossá tette, hogy az EU kockázatitőke-piacát fejleszteni kívánó stratégia alapjául szolgáló filozófia elsődleges fontosságot tulajdonít egy olyan környezet – a már említett strukturális és horizontális intézkedések általi – kialakításának, amely kedvezőbb az új és innovatív iparágak létrehozásához és fenntartásához. Ez rámutat arra a tényre, hogy a kockázatitőke-befektetés lényegében üzleti döntéseket magában foglaló üzleti tevékenység. A gazdasági és költségvetési feltételek azonban olyanok, hogy az állami pénzalapok nem képesek arra, ám nincs is rá szükség, hogy a kockázatitőke-befektetések területén tevékenységüket kiterjesszék. A fő kihívás az, hogy olyan feltételeket kínáljanak, amelyek az Európában jelenlévő magántőkét bevonják ezekbe a befektetésekbe. Ez a kihívás kapcsolódik mind a vállalkozások tőkeigényének kidolgozásához, mind a befektetők tőkeellátásához.
7. A Bizottság felismerte, hogy „a közpénzekből finanszírozott kockázatitőke-befektetéseket csak az azonosítható piaci hibák orvoslására alkalmazzák.” Tagállami szinten az állami szervek állami tőkét használtak, hogy növeljék a kockázatitőke-befektetések különböző formáinak ellátását. A Bizottság maga ajánlotta fel, és a Tanács egyetértett vele, hogy a Strukturális Alapokból támogatható régiókban ez az intervenció a kis- és középvállalkozásokba befektetett kockázati tőke együtt-finanszírozásával jelenjen meg, az állami támogatásokra vonatkozó szabályokkal összhangban. A Bizottság véleménye szerint az engedélyezett vissza nem térítendő támogatás kockázatitőke-befektetésekkel (és hitelalapokkal) való helyettesítése a Strukturális Alapok számára lehetővé teszi, hogy több kedvezményezetthez jussanak el, illetve költségeik alacsonyabbak legyenek minden egyes újonnan létrehozott munkahely esetében, és ezáltal költséghatékonyságukat növeljék.
8. Az ilyen intézkedések kétségtelenül felvetik a Római Szerződés állami támogatásokról szóló cikkeivel való összeegyeztethetőség kérdését.²⁶

II. A dokumentum célja, hatálya és kapcsolata más állami támogatási szabályokkal

1. A dokumentum két fő célja, hogy:
- megállapítsa, hogy a Bizottság a Római Szerződés 87. cikke (1) bekezdésében meghatározott állami támogatás fogalmát hogyan alkalmazza a kockázatitőke-befektetések népszerűsítésére tett intézkedései során;

²⁶ Míg a RSZ állami támogatásokról szóló cikkei csak a nemzeti (vagy sub-national) intézkedéseket említik, egy koherens politika megköveteli, hogy a közösségi szintű intézkedések se keltsenek konfliktust az állami támogatásokról szóló szabályokkal. A felhasznált alapok forrására való tekintet nélkül nemkívánatos az az intézkedés, amely – bármilyen mértékben – torzíja a versenyt.

- olyan új feltételeket állítson fel, amelyek alapján a Bizottság engedélyezheti az állami támogatást megvalósító intézkedéseket, még akkor is, ha azok nem egyeztethetők össze a Bizottság által korábban elfogadott iránymutatásokkal, keretszabályokkal, rendelkezésekkel.
2. A dokumentum további célja, hogy magyarázatot adjon arra, miért szükséges az állami támogatás kontrollja ezen a területen is, hogy szemléltesse a jelenlegi iránymutatások alkalmazásának nehézségét, és hogy igazolja, miért veszi tekintetbe a Bizottság azt, hogy új feltételeket szükséges felállítani az összeegyeztethetőség kérdésében.
 3. A dokumentum nem kérdőjelezi meg a Bizottság által korábban elfogadott iránymutatásokon, rendelkezéseken, keretszabályokon alapuló állami támogatásokkal kapcsolatos intézkedések összeegyeztethetőségét.
 4. A dokumentum ugyanakkor semmi esetre sem mentesít a nehézségben lévő vállalkozások megmentésére és szerkezetát-alakítására vonatkozó bizottsági iránymutatások követése alól.
 5. A Bizottság különös figyelmet fordít arra, hogy a közleményben és a már létező keretszabályokban és iránymutatásokban lefektetett elveket megfelelően alkalmazzák.

III. A közpénzekből finanszírozott kockázati tőke-befektetések ellenőrzésének indoka

1. Eltekintve a ténytől, hogy a Római Szerződés előírja a Bizottságnak az állami támogatások és más állami beavatkozások Közösségen belüli ellenőrzését, legalább három további oka van annak, hogy az állami szervek miért akarnak gondos vizsgálatokat végezni, mielőtt engedélyeznek vagy bevezetnek közpénzekből finanszírozott alapokat a kockázati tőke-befektetések népszerűsítése érdekében.
 - a) A „dead-weight” kockázata, avagy az ösztönző hatás hiánya. Állami támogatással alapított vállalatok más célok finanszírozását tekintve is állami „segítséghez” kívánnak folyamodni, ez pedig közpénzek öncélú felhasználásához vezet.
 - b) A „crowding out” (kirekesztés) kockázata. Az államilag támogatott intézkedések jelenléte ténylegesen elbátortalaníthat más potenciális befektetőket a tőkenyújtástól.
 - c) Bizonyos befektetők vagy vállalatok előnyben részesítésének kockázata versenytorzuláshoz vezet a belső piacon résztvevő versenytársak vonatkozásában.
2. Nem minden, a kockázati tőkével kapcsolatos állami intézkedés tartozik a Római Szerződés 87. cikke (1) bekezdésében meghatározott állami támogatás fogalmába és ennek megfelelően a Bizottság állami támogatásokra vonatkozó ellenőrzése alá. A dokumentum következő része útmutatást nyújt arra, hogy a Bizottság miként értelmezi az állami támogatás definícióját a kockázati tőke-befektetésekre vonatkozó intézkedésekkel kapcsolatban.

IV. A Római Szerződés 87. cikke (1) bekezdésének alkalmazhatósága a kockázati tőke tekintetében

1. Hitelnyújtásra vonatkozó intézkedés esetén általában nyilvánvaló, hogy melyik vállalkozás a potenciális kedvezményezett az állami támogatás megállapítása esetében. A kockázati tőkét népszerűsítő megoldások ugyanakkor meglehetősen összetettek lehetnek, mivel az állami szervek bizonyos gazdasági szereplőket – a befektetőket – arra ösztönzik, hogy finanszírozzanak más gazdasági csoportokat (például kisebb vállalkozásokat) is. Az intézkedés formájától függően, és különösen, ha az állami hatóságok célja csupán ez utóbbi csoport kedvezményekben részesítése²⁷, akár egyik vagy másik, vagy akár mindkét „szinten” jelenlévő vállalkozások részesülhetnek állami támogatásban, amennyiben az intézkedés bizonyos esetekben – a befektetőktől és a befektetéssel érintett vállalkozásoktól függetlenül létező – más befektetési eszközt ajánl fel egy alap vagy más beruházás létrehozására. Ilyen esetekben azt is figyelembe kell venni, hogy vajon az alap vagy az előbb említett más befektetési eszköz tekinthető-e vállalkozást segítő állami támogatásnak.
2. A kockázati tőke-befektetések vizsgálata esetén a Bizottság figyelembe veszi annak lehetőségét, hogy az adott intézkedés legalább három különböző szinten valósíthat meg támogatást:
 - befektetőknek nyújtott támogatás,
 - bármely alaphoz nyújtott támogatás vagy más eszköz, amin keresztül az intézkedés működik (az „alaphoz alapja” esetében egynél több szint lehetséges),
 - a befektetéssel érintett vállalkozásokhoz kapcsolódó támogatások.
3. *Annak érdekében, hogy egy intézkedés a Római Szerződés 87. cikke (1) bekezdésének hatálya alá tartozzon, négy konjunktív feltételnek kell teljesülnie:*
 - (i) *Az intézkedésnek állami források felhasználását kell magában foglalnia.* Amennyiben a kockázati tőke-befektetésekben közvetlen finanszírozással vesznek részt állami szervek, illetve amennyiben a befektetők adókedvezményekben részesülnek, akkor ez a feltétel általában magától értetődően teljesül.
 - (ii) *Az intézkedés előnyt kell jelentsen a kedvezményezett számára, amely által torzul a verseny.* A bírósági esetjoggal összhangban a Bizottság feltételezi az állami támogatás jelenlétét, ha ott jelennek meg állami források, ahol egy magánbefektető normális piaci körülmények között nem fektetne be; ahol azonban az állami szervek befektetése – azonos körülmények között – a magánbefektetőknek is előnyös lenne, nem beszélhetünk állami támogatásról. Ebből következik, hogy ahol az állami források azonos körülmények között érhetőek el a magánbefektetők számára is, akkor általában arra lehet következtetni, hogy az intézkedés nem jelent előnyt. Amennyiben azonban az állami források sokkal kedvezőbb feltételekkel érhetőek el, az előny általában jelentkezik.
 - (iii) *Az előnynek szelektívnek kell lennie,* tehát bizonyos vállalkozásokra kell korlátozódnia. Amennyiben egy intézkedést korlátozás nélkül minden szektorban vagy bármely földrajzi megkülönböztetés nélkül alkalmaznak a tagállam területén minden vállalkozás részére, akkor nem számít

²⁷ A Bíróság szerint a RSZ 87. cikke nem tesz különbséget az állami beavatkozások között céljuk vagy indítékuk alapján, hanem azok hatása szerint csoportosítja őket.

szelektívnek. Bármely intézkedés, amely természeténél fogva csak bizonyos vállalkozásokat érint, szelektív. Az az intézkedés, amely általános a befektetők szemszögéből (azaz más befektető számára is hozzáférhető), nem lehet szelektív a befektetéssel érintett vállalkozások tekintetében sem. Egy intézkedés tehát akkor szelektív, ha csak bizonyos vállalkozásoknak nyújtott befektetéseket érint (pl. valamely ágazatra vagy régióra korlátozott).

(iv) *Az intézkedésnek hatással kell lennie a tagállamok közötti kereskedelemre.* Mivel a tőkebefektetés olyan tevékenység, amely érinti a tagállamok közötti kereskedelmet, és mivel minden, a befektetőknek előnyt nyújtó intézkedésnek kifejezett célja a befektetői döntés befolyásolása, a Bizottság figyelembe veszi, hogy ez a feltétel fennáll a befektetők érdekében tett kockázatitőke-befektetések esetében. A kereskedelemre gyakorolt bármely hatást tekintve, a Bizottságnak figyelembe kell vennie, hogy a tőkepiacra gyakorolt hatás inkább általános, és nem csak azokra a befektetőkre vonatkozik, akik előzőleg már működtek, vagy még nem működtek az adott piacon, tőkeemelést felajánlva az intézkedéssel érintett vállalkozásoknak. Hasonlóan, hacsak nem bizonyítható, hogy minden befektetés olyan tevékenységgel kapcsolódik össze, amely a tagállamok közötti kereskedelemnek nem alanya, a Bizottság teljesítettnek tekinti ezt a feltételt azokon a szinteken, amelyek esetében a többi feltétel teljesült.²⁸

4. Már számos olyan közzétett bizottsági jogszabály létezik, amely alapján egyértelműen eldönthető, hogy egyes intézkedések állami támogatásnak minősülnek-e vagy sem, és hogy mely intézkedések relevánsak a kockázatitőke-befektetések szempontjából. Ezek között található az 1984-es közlemény a kormányzat által finanszírozott tőkeinjekciókról²⁹, az 1998-as szabályozás az állami támogatásokra vonatkozó szabályok alkalmazásáról a közvetlen üzleti adóztatásról³⁰ szóló intézkedésekkel kapcsolatban, és a Római Szerződés 87. és 88. cikkének alkalmazásáról szóló, azaz a garanciák³¹ formájában megvalósuló állami támogatások szabályozása. A Bizottság továbbra is alkalmazni fogja ezeket a (jog)szabályokat, amikor azt kell eldöntenie, hogy a kérdéses kockázatitőke-befektetés állami támogatásnak minősül-e vagy sem.

5. A fent leírtakkal összhangban, a Bizottság a következő tényezőket veszi számításba annak meghatározásakor, hogy az állami támogatás jelen van-e az alábbi szinteken.

- *Befektetők támogatása*

Ahol az intézkedés lehetővé teszi a befektetőknek, hogy egy vállalkozás vagy vállalkozáscsoport tőkeemelésében sokkal kedvezőbb feltételekkel vegyenek részt, mint az állami befektetők, illetve amennyiben ők ilyen befektetésben részt

²⁸ Ebben az összefüggésben a Bíróság azt a döntést hozta, hogy „egy támogatási program esetében a Bizottság a kérdéses program jellegzetességeinek vizsgálatára korlátozhatja magát. Azt kell tehát meghatározni, hogy jelentős előnyt nyújt-e egy támogatás a kedvezményezetteknek versenytársaikkal szemben akár a támogatás nagy összege vagy nagy százaléka, akár a támogatott befektetések természete vagy a program más jellemzői miatt; és úgy juttat-e előnyhöz vállalkozásokat, hogy ezáltal befolyásolja a tagállamok közötti kereskedelmet.”

²⁹ Bulletin EC 9-1984, „Az Európai Közösségek versenyjoga”, IIA kötet

³⁰ OJ C 384 10.12.1998, 3. o.

³¹ OJ C 71 11.03.2000, 14. o. Meg kell jegyezni, hogy az állami garanciák a kockázatitőke-befektetések kapcsán sokkal valószínűbben tartalmaznak támogatási elemeket a befektetők felé, mint a hagyományos hitelgaranciák esetében, amelyek általában inkább a kedvezményezettnek, mint a hitelezőnek jelentenek állami támogatást.

vettek volna az intézkedés nélkül. Ugyanez a helyzet akkor is, amikor a befektetőt meggyőzte az előnyt jelentő befektetés, amely érinti a vállalkozást vagy vállalkozásokat. Az a tény, hogy a piac működésképtelensége miatt más befektető nem tenne ilyen intézkedéseket, önmagában nem elégséges arra, hogy elvessük az előnyt jelentő támogatás létét. Ennek következtében a befektetőknek sokkal előnyösebb feltételeket ajánlanak arra, hogy kompenzálják a piaci zavarokat okozó tényezők hatását, és a Bizottság szerint az ilyen kompenzációt előnynek kell tekinteni, amely ha a fenti feltételekkel egybeesik, támogatásnak tekintendő. Feltéve, hogy a kompenzáció mértéke korlátozva van az ezen tényezők kompenzálásához szükséges mértékig, a Római Szerződéssel kompatibilisnek lehet tekinteni, amennyiben az egyezik a VIII. fejezetben leírt elvekkel, mivel azok hatása korlátozott.

- *Alapok, illetve közvetítő eszközök támogatása*

A Bizottság általában arra az álláspontra helyezkedik, hogy a pénzalap inkább a támogatás egy közvetítő eszköze a befektetők és/vagy a befektetést élvező vállalkozások felé, mint egy kedvezményezett támogatás. Habár bizonyos esetekben a befektetések észrevehetően a meglévő pénzalapok közvetítőjeként jelennek meg számos különböző befektetővel, a pénzalap egy különálló vállalkozás tulajdonságaival rendelkezhet. Ebben az esetben független támogatásról beszélhetünk, hacsak a befektetés nem olyan feltételek mellett történik, amely elfogadható egy átlagos piacgazdasági szereplőnek, és ezért ez nem jelent előnyt a kedvezményezettnek.

- *A befektetésekkel érintett vállalkozások támogatása*

A fő kérdés még mindig az, hogy vajon a vállalkozás a támogatást olyan feltételekkel kapta-e, amelyet elfogadna egy piacgazdaságban működő magánbefektető is. A tény, miszerint a befektetési döntéseket a kockázatitőke-alapok kereskedelmi menedzserei hozzák azzal a céllal, hogy az alap maximális megtérülése biztosítva legyen, ebben a tekintetben fontos szempont. A Bizottságnak azt a lehetőséget is figyelembe kell vennie, hogy a befektetőket érintő, az alaphoz származó bármely előny átkerül a befektetésben részesülő vállalatokhoz. Ha egy kockázatitőke-befektetés csökkenti a kockázatot és/vagy csökkenti az előnyöket, a befektetőket ez visszatartja attól, hogy befektetéseket hajtsanak végre, mert így már nem lehet őket szokásos piaci szereplőnek tekinteni.

6. Az, hogy egy intézkedés támogatásnak minősül-e és melyik szinten, az az intézkedés formájától függ. A Bizottság találkozott olyan intézkedésekkel, amelyek általános intézkedésnek minősültek a befektetők szintjén, de állami támogatásnak az egyes vállalkozások szintjén; illetve találkozott olyanokkal, amelyek állami támogatások a befektetők szintjén, de nem minősülnek támogatásnak a vállalkozások szintjén a „*pari passu*” elv alkalmazása miatt; és vannak olyan intézkedések, amelyek több szinten is állami támogatásnak minősülnek.
7. Amennyiben az összes felajánlott támogatás a 69/2001. számú bizottsági rendelet értelmében „*de minimis*” támogatásnak minősül, úgy tűnik, hogy a Római Szerződés 87. cikke (1) bekezdésének feltételei nem teljesülnek maradéktalanul. A kockázatitőke-befektetéseknél a *de minimis* szabály alkalmazása nem csak a célzott vállalkozások, de a befektetések támogatását is lehetővé teszi, ám kedvezőtlen a számítási nehézségek miatt, illetve amiatt, hogy az intézkedés támogatást ajánlhat

fel nem csak a célzott vállalkozásoknak, de más befektetéseknek is. Ahol ezek a nehézségek leküzdhetők, az intézkedés alkalmazható. Amennyiben egy támogatási program bármely vállalkozásnak három éves perióduson keresztül 100 ezer euró vagy ennél kisebb összegű – közpénzekből finanszírozott – tőkét ajánl fel, akkor biztos, hogy ezeknek a vállalkozásoknak nyújtott bármilyen támogatás a rendelkezés által meghatározott korlátok között marad.

V. A kockázatitőke-befektetések kompatibilitásának megállapítása az állami támogatási szabályok tekintetében: a meglévő szabályok alkalmazása

1. Amennyiben egy intézkedés állami támogatásnak minősül, a Bizottságnak kell megállapítania a közös piaccal való összeegyeztethetőségét a Római Szerződés 87. cikkének (2) és (3) bekezdése alapján. A kockázatitőke-befektetések többsége csak a 87. cikk (3) bekezdésének (a), (c) vagy (d) pontjával kompatibilis.
2. A kockázatitőke-befektetések rövid távú céljai között szerepel a KKV-k népszerűsítése, különösen az új vagy innovatív cégek, illetve a magas növekedési potenciállal rendelkező cégek támogatása, továbbá a különleges területek fejlődésének elősegítése. A Bizottság már elfogadott jogszabályokat, amelyek ilyen tárgyú állami támogatásokat megengedhetnek a Római Szerződés 87. cikke (3) bekezdésének (a) és (c) pontja alapján. Az állami szervek szerint az intézkedés tárgya lehet több befektető ösztönzése, hogy bekapcsolódjon az ilyen típusú finanszírozási intézkedésbe. Jelenleg nincs az állami támogatások e területéről jogszabály, és így valójában eddig nem kifejezetten ismerték el olyan közösségi célként, amely önmagában képes az állami támogatás igazolására. Ennek ellenére ez nem érinti az olyan intézkedés kompatibilitását, amely megfelel más keretszabály vagy iránymutatás feltételeinek.
3. A RSZ 87. cikke (3) bekezdésének (a) vagy (c) pontja alapján állami támogatás nyújtását lehetővé tevő jelenlegi iránymutatások és keretszabályok egyik jellegzetessége, hogy a támogatás-tartalom a kedvezményezett vállalkozás bizonyos állandó költségeinek megfelelő mértékig lehetséges. Az elszámolható költségek körébe tartoznak általában a telkekbe, épületekbe, új, modernebb berendezésekbe, immateriális javakba, vagyoni értékű jogokba (szabadalom, know-how) történő tartós befektetések, a befektetésekhez kapcsolódó munkaköltségek és a konzultációs szolgálatok költségei.

A tapasztalat azt mutatta, hogy a kockázatitőke-intézkedések gyakran nem kompatibilisek a fent említett szabályokkal. Ennek oka az alábbiak között keresendő:

(a) A saját tőke mértékének megfelelő támogatás-tartalom alapításának nehézsége. Míg a Bizottság már alkotott szabályokat arra vonatkozóan, hogy a kölcsönökre, hitelekre és garanciákra hasonló értékű támogatás-tartalmat hogyan kell meghatározni, a saját tőke esetében még nincs ilyen szabályozás. A Bizottság szerint azonban a számításból származó technikai nehézség miatt az intézkedés önmagában még nem tekinthető a közös piaccal összeegyeztethetetlennek. Ebben a tekintetben még vizsgálják a lehetséges módszer eseteit és időközben a kockázatitőke-intézkedések bejelentéseit kísérő, javasolt számítási módszerek előtt nyitva áll az út.

(b) Az elszámolható költségek közötti összefüggés megteremtésének nehézsége, különösen a befektetőket ösztönző intézkedések, nevezetesen a pénzalapok formájában megjelenő intézkedések mellett. Egy ilyen kapcsolat nem könnyen egyeztethető össze a kereskedelmi pénzalapok menedzsmentjével, amelyeket az alapokban résztvevő befektetők igényelnek, és amelyek igazolása és kikényszerítése nehézségeket okozhat.

(c) A befektetők szintjén támogatást nyújtó intézkedések esetében semmilyen jelenlegi szabályozás nem ad alapot az állami támogatás engedélyezésére.

VI. A RSZ 87. cikke (3) bekezdésének (a), (c) vagy (d) pontja alapján engedélyezhető kockázati-tőke-befektetésekkel kapcsolatos intézkedések

1. Az indok, amely alapján a Bizottság engedélyezheti a kockázati-tőke-befektetésekkel kapcsolatos intézkedéseket (még akkor is, ha nem esnek a jelenlegi támogatásnyújtást engedélyező szabályok hatálya alá) a KKV-k által elszenvedett hátrány, és különösen a kis- és induló vállalkozások esetében a tőkéhez és hitelhez jutás nehézsége. Ennek legfontosabb okai az információ-hiány, a befektetők és a hitelintézetek kockázatkerülő természete és a KKV-k által felajánlható garancia korlátozott volta³². A saját-tőke biztosításának különös akadályja lehet a tranzakciós költségek relatíve magas mértéke a felajánlott tőke összegéhez képest.
2. A Bizottság elismerte a kockázati-tőke-intézkedések tekintetében a közfinanszírozás szerepét, melynek célja meghatározott piaci zavarok orvoslására korlátozódik. A piac működésképtelenségét olyan helyzetként lehet meghatározni, ahol a piaci mechanizmusok miatt nincs gazdasági hatékonyság. A piaci működésképtelenség megjelenhet akár abban a formában, hogy valamely terméket a rendszer nem képes előállítani (jelen esetben a kockázati-tőke-piac), illetve abban, hogy a források elosztása helytelen (nem Pareto hatékony). A képzésbe és a kutatás-fejlesztésbe bevont externáliák a piac működésének súlyos zavarait eredményezik, ami indokolja az állami támogatás jelenlétét e területeken.
3. Amint a gazdaságtudomány jósolja, a piacok általában bizonyos értelemben működésképtelenek lesznek, kivéve a tökéletes verseny feltételei között. A piaci működés súlyos zavarai ott lépnek fel, ahol a források elosztása nem megfelelő. A kockázati-tőke-befektetések tekintetében releváns piaci működési zavaroknak (amelyek jelentősen befolyásolják a KKV-k tőkéhez jutását a vállalkozások fejlődésének korai szakaszában, és amelyek indokolják az állami beavatkozást) két fő forrása:
 - (a) információ-hiány vagy nem megfelelő információ: a potenciális befektetők számos nehézséggel néznek szembe a KKV vagy valamely új vállalkozás üzleti kilátásai felőli információ-szerzés tekintetében. Különösen akkor, ha ezek igen innovatív vagy kockázatos projektekbe vannak bevonva, az információ-hiány vagy nem megfelelő információ még inkább megnehezíti a kockázat meghatározását.
 - (b) tranzakciós költségek: a kis ügyletek kevésbé vonzóak a befektetési alapok számára a befektetés viszonylag magas megtérülési és más tranzakciós költségei miatt.

³² 70/2001. számú bizottsági rendelet

4. A Bizottság szerint a fent említett tényezők olyan működési zavarokat (sőt működésképtelenséget) okozhatnak a piacon, amelyek indokolják az állami támogatást. A követelés és a tőke finanszírozására való igény csökkenése önmagában nem indoka a piaci zavaroknak. Épp ellenkezőleg, a Bizottság szerint nincs általános hanyatlás a kockázatitőke-piaci befektetések területén az EU országaiban, mégis elismeri, hogy vannak hiányosságok bizonyos típusú befektetések tekintetében. Továbbá elismeri, hogy különös nehézségek vannak a 87. cikk (3) bekezdésének (a) és (c) pontjában meghatározott területeken. Ezeket a hiányosságokat és nehézségeket bizonyos mértékben már felismerték a létező állami támogatási keretszabályok, és ahol erre a kockázatitőke-befektetések terén lehetőség van, ott a Bizottság folytatja is ezek alkalmazását.
5. A Bizottság megkívánja a piac működésképtelenségének bizonyítását, mielőtt olyan kockázatitőke-befektetéseket engedélyezne, amelyek a meglévő szabályok hatályán kívül esnek. A Bizottság kész elfogadni az intézkedéseket azokban az esetekben, amikor a Római Szerződés 87. cikke (3) bekezdésének (c) pontja alá eső területeken lévő vállalatok finanszírozása részben vagy teljesen állami támogatásból történik, maximum 500-750 ezer euró összegű (illetve a Római Szerződés 87. cikkének (3) bekezdése (a) pontjának hatálya alá tartozó területeken ez az összeg az 1 millió eurót is elérheti) kockázatitőke-befektetés révén valósul meg.³³ Ez azért lehetséges, mert kis ügyletek esetében a piac működésképtelenségének léte a magas tranzakciós költségek miatt sokkal valószínűbb. A piac működésképtelenségének felismerése ennek ellenére nem módosítja egy különös intézkedés támogatás jellegét, sem a kompatibilitás meghatározásának szükségességét.
6. Ahol a piac működésképtelensége fennáll, a Bizottság vizsgálja, hogy az állami támogatási intézkedések arányosak-e a piac feltételezett zavaaraival, és biztosítékot kíván arra vonatkozólag, hogy a versenytorzító hatás minimális. Ezt legjobban olyan intézkedésekkel lehet elérni, amelyek éppen elégségesek annak bizonyítására, hogy a piaci befektetők ajánlják fel a tőkét, és amelyeknek eredményei kereskedelmi alapon hozott befektetési döntések, olyan feltételek mellett, amelyek esetén egy normális gazdaságban, a fölényben lévő piaci szereplők is meghoznák a döntést.
7. A kockázatitőke-befektetések eltérő modelljei, illetve a tagállamok által létrehozott konstrukciók relatív újdonsága miatt a Bizottság nincs abban a helyzetben, hogy szigorú feltételeket szabjon – amely feltételek alapján kell eldönteni, hogy egy intézkedés engedélyezhető-e vagy sem. Habár bizonyos elemeket pozitívnak, illetve negatívnak azonosítottak, a tény az, hogy a feltételek ilyen módon történő megállapítása megerősíti minden olyan kockázatitőke-befektetés fontosságát, amely állami támogatást valósít(hat) meg, és amit a Bizottságnak a Római Szerződés 88. cikkének (3) bekezdése értelmében bejelentenek mielőtt hatályba léptetnék, kivéve, ha a bejelentési kötelezettség alól valamilyen szabályozás alapján mentesítve vannak.³⁴ Amennyiben a Bizottság számos pozitív elemet és egyetlen negatív elemet sem tartalmazó intézkedésről szóló bejelentés birtokában van, célja a tanácsi rendeletben³⁵ meghatározott határidőn belüli határozat-hozatal lesz.

³³ A hat hónapon belüli független tőkealapítások ugyanannak a tranzakciónak a részeként tekintendők.

³⁴ Bizonyos kategóriájú horizontális támogatások.

³⁵ 659/1999. számú tanácsi rendelet (1999. március 22.)

VII. A támogatás formája

1. A Bizottság szerint a támogatás formájának megválasztása általában a tagállamtól függ. Ez vonatkozik a kockázatitőke-befektetések formájára is. A Bizottság értékeli ezen intézkedéseket, hogy vajon ösztönzik-e a piaci szereplőket kockázatitőke-befektetések eszközzésére, és hogy döntésüket valószínűsíthetően kereskedelmi alapon, profit-maximalizálás céljából hozták-e. A Bizottság szerint ezeknek az intézkedéseknek ösztönző hatása van a befektetőkre, amelyek képesek ezt az eredményt felmutatni, és ezért pozitívnak tekintik a VIII. részben meghatározott feltételek mellett akkor is, ha állami támogatásnak minősülnek. Ezek az alábbi intézkedések lehetnek:
 - a) Befektetési alapok létrehozása (kockázatitőke-alapok), amelyekben az állam társként, befektetőként vagy tagként jelenik meg, még ha kevésbé előnyös feltételek mellett is, mint más befektetők.
 - b) A kockázatitőke-alapoknak nyújtott támogatás, amely adminisztrációs és működési költségeik egy részét fedezi.
 - c) A kockázatitőke-befektetők vagy a kockázatitőke-alapok javára nyújtott más pénzügyi ösztönzők, hogy nagyobb tőkét ajánljanak fel a befektetésekhez.
 - d) A kockázatitőke-befektetőknek vagy a kockázatitőke-alapoknak nyújtott garanciák a befektetési veszteségek egy része ellen, illetve garanciák, figyelembe véve a kockázatitőke-befektetésekhez nyújtott hiteleket a befektetőknek, illetve az alapoknak.
 - e) A befektetőknek nyújtott pénzügyi ösztönzők, hogy vállalkozzanak kockázatitőke-befektetésre.
2. A Bizottság nem arra szándékozik alkalmazni a VIII. részben meghatározott feltételeket, hogy olyan intézkedéseket engedélyezzen, amelyek kizárólag hitelek formájában ajánlanak tőkét egy vállalkozásnak vagy más olyan eszközökkel, amelyek a befektetőknek, illetve a hitelezőknek minimális biztos visszatérülést jelentenek, akár alapok, akár más eszközök által. Az ilyen tőkeintézkedés nem „kockázati tőke” (az 1. lábjegyzet értelmében). A Bizottság olyannak tekinti a meglévő szabályokat, amelyek bármely támogatási elem számolására és azok elszámolható költségeihez való kapcsolatára vonatkoznak, mint amelyek az ilyen intézkedésekkel egyenlők.
3. A Bizottság nem szándékozik a következő feltételeket olyan ad hoc intézkedések engedélyezésére alkalmazni, amelyek magánvállalkozásoknak ajánlanak tőkét.

VIII. A kompatibilitás megállapításának feltételei

1. A feltételek pozitív és negatív elemeket tartalmaznak, melyek nem azonos súlyúak. Egyik elem sem meghatározó önmagában véve, semmilyen csoportosításuk nem tekinthető önmagában hatékonynak, illetve elegendőnek ahhoz, hogy a kompatibilitást biztosítsa. Néhány esetben alkalmazhatóságuk és súlyuk az intézkedés formájától függ. A Bizottság minden intézkedésnél figyelembe veszi a

regionális specifikumokat, és – mint minden állami támogatás megítélésénél – az arányosságot teljes körűen vizsgálja.

Az intézkedéseket minden szinten vizsgálják. Azokban az esetekben, ahol egy vállalatot érintő kockázatitőke-befektetés összefügg azokkal a költségekkel, amelyek egy meglévő keretszabály vagy iránymutatás szerint elszámolhatók támogatásként, azt a jogszabályt lehet alkalmazni, mint az alábbi elvek alternatíváját arra, hogy a támogatást megállapítsák ennek a vállalkozásnak a tekintetében. Amennyiben az érintett intézkedés támogatásnak minősül a befektetők szintjén, az ilyen támogatásnak is összeegyeztetethetőnek kell lennie az alábbi elvekkel.

2. Ha a tranzakció mérete nem lépi túl a VI.5. pontban meghatározott maximumértéket, és ha csak befektetők vagy befektetési eszközök a kedvezményezettjei az állami támogatásnak, az ilyen állami támogatás kompatibilis, amennyiben arányos a hátrányokkal járó költségekkel, csakúgy, mint a kisbefektetések működésének viszonylag magas működési költségeivel. Ennek meghatározásakor a VII.3. pont rendelkezései az irányadók. A piac működési zavarainak fennálltát bizonyítani szükséges, amennyiben a tranzakció mérete a VI.5.pontban meghatározott plafont meghaladja.
3. Amennyiben a piaci működés zavarai fennállnak, a Bizottság a következő elemeket vizsgálja a kockázatitőke-befektetésekkel kapcsolatos megállapításainál:

Befektetések korlátozása vagy a befektetett alapok többségének megszűnése

- a kis- vagy mikrovállalkozásokra és/vagy
- KKV induló vagy korai szakaszában³⁶ vagy a 87. cikk (3) bekezdésének (a) vagy (c) pontja alá tartozó területeken lévő vállalkozások esetében, amelyet pozitív elemnek tekint a Bizottság.

A középvállalkozások finanszírozását az induló vagy korai szakaszon túl, vállalatonként korlátozni kell. A kisebb méretű tranzakciók, illetve adott mértékű piaci működésképtelenség korlátozása (ahol a tőkebefektetés minden eleme 500 ezer eurónál kevesebb összeggel, 750 ezer euró a 87. cikk (3) bekezdés c) pont hatálya alá eső területeken, 1 millió euró a 87. cikk (3) bekezdése (a) pontjának hatálya alá eső területeken) szintén pozitív elemként tekintendő.

Az intézkedéseket a kockázatitőke-piac működési zavarainak enyhítésére kell összpontosítani. Amennyiben az intézkedések elvben tőkeemelést, vagy vissza nem térítendő támogatást valósítanak meg, ezeket pozitívnak tekinti a Bizottság. Amennyiben az intézkedések jelentős finanszírozást más formában tesznek lehetővé, vagy úgy tűnik, hogy nincs jelentős ösztönző hatásuk (tehát olyan kockázatitőke-befektetést támogat, amely az intézkedés hiányában nem történt volna meg), ezeket a Bizottság negatívnak tekinti. Ez abban az esetben lehetséges, amikor az intézkedés további pénzügyi támogatást nyújt egy olyan vállalkozásnak, amely már kapott tőkeinjekciót.

³⁶ Az Európai Kockázatitőke-társaság a kezdő finanszírozást úgy határozza meg, mint „termékfejlesztésre és kezdő marketingre nyújtott finanszírozást. A vállalkozásoknak a megalakulási fázisban kell lenniük, vagy még újak legyenek az üzleti életben, de termékük még nem jelent meg kereskedelmi forgalomban”. „A korai stádiumban való finanszírozás” esetén a vállalatnak még a kutatás fokán és a termékfejlesztés idejében vagy a termékfejlesztés befejező szakaszában kell lennie, valamint további pénzalapokat igényel az, hogy kezdeményezze a kereskedelmi gyártást és eladást. (Ezek tehát még nem termelnek profitot.)

A befektetési döntéseknek profitorientáltak kell lenniük. A befektetés eredménye és a döntésért felelős jutalma között összefüggésnek kell lennie, amely ha fennáll, pozitív elemként tekintendő. Ez feltehetően akkor valósul meg, amikor minden, a célzott vállalkozásba befektetett tőke piaci befektetők által lett felajánlva, akik a befektetési döntést is meghozták, egy olyan támogatás által, amelynek csak ösztönző hatása volt erre az intézkedésre és olyan más intézkedések meghatározó befektetői tőke bekapcsolásával, amelyeket kereskedelmi alapon fektettek be (csak a profitért) közvetlenül vagy közvetetten a célvállalkozás részvényeibe, alaptőkéjébe.

Pénzalapok esetében, míg minden intézkedést érdeme szerint tekint a Bizottság, illetve amíg más szempontokat is tartalmaz a Bizottság megállapítása, a pénzalap tőkéjének minimum 50%-át érintő intézkedést a Bizottság „jelentős befolyásszerzésnek” tekint, vagy a 30%-ot érintő intézkedést (abban az esetben) a 87. cikk (3) bekezdés (a)(c) pontjai alá tartozó területeken működő intézkedések esetében.

További pozitív elemek lehetnek:

Egy megegyezés, egy szakmai pénzalap menedzsere és kezelője, illetve az alapon résztvevők között, feltéve, hogy a menedzser díjazása kapcsolatban van az alap céljainak felállításával, a teljesítménnyel és a befektetés javasolt időzítésével. Pozitív elem lenne a piaci befektetők képviselője a döntéshozatalban, és a legjobb gyakorlat és szabályozási felülvizsgálat alkalmazása a pénzalapok működtetésében. Ahol nincs jelen ilyen elem, ami jellemzi azt a befektetői döntést, ami kereskedelmileg indokolt, negatívnak tekintendő. Ez lesz a helyzet olyan méretű intézkedéseknél, amelyek olyan kicsik, hogy csak néhány célra összpontosítanak és gazdaságilag nem megvalósíthatóak, vagy olyan intézkedéseknél, amelyet kizárólag azért hoztak meg, hogy finanszírozzon egy előre ismert egyedi vállalkozást.

A befektetők és a befektetési alapok közötti versenytorzítás mértékét minimálisra kell csökkenteni. A Bizottság pozitívan értékeli a tenderkiírást bármely befektetőnek nyújtott „preferenciális feltétel” felállítására, vagy más befektetőknek nyújtott bármilyen hasonló lehetőséget. Ez a lehetőség lehet egy nyilvános felhívás a befektetők felé egy befektetési alap bejelentésére, vagy a formája lehet egy (pl. garancia) programnak, amely meghatározott ideig nyitva áll új belépők részére. Az eszközök, amelyek által ez a pozitív elem elérhető, szükségszerűen függenek a kérdéses intézkedés formájától. Ugyanakkor negatív elemként tekintendő bármely ilyen ellenőrzés hiánya a befektetők túlkompenzálása ellen vagy egy intézkedés, ahol veszteségek kockázata teljesen a közszférában született és/vagy ahol a kedvezmény teljesen más befektetőkhez folyik.

Ágazati támogatás.

A Bizottság következetesen szigorúbban értékeli az ágazati állami támogatást. A támogatások különösen az érzékeny ágazatokban (pl. hajóépítő vállalkozások és az ESZAK acélágazat), amelyek túlkapacitással rendelkeznek, ki vannak zárva. Habár, abban a mértékben, ahogy számos magánszektori alap specifikus innovációs technológiákra összpontosít (egészségügy, IT, kultúra) a Bizottság elfogadhatónak tartja az ágazati támogatást, amennyiben ennek mind a kereskedelmi, mind az uralkodó jogi felfogással egyező logikája van.

Üzleti tervek alapján való befektetések.

Minden üzleti tervre alapozott befektetésnek tartalmaznia kell részleteket a termék eladási és profit fejlődéséről, felállításáról, az alkalmazhatóságról és ezt pozitívan értékelik. Azok az intézkedések, amelyek nem nyújtanak kilépési lehetőséget az állami közvetlen vagy közvetett részvételnek a magánvállalkozásokból, negatívnak tekintendők.

A támogatások halmozódásának elkerülése az egyes vállalkozásoknál.

A Bizottság kedvezően tekint bármilyen tagállami kötelezettséget arra nézve, amely korlátokat állít az állami támogatások más formáinak a kockázati tőke által alapított vállalkozásokban. Amennyiben egy vállalkozás kockázati tőke-befektetésből származó tőkéje, kezdő vállalkozás, kutatás-fejlesztési költségek vagy más költségeinek más keretszabályok alapján nyújtott támogatás elszámolható, a tagállam a támogatási elemet a kockázati tőke-befektetésnél kell figyelembe vegye, amikor a releváns támogatási plafont alkalmazza.

IX. Zárórendelkezések

A közleményben meghatározott feltételeket a Bizottság öt évig kívánja alkalmazni. Noha az ebben megnyilvánuló megközelítés a támogatáskontroll előző módszereitől eltér, ez a közlemény a közigazgatás gyorsan fejlődő területével foglalkozik, így a Bizottság fenntartja a jogot, hogy a tapasztalatok alapján változtasson a megközelítésen.

Havasi-Bóta Enikő:
**Bizottsági közlemény a közszolgálati média részére nyújtandó állami támogatásokra
vonatkozó szabályok alkalmazásáról³⁷**

1. Bevezetés

Az elmúlt két évtized során a média jelentős változásokon ment át. A monopóliumok felszámolása, új piaci szereplők megjelenése és számos technikai fejlesztés alapjaiban átalakították ezt a piacot. A műsorközvetítés hagyományosan „zárt” tevékenység, amelyet eleinte kizárólag közszolgálati formában végeztek. Ennek elsődleges oka a műsorszórásra alkalmas frekvenciák korlátozottsága és a piacra lépés egyéb korlátai.

A 70-es években végbement technikai fejlődés hatására egyre több szolgáltató számára nyílt meg a közvetítés lehetősége, ezért a tagállamok elhatározták, hogy ezen a piacon is megteremtik a versenyfeltételeket. Az újabb és újabb csatornák, újszerű szolgáltatások megjelenése a fogyasztók választási lehetőségét bővítette, és egyidejűleg kedvezett a már működő szolgáltatók erősödésének, valamint további technikai fejlesztéseket indukált. A piac szemmel láthatóan sokszereplőssé vált.

A versenyszféra felé történő nyitás ugyanakkor azt eredményezte, hogy a tagállamok felismerték, hogy szükség van a közszolgálati média fenntartására is, hiszen csakis így képesek biztosítani a teljes területi lefedettséget és a szükségletek megfelelő mértékű és színvonalú kielégítését. A növekvő verseny, a magáncégek és az állami szolgáltatók együttes, párhuzamos jelenléte magára vonta a Bizottság fokozott figyelmét. A 87. cikk megsértésével kapcsolatban benyújtott panaszok leginkább a közszolgálati média érdekében tett állami intézkedésekkel kapcsolatban merültek fel.

Jelen közlemény elsődleges célja, hogy értelmezze a 87. cikk, illetve a 86. cikk (2) bekezdése alapján kialakított és a Bizottság által követett alapelveket.

2. A közszolgálati média szerepe

Az audiovizuális média központi szerepet tölt be a modern demokratikus államokban, elsősorban a szociális értékek átvételében és megőrzésében. Ezért általános érdek, hogy ez a terület külön jogszabályi keretet kapjon, aminek természetesen a közösségi értékrenden kell alapulnia. Az ide vonatkozó legfontosabb alapelvek: a szólásszabadság, a jogorvoslathoz való jog, a pluralizmus, a szerzői jogok védelme, a kulturális és nyelvi sokszínűség előmozdítása és megőrzése, a kisebbségi jogok védelme, az emberi méltósághoz való jog, a fogyasztói jogok.

A média jelentős szerepet játszik a lakosság részrehajlásmentes tájékoztatásában, az emberek széles köre számára teszi lehetővé a hazai és a külföldi hírek megismerését, ezáltal kiemelkedő jelentőségű mind az egyén gondolkodásmódjának formálásában, mind pedig a közvélemény kialakításában. Csak a közszolgálati média képes biztosítani, hogy a kereskedelmi szempontok ne szoríthassák háttérbe a fenti alapelvek érvényesülését.

3. A 87. cikk alkalmazása a médiapiacon

³⁷ Communication from the Commission on the application of the state aid rules to public service broadcasting

A közös piaccal összeegyeztethetetlen minden olyan állami támogatás, amely azáltal, hogy *bizonyos vállalkozások* részére vagy *meghatározott termékek* előállításához támogatást nyújt, akár ténylegesen, akár potenciálisan alkalmas arra, hogy torzítsa a tagállamok közötti kereskedelmet. Lényegében ezt fogalmazza meg a 87. cikk (1) bekezdése.

Annak elbírálásánál tehát, hogy az adott támogatás a 87. cikk hatálya alá tartozik-e, nem a támogatás célja, hanem a *hatása* a döntő szempont.

Általánosságban megállapíthatjuk, hogy a közszolgálati média finanszírozása állami költségvetésből történik, amelyet rendszerint az előfizetői díjak egészítenek ki. E két forrás közötti arányok változóak lehetnek az egyes műsorközvetítők esetén, vagy akár országoként is kimutatható némi tendenciális eltérés.

Az Európai Bíróság kimondta, hogy amennyiben egy vállalkozás állami forrásból származó támogatást kap, akkor úgy kell tekinteni, hogy versenytársaihoz viszonyítva előnyre tett szert a tagállamok közötti kereskedelemben. A tagállamok közötti kereskedelemre gyakorolt versenytorzító hatás feltétlenül érvényesül a médiapiacon, hiszen a közvetítési jogok átruházása, a különféle hirdetések és a reklámtevékenység *határokon átnyúló* jellege vitathatatlan.

4. A támogatások jellege: létező támogatás, illetve új támogatás

Mivel a jelenleg működő támogatási programokat évekkel ezelőtt vezették be a tagállamokban, ezért a Bizottságnak mindenekelőtt azt kell eldöntenie, hogy az adott támogatás a 88. cikk (1) bekezdése szerinti „létező támogatásnak” tekinthető-e, vagy sem.

A Tanács kimondta, hogy minden olyan támogatás létező támogatásnak minősül, amely már a Római Szerződés hatályba lépését megelőzően létezett a tagállamok valamelyikében, legyen akár ágazati vagy egyedi támogatás, és mint ilyen, a Szerződés hatályba lépését követően is fenntartható.

Itt szükséges említést tenni azon intézkedésekről, amelyek bevezetésükkor nem voltak támogatásnak tekinthetők, hanem csak később a közös piac fejlődése során váltak azzá. A Bizottság álláspontja szerint – többek közt – ilyen esetekben kap kiemelt hangsúlyt az estenkénti elbírálás.

A 87. cikk (2) és (3) bekezdése előírja, hogy a Szerződés cikkeit – tehát valamennyit – a *kulturális értékek* figyelembevételével kell alkalmazni. Amennyiben egy támogatás nem befolyásolja a tagállamok közötti kereskedelmet jelentős mértékben a közösségi érdekekkel ellentétesen, akkor a média részére folyósított támogatás tekinthető kompatibilisnek, azon az alapon, hogy hozzájárul a kulturális fejlődéshez. Mivel lényegében a „kulturális szempontokra” történő hivatkozási alap kivételt jelent az általános tilalmak alól, ezért a kultúra fogalma itt csak „szűkebb” értelemben alkalmazható.

5. A Szerződés 86. cikkének (2) bekezdése szerinti állami támogatások kompatibilitásának meghatározása

A Bíróság szerint a 86. cikk szigorúan értelmezendő, mivel kivételt fogalmaz meg. A Bíróság rávilágított arra is, hogy csakis a következő feltételek fennállása esetén kerülhet sor a 86. cikk alkalmazására:

1. a szóban forgó szolgáltatás az általános gazdasági érdeket szolgálja, és a tagállam által pontosan körülhatárolt (definíció);
2. az adott vállalkozás kifejezett megbízást kap a tagállamtól a szolgáltatás nyújtására (megbízási szerződés);
3. a Szerződés versenyjogi szabályai határozzák meg a vállalkozásra bízott tevékenység gyakorlásának korlátait, és ezen szabályok alóli kivételek nem befolyásolhatják a kereskedelem fejlődését a közösségi érdekekkel ellentétesen.

A Bizottság hatáskörébe tartozik a Szerződés alapján annak megállapítása, hogy teljesülnek-e ezek a feltételek.

A *közszolgálati feladatok* körének meghatározása tagállami kompetencia, ez történhet állami, területi, helyi szinten egyaránt. Ugyanakkor a tagállamnak figyelemmel kell lennie az „általános gazdasági érdekre” is a feladatainak ellátása során. Többletproblémát jelent, hogy a szolgáltatások bővülése miatt módosítani kell az egyes megbízási szerződéseket, viszont ekkor is a 86. cikk (2) bekezdése által megszabott kereteken belül kell maradni.

A Bizottság szerepe mindössze annak eldöntésére korlátozódik, hogy a tagállam betartotta-e a Szerződés rendelkezéseit, nem határozhat arról, hogy a szolgáltatás az általános gazdasági érdeket szolgálja-e, illetve megfelelő színvonalú-e vagy sem.

A lehető legprecízebben meg kell határozni az átruházott tevékenység jellegét. Nem lehet kétséget hagyni afelől, hogy a műsorsugárzó közfeladatként látja-e el az adott tevékenységet vagy vállalkozásként, tehát kereskedelmi médium.

Megbízás és felügyelet: Nem elégséges egy vállalkozás számára megbízást adni a műsorsugárzásra, a közszolgálati médiát ténylegesen működtetni is kell a tagállam és a megbízott szolgáltató között létrejött szerződéseknek és a jogszabályi rendelkezéseknek megfelelően. Ezért célszerű egy *hatóságot vagy más állami szervet* megbízni az ellenőrzéssel, a minőségi előírások betartatásánál ez különösen indokolt. Fontos kiemelni, hogy nem tartozik a Bizottság hatáskörébe a minőségi előírások teljesítésének elbírálása, ezzel a feladattal a tagállamoknak egy *külön szervet* kell megbízniuk. Szintén tagállami kompetencia a hatékony ellenőrzési módszerek kiválasztása.

A tagállami feladatok teljesítése előfeltétele annak, hogy a Bizottság dönteni tudjon az estleges mentességek ügyében.

6. A közszolgálati műsorsugárzás állami finanszírozása és a részesedési teszt

Az állami finanszírozásnak két alapvető formája van jelen. Az ún. „egyszerű finanszírozás”, és a „kettős finanszírozás”. Az előbbi csoportba tartozik minden olyan rendszer, amelynél kizárólag állami pénzalapokból történik a finanszírozás, míg a „kettős” rendszer magába foglalja valamennyi támogatástípust, amelyben az állami kedvezmények és a reklámtevékenységből származó bevételek kombinálódnak.

A bizottsági jegyzőkönyvből egyértelműen kitűnik, hogy a két finanszírozási rendszer közötti választás joga a tagállamot illeti. Mindaddig nem élvez elsőbbséget a kettős finanszírozási rendszer alkalmazása, míg az érintett piacon nem áll fenn a versenytorzulás veszélye. A Bizottság azt vizsgálja, hogy *nem* aránytalan mértékű-e a támogatás, és *nem* ellentétes-e a közösségi érdekekkel (ún. negatív teszt)

Követelmény a tagállamokkal szemben, hogy biztosítsák a következőket: a közszolgálati és nem közszolgálati tevékenységhez folyósított összegek pontos megjelölése, a költségek és a bevételek konkrét meghatározása és elosztása, a költségszámítás során alkalmazott alapelvek közérthető, világos lefektetése. Természetesen maguk a műsorsugárzók is kötelesek adatokat szolgáltatni költségvetésükre vonatkozóan.

A Bizottság előírja, hogy a nem közszolgálati tevékenységből származó bevételekkel és ezek pénzügyi forrásaival a média részletesen számoljon el. A kiadási oldalt tekintve a nem közszolgálati tevékenységhez kapcsolódó költségeket is pontosan be kell határolni. Amennyiben ugyanazon személyi és tárgyi eszközöket alkalmazzák közszolgálati és nem közszolgálati tevékenységre, akkor ezek költségeit, illetve a belőlük származó bevételeket, nyereséget elkülönítetten is nyilván kell tartani. A feladat nem egyszerű, hiszen adott esetben állami költségvetésből készült műsor vetítési jogát utóbb kereskedelmi csatornák is megvásárolhatják, és ilyenkor csak nehezen különíthetők el az egyes tételek.

Az arányossági teszt (az okozott hátrány, azaz a versenytorzító hatás és az elérhető előnyök összevetése) alkalmazása során a Bizottság abból indul ki, hogy a közszolgálati feladatok ellátásához általában elengedhetetlen bizonyos mérvű állami támogatás. Mivel az állami hozzájárulás mértéke soha nem éri el a műsorszórás tényleges nettó költségeit, ezért a közszolgálati média is rákényszerül némi kereskedelmi jellegű tevékenységre. Ugyanakkor éppen állami támogatottságából kifolyólag mérsékeltebb áron tud kereskedelmi jellegű szolgáltatást nyújtani, mint nem közszolgálati versenytársai. Tehát az arányossági teszt során a Bizottság számára elsődleges szempont, hogy az állami finanszírozás keletkeztet-e versenytorzító hatást.

Az állami támogatások versenytorzító hatásának elemzésénél mindig a *konkrét eset összes körülményeire*, a piac speciális jellegére, szerkezetére, az adott versenyközeg jellemzőire figyelemmel kell kimondani a végső szót. Tehát a Szerződés 86. cikkének (2) bekezdése szerinti döntés csakis a konkrét esetre specializáltan, a bizottsági gyakorlaton keresztül lehetséges.

A Bizottság a döntések meghozatalakor mindig szem előtt tartja, hogy a közszolgálati média kizárólag állami támogatottság mellett képes betölteni feladatát. Viszont az állami finanszírozás tagadhatatlanul jótékony hatásai – magas színvonal, széleskörű elérhetőség, változatos igények kielégítése – mellett sem lehet megfelelkezni azokról a veszélyekről, amelyeket jellegéből adódóan magában rejt, így például potenciális új piaci belépők akadályozása az oligopolisztikus piacmodell irányába hat, versenyellenes magatartást válthat ki a piac közszolgálati szereplőiből.

Giba Gábor – Zsarnóci Csaba:

A nagyberuházások támogatására vonatkozó új szabályozásról, és a szintetikusszállipart, valamint a gépjárműipart érintő kérdésekről szóló új bizottsági közlemény

A Bizottság – az elmúlt három év tapasztalatai alapján – jelentős reformot hajtott végre, mely a nagyberuházásoknak nyújtott állami támogatásoknak egy gyorsabb, egyszerűbb és felelősebb ellenőrzési rendszerét hozza létre. Az ún. „Multiszektorális keretszabály a nagyberuházások regionális támogatásáról”³⁸ c. közlemény nagyobb átláthatóságot eredményez, valamint egyszerre szolgálja az egészséges versenyt és az adófizetők érdekeit. A keretszabály 2004. január 1-jén lép életbe, kivéve a két fent kiemelt ágazatot, melyek esetében a szabály már egy évvel korábban alkalmazandó. A javuló áttekinthetőség és a támogatások érzékelhető mértékű csökkentésének igénye egyaránt összhangban vannak a Tanács Stockholmban elfogadott döntésével. E reformok nagyobb felelősséget rónak a tagállamokra a támogatási szabályok alkalmazásával kapcsolatban. Ezzel párhuzamosan garantálják a támogatási szintek hatékony kontrollját egy nagyobb és heterogénebb Közösségben is.

Az ESZAK Szerződés, az acélipari támogatási kódex³⁹, valamint az ESZAK Szerződés által nem szabályozott acélipari ágazatok keretszabálya⁴⁰ 2002. július 23-án hatályukat veszítik. Szerepüket 2002. június 24-től az új Multiszektorális keretszabály, valamint az ahhoz szervesen kapcsolódó „Megmentésre, szerkezetátalakításra és üzembezárásra nyújtható állami támogatások az acéliparban”⁴¹ című közlemény veszi át.

Mario Monti, az EU Versenyügyekért felelős főbiztosa szerint az új keretszabály célja, hogy korlátozza a nagyberuházások kapcsán a régiók között kialakult támogatási versenyfutást. Az ilyen támogatás-licitek abszolút ellentétesek a közös európai érdekekkel. Az új szabály alkalmazása az egész Közösségben azonos lesz. A nagyberuházásokhoz nyújtott támogatások intenzitásának lépcsőzetessége minden régióban egységes lesz a versenytorzító hatást kiküszöbölendő, ugyanakkor a szabályozás megőrzi a különböző fejlettségű régiók közti differenciálás gyakorlatát.

A főbiztos kitért az új szabályozás eredményezte növekvő transzparencia és az ügykezelés gyorsaságának kérdésére is: a jelenlegi rendszerhez képest kevesebb projektet kell a Bizottság elé terjeszteni, és a bejelentés gyorsabb és egyszerűbb lesz. A bejelentett tervezetek esetében sokkal rövidebb eljárás várható. A Bizottság csak azt fogja vizsgálni, hogy vajon az adott projekt egyszerűbb feltételei nem eredményeznek-e súlyos torzulást a versenyben. Ezenkívül már az indulásnál mindenki számára nyilvánvaló lesz, hogy a vállalat mennyi támogatást kaphat. Ez nagy előrelépés a jelenlegi helyzethez képest, melyben a véglegesen elérhető támogatási összeggel kapcsolatban nagy a bizonytalanság.

³⁸ OJ C 70, 2002.03.19. 8. o.

³⁹ OJ C 338, 1996.12.28. 42. o.

⁴⁰ OJ C 320, 1988.12.13. 3. o.

⁴¹ OJ C 70, 2002.03.19. 21. o.

A nagyberuházásokra vonatkozó speciális szabályozás okai

A nagy összegű vagy több helyszínen megvalósított beruházásokkal kapcsolatos szigorúbb megítélés széles körben elfogadott. Az egységes piac remélt közeli megvalósulása és az alábbi okok miatt az állami támogatások szigorú kézben tartása fontosabb, mint eddig bármikor:

- ahogy a piacok egyre nyitottabbá, integráltabbá válnak és az egyéb versenytorzító kormányzati eszközök megszűnnek, úgy lesz egyre nagyobb jelentősége a támogatásoknak;
- a nagyberuházásokat kevésbé sújtják a regionális nehézségek (pl. a méretgazdaságosság miatt, vagy azon oknál fogva, hogy az érintett vállalatokat az erőforrásaik megszerzése során kevésbé korlátozzák a lokális piaci lehetőségek);
- az ilyen befektetéseket eszközöző cégeknek általában erős a támogatást nyújtó szervvel szembeni tárgyalási pozíciójuk, ami könnyen egy olyan támogatási spirálhoz vezethet, melyben a befektető az eredeti célon felüli támogatásokat is kiharcol;
- a nagyobb befektetést végző vállalatok általában meghatározó szereplők termékpiacon, így az állami támogatások versenytorzító hatása még inkább valószínűsíthető.

A beruházási projekt fogalmának meghatározása

A keretszabály a nemzeti regionális támogatásokról szóló iránymutatásban⁴² definiált beruházási projektekre vonatkozik. Eszerint támogatható beruházás, amely új létesítményt hoz létre, már meglévő létesítményt bővít, vagy olyan tevékenységhez kapcsolódik, amely egy fennálló létesítményben előállított termékben vagy a termelési folyamatban alapvető változást okoz.

Meglévő létesítmény megvásárlása csak abban az esetben minősül támogatható beruházásnak, amennyiben azt ellenkező esetben megszüntették volna. Nem minősül azonban támogatható beruházásnak a vásárlás, ha annak előző tulajdonosa egy gazdasági nehézségekkel küzdő, csőd szélén álló vállalkozás.

Egy beruházási projektet nem lehet mesterségesen alprojektekre bontani annak érdekében, hogy a keretszabály hatálya alól kikerüljön. A keretszabály szerint egyetlen beruházási projektnek kell tekinteni mindazon projekteket, amelyeket egy vagy több vállalkozás ugyanazon termelési egységhez (production site) kapcsolódóan hajtott végre. A keretszabály alapján egy termelési egységhez tartoznak mindazok a tőkeeszközök, melyek gazdaságilag elválaszthatatlanok, fizikailag vagy funkcionálisan kapcsolódnak egymáshoz, valamint egy meghatározott termék előállításához kapcsolódnak. Amennyiben többféle terméket is előállítanak egy adott alapanyagból, a projektet egy termelési egységnek kell tekinteni.

Megoldás a jelenlegi szabályozás hiányosságaira

Először: a jelenlegi keretszabálynak nincs jelentős hatása a nagyberuházásoknak nyújtott támogatások szintjére. Az új rendszerben a támogatások a beruházás méretén alapuló skálához fognak igazodni.

⁴² OJ C 74, 1998.03.10. 9. o.

Másodszor: a különböző ágazatok eltérő szabályait nehéz alkalmazni és a homogenitás hiányához vezetnek. Egységes szerkezetbe integrálásuk gyökeresen leegyszerűsíti a jogalkalmazást.

Harmadszor: ez az egyszerűbb rendszer minden szinten csökkenti az adminisztrációs terheket és javítja a támogatás elfogadására vonatkozó döntés kiszámíthatóságát, ami mind a befektetőnek, mind az adminisztrációnak hasznos.

Negyedszer: a súlyos versenytorzító hatások elkerülése érdekében szigorúbb rendelkezéseket vezet be a strukturális problémákkal küzdő ágazatok vonatkozásában.

A felkészülési idő

A reformokkal járó jelentős változásokra tekintettel, az új keretszabály csak 2004. január 1-től 2009. december 31-ig alkalmazandó. Így elegendő idő lesz arra, hogy a tagállamok felkészülhessenek, és a régi szabályok szerint tervezett beruházások megvalósulhassanak.

A csökkentett támogatási mértékek

Az új szabályozás szerint is a tagállamok és a Bizottság közötti megállapodásban rögzített regionális támogatási térkép alapján meghatározott maximális támogatási intenzitások képezik az egyes projektek esetében megengedett támogatásmérték alapját. Ezek a támogatási térképek határozzák meg 2006-ig (Németország esetében 2003-ig) azokat a régiókat, ahol a vállalkozások jogosultak regionális beruházási támogatásra, és megjelölik egyúttal a támogatási plafont is.

Az új keretszabályban a nagyberuházásokra vonatkozó maximális támogatási intenzitások az alábbi logika szerint csökkennek:

A projekt mérete	Módosult támogatási plafon
50 millió €-ig	nincs csökkentés: az eredeti regionális plafon érvényes
Az 50-100 millió €-ig terjedő részre	a regionális plafon 50 %-a
A 100 millió € feletti részre	a regionális plafon 34 %-a

Példa: Adott egy régió, ahol a támogatási plafon 20%, valamint egy 250 € értékű beruházás. Ez a beruházás tehát $50m \cdot 0,2 + 50m \cdot 0,2 \cdot 0,5 + 150m \cdot 0,2 \cdot 0,34 = 25,2$ millió euró támogatásra számíthat ebben a rendszerben.

A skálán alapuló rendszer tehát úgy működik, mint egy progresszív adó. Ezek természetesen a maximális értékek: a kormányok alacsonyabb százalékértékeket is megállapíthatnak.

Ne vonjunk el forrást onnan, ahol szükség van rá, és hatékonyan működik

Az új rendszer könnyebben alkalmazható, átláthatóbb és kiszámíthatóbb, mint az ezt megelőző. Számításba veszi a régiók közti gazdasági fejlettségbeli és strukturális különbségeket, hiszen továbbra is az eltérő regionális támogatási plafon értékek képezik a rendszer alapját.

A nagyberuházások továbbra is komoly támogatási összegekre számíthatnak. Ráadásul a Bizottság tapasztalatai szerint ezen esetekben gyakran alacsony a támogatás aránya.

Mivel a keretszabály szerint a nagyberuházások hatékonyan járulnak hozzá a regionális fejlődéshez, az EU Strukturális Alapjai által társfinanszírozott programokat külön kohéziós bónusszal támogatja. Ilyen esetben a fenti módszerrel számított maximális támogatási intenzitási határok 15%-kal emelkednek, ezáltal erősítve a Közösség gazdasági és szociális kohézióját. Ez a megközelítés egyszerre kedvező a versenytorzító támogatások visszaszorítása és a Római Szerződésben lefektetett kohéziós célok elérése szempontjából.

Bejelentés-köteles és egyénileg vizsgálendő esetek

A 100 millió € összeg alatti beruházások mentesülnek a bejelentési kötelezettség alól. 100 millió € feletti beruházások esetében kizárólag akkor kell egyedi bejelentést tenni, ha a támogatási összeg magasabb, mint ami a fenti számítási módszer szerint megengedhető lenne.

A kis- és középvállalkozásoknak nyújtott nagy összegű támogatások továbbra is *ex ante* bejelentési kötelezettséggel járnak. A tagállamoknak az 50 millió € feletti beruházásokra nyújtott támogatás folyósítását követő 20 munkanapon belül tájékoztatni kell a Bizottságot. Természetesen az *ex post* ellenőrzési rendszer továbbra is alapos és átfogó nyilvántartást követel meg, hiszen a Bizottság a támogatás kifizetését követő 10 éven belül bármikor részletes tájékoztatást kérhet az adott támogatásról.

Ezáltal a Bizottság erőforrásait azon esetek vizsgálatára összpontosíthatja, amelyek a leginkább fenyegetnek az egységes piacon a verseny torzításával.

A bejelentett támogatási tervezetek értékelése során a Bizottság bizonyos versenyszempontokat is figyelembe vesz azáltal, hogy az érintett specifikus ágazat helyzetére is tekintettel van. Ha a projekt 25%-nál nagyobb részesedéshez juttatná az adott céget ágazatán belül, vagy 5%-nál nagyobb mértékben növelné az iparági kapacitásokat, egy nem növekvő ágazatban nem számíthat támogatásra.

A strukturális problémákkal küzdő ágazatokra vonatkozó speciális szabályok

2003. december 31-ig a Bizottság összeállít, majd nyilvánosságra hoz egy listát a strukturális gondokkal küzdő ágazatokról. Ezen ágazatok szereplői nem kaphatnak támogatást, csak abban az esetben, amennyiben a támogatást nyújtó tagállam bizonyítja, hogy az érintett konkrét termékpiacon gyorsan növekszik. Az e szabály alá eső valamennyi támogatási tervezetet *ex ante* be kell jelenteni a Bizottságnak.

A szintetikusszál-iparra és az autóiparra vonatkozóan 2002. december 31-ig a jelenlegi szigorú szabályozás elveit megőrző átmeneti rendelkezések lesznek érvényben. A szintetikusszál-iparban egyáltalán nem nyújtható beruházási támogatás. Az autóiparban eszközölt beruházások esetében a befektetők az elfogadott regionális plafon 30%-áig vehetnek igénybe támogatást. Ez a 30% alacsonynak tűnhet, ám a jogosultak és az elszámolható költségek köre is bővülni fog. Mindent összevetve a támogatás csökkenése az autóiparban korántsem lesz olyan jelentős, mint első látásra tűnik. 2004-től mindkét ágazat számára megszűnik a külön szabályozás és akkortól rájuk is a multiszektoralis keretszabály rendelkezései vonatkoznak majd.

A keretszabály egyik legfontosabb jellemzője, hogy a regionális támogatásokat minden ágazat vonatkozásában közös szabályok szerint kezeli. Ez a cél a keretszabály 2004. évi hatályba lépésével valósul meg.

Hangsúlyoznunk kell azonban, hogy ez az egységes szabályozás nem vonatkozik a mezőgazdaságra, a halászatra, a széniparra és a szállításra. A Tanács hajóépítés támogatásáról szóló rendelete 2003. december 31-ig szintén érvényben marad.

Az acélipar állami támogatásainak szigorú szabályozása az ESZAK Szerződés lejárta után

Amint azt Mario Monti is kiemelte: „az acélgyártók már régóta – a más iparágak számára elérhető – támogatások segítsége nélkül működnek, és stratégiájukat is eszerint alakították. Ez a szigorú feltételrendszer alapvető fontosságú volt az ágazat szabad verseny szerinti működése szempontjából.”

A Tanács, az Európai Parlament és az „Acélipari verseny helyzete az EU-ban” témájában működő konzultatív ESZAK bizottság számára eljuttatott közleményében a Bizottság kifejezte nyilvánvaló szándékát, hogy az acélágazatra vonatkozó szigorú állami támogatási szabályokat az ESZAK Szerződés lejárta után is fenn kell tartani. Mind a fentiek, mind az acélipari cégek és szövetségeik egyetértettek ezzel az állásponttal.

A múltbeli tapasztalatok és az iparág jellemzőit figyelembe véve a Bizottság szerint ezt a regionális beruházási, valamint a megmentési és szerkezet-átalakítási támogatások teljes tilalmával érhetik el. Kijelentette továbbá, hogy az ilyen támogatások az ESZAK Szerződés lejárta után is összeegyeztethetetlenek lesznek az egységes piaccal. A Bizottság iránymutatása szerint ugyanakkor a bezárási támogatások továbbra is kompatibilisnek számítanak. Figyelembe véve a meglévő többletkapacitásokat, az ezzel járó hatékonysági problémákat, valamint a megmentési és szerkezet-átalakítási támogatások tilalmát, a struktúra beállítását segítő támogatások hozzájárulhatnak egy egészségesebb szerkezetű acélipar kialakításához. A bezárási támogatásokat nyújtó tagállamokat minden esetben egyedi bejelentési kötelezettség terhel (ex ante).

A társult országokkal kötött Európai Megállapodások 2. számú Kiegészítő Jegyzőkönyve szerint 5 éves, egyszer megújítható periódusra lehetséges szerkezet-átalakítási támogatást nyújtani a társult országok acéliparában. Magyarország 1992 és 1996 között élt ezzel a lehetőséggel, ezen időszak meghosszabbítására vonatkozó kérelmét azonban visszavonta.

Egyéb támogatástípusok (pl: környezetvédelmi, kutatás-fejlesztési támogatás) esetében az acélipar ugyanolyan horizontális szabályozás alá esik, mint a gazdaság más ágazatai.

Jakab Erika:

A befagyott költségekhez kapcsolódó állami támogatások elemzésének módszertanáról szóló Bizottsági közlemény⁴³

Az Európai Bizottság 2001. július 7-én adta ki azt a közleményét, mely a közösségi villamosenergia-piac liberalizációja által létrejött ún. befagyott költségek ellentételezésére nyújtandó állami támogatások elbírálásának elveit tartalmazta.

A liberalizációt megelőzően a közösségi villamosenergia-piac zárt volt, az állam hosszú távon rögzítette az árakat, mely garantálta a villamos energia termelésében és szolgáltatásában érdekelt vállalkozások hosszú távú nyereségességét. A hosszú távú stabilitás perspektívájában a vállalkozások különböző hosszú távú felvásárlási és eladási szerződéseket kötöttek, valamint nagyberuházásokba fektettek be.

Az Európai Bizottság 1996-ban fektette le a villamosenergia-piac liberalizációjának alapelveit az 1996/92. számú, a villamos energia belső piacának közös szabályairól szóló parlamenti és tanácsi irányelv⁴⁴ elfogadásával. A liberalizáció következtében a fogyasztói árak jelentősen csökkentek, amely a befagyott költségek kialakulásával az érintett vállalkozások életképességét veszélyezteti. Előfordulhat, hogy a vállalkozások egyfelől képtelenek lesznek a közszolgálati kötelezettségek biztosítására. Másfelől a befagyott költségeket a közüzemi fogyasztókra háríthatják. A Bizottság ezért úgy vélekedett, hogy a befagyott költségek kompenzálására nyújtott állami támogatásra a közérdek szempontjából – bizonyos feltételek mellett – szükség lehet. A támogatás csak abban az esetben lesz összeegyeztethető a 96/92. irányelvvel, tehát a villamos energia terén kialakított közös piaci szabályokkal, amennyiben csak és kizárólag a befagyott költségek kompenzálására irányul.

A Bizottság a közleményben meghatározta azokat a feltételeket, melyek alapján valamely költség befagyott költségnek minősül. A legalapvetőbb ezek közül, hogy ezek a költségek olyan visszavonhatatlan, hosszú távú garanciák, kötelezettségvállalások, illetve beruházások, melyek a normál üzletmeneten kívül esnek, és amelyeknek való megfelelés egyértelműen a 96/92. irányelv elfogadása nyomán lehetetlenné válhat, és az adott vállalkozás életképességét – bizonyíthatóan – jelentősen veszélyezteti. Ebből következik, hogy befagyott költségnek csak az irányelv elfogadása (1996. február 19.) előtti időszakra visszanyúló hosszú távú garanciák, kötelezettségvállalások, illetve beruházások minősülnek.

A hosszú távú garanciák, kötelezettségvállalások, illetve beruházások valódiságát hiteles iratokkal szükséges dokumentálni. További követelmény, hogy ezek nem vonhatók vissza, illetve nem szüntethetők meg. A befagyott költségek kiszámítására a közlemény szigorú feltételeket állapít meg. A cél, hogy ezeket a költségeket a szükséges minimumra szorítsák ahhoz, hogy a vállalkozás megfelelhessen a hosszú távú garanciák, kötelezettségvállalások, illetve beruházások által támasztott kötelezettségeknek. Ennek megfelelően a hosszú távú garanciák, kötelezettségvállalások, illetve beruházások által szerzett profitot, bevételt, hozzáadott értéket, valamint az ezekhez előzetesen nyújtott állami támogatást le kell vonni a költségekből. Nem támogathatók a 96/92. irányelv elfogadása előtt már amortizált költségek sem.

⁴³ Commission Communication relating to the methodology for analysing state aid linked to stranded costs

⁴⁴ OJ L 27, 30.1.1997

A Bizottság több szempontból is pozitívan áll a befagyott költségek támogatásához. Egyrészt a Római Szerződés (új számozás szerinti) 86. cikke úgy rendelkezik, hogy az állami támogatási szabályok alkalmazása nem lehet korlátozó, illetve kedvezőtlen hatással a közszolgáltatások nyújtására. Másrészt a befagyott költségek támogatása azt a célt szolgálja, hogy segítse a Közösség energiatermelőit és -szolgáltatóit a liberalizált piacra való átállásra, ezért közvetetten nem a versenyt torzító, hanem azt erősítő hatása van.

A Bizottság kizárólag a fenti követelmények alapján befagyott költségnek minősített és egyértelműen elkülönített költségeket támogatja. A támogatás kiszámításánál továbbá figyelembe kell venni a tényleges piaci és gazdasági trendeket és a termelékenység várható alakulását, és a támogatást ehhez kell folyamatosan igazítani, amennyiben ezek eltérnek a befagyott költségek előzetes kiszámításánál előre jelzettektől. Az elbírálásnál és az összeg megítélésénél a Bizottság a tagállam által, az érintett piacról szóló részletes, számszerűsíthető, évente beküldendő jelentést veszi figyelembe. A támogatás kiszámításának és nyújtásának pontos feltételeit részletesen meg kell határozni a fentiek figyelembevételével a Bizottságnak történő bejelentést megelőzően. A Bizottság kedvezően áll az olyan támogatáshoz, mely csökkenő mértékű. A támogatás-halmozódást elkerülendő, a tagállamoknak vállalniuk kell, hogy nem nyújtanak megmentési és szerkezet-átalakítási támogatást azoknak a vállalatoknak, melyeknek befagyott költségei kompenzálására támogatást nyújtanak.

Az elbírálásnál a Bizottság figyelembe veszi továbbá, hogy a támogatás finanszírozását a tagállam ne olyan módszerrel oldja meg, mely a villamosenergia-piac torzításához vezethet (pl. a tagállamok közti tranzit villamos energiára kivetett adóval). A Bizottság nem tesz különbséget a magán- illetve az állami tulajdonú vállalkozások között, ugyanakkor a vállalkozás nagysága, illetve piaci súlya befolyásolhatja döntését. (Egy kisebb vállalkozás támogatása – mely a rendszeren belül viszonylag szeparált – kevésbé torzíthatja a versenyt). A Bizottság a fentiekől abban az esetben térhet el és ítélt meg támogatást, amennyiben a támogatás bizonyíthatóan szükséges a közszolgálati feladatok ellátásához.

Staviczky Péter:
A Bizottság N 6/A/2001 (Írország) számú döntése a tőzeg felhasználásával előállított energia kapcsán az ír Áramszolgáltatói Tanácsra háruló közszolgáltatási kötelezettséggel összefüggésben

Az ír hatóságok a Bizottsághoz fordultak egy kompenzációs tervezet bejelentésével. A Bizottság három alkalommal is kiegészítő információt kért.

1. A rendelkezés összefoglalása

A „támogatás” célja, hogy megkönnyítse az ír Áramszolgáltatói Tanács (Electricity Supply Board, a továbbiakban: ESB) kötelezettségéből fakadó terheket. AZ ESB-nek ugyanis kötelessége, hogy bizonyos mennyiségű elektromos áramot tőzeg felhasználásával állítson elő (a továbbiakban: kötelezettség).

Az ír elektromosáram-piac liberalizálása a 96/92. számú EK rendelet alapján 2000-ben részlegesen megtörtént, a folyamat 2002-ben folytatódik, és várhatóan 2005-ben zárul le.

AZ ESB tulajdonosa az ír állam, az ESB különböző erőművekkel rendelkezik, és 8 ezer főt foglalkoztat.

Az 1999-es évi elektromos áramról szóló ír törvény 39. cikke (2) bekezdésének (a) pontja alapján az ír kormány kötelezheti az ESB-t, hogy évente bizonyos mennyiségű áramot tőzeg felhasználásával állítson elő. Ez a mennyiség az Írországban évente felhasznált áram 15%-ának felel meg (ld. 96/92. sz. EK rendelet 8. cikke).

A még hat működő ESB tulajdonban álló erőmű viszont nem alkalmas arra, hogy ezt a mennyiséget középtávon is teljesíteni tudja (öregék és környezetszennyezőek).

E probléma (a kötelezettség teljesítése a biztonsági és környezetvédelmi előírások betartásával) megoldására az ESB több programot dolgozott ki. Ezek közül a kiválasztott terv a hat régi erőmű bezárását, és két új, modern erőmű építését tartalmazza. Ezzel a tervvel párhuzamosan az ESB a tőzegből előállított áram egy részét egy edenderry-i független áramtermelőtől, a Forumtól vásárolja meg. Az ár nyílt tender során alakul ki. A megvásárolt árammal a következő évek során az ESB teljesíteni tudja fenti kötelezettségét.

Bár a kiválasztott megoldás a legolcsóbb, a tőzeg felhasználásával termelt áram ára még így is a piaci ár felett lesz. Ennek következtében az ESB kötelezettsége pénzügyi terhet ró a vállalatra, melyet nem tud a bevételeiből kiegyenlíteni.

A kompenzáció (a bejelentett tervezet) célja ezt a terhet csökkenteni 2019-ig (az új erőművek élettartamának végéig).

Az Ír Áramszabályozó Bizottság (CER) az üzemelési, bezárási, építési és a Forumtól történő vásárlási költségek, valamint a vásárolt és megtermelt áram eladásából származó bevételek figyelembe vételével, évente pontosan megállapítja az ESB kötelezettsége folytán felmerült költségeket.

Mivel a piac teljes liberalizációja csak 2005-re várható, piaci ár hiányában a CER által megállapított ár a CER becslésén alapul. A CER által alkalmazott módszer alapján ez az ár 2000-ben 33 euró/MWh.

Amint az ESB-nél a kötelezettség körében felmerülő költségek megállapításra kerülnek, a kompenzálás a fogyasztókra kivetett adóból megtörténik. Az adó mértéke a fogyasztó felhasználási kapacitásától, valamint a fogyasztó besorolásától (háztartás, ipari felhasználó) függ.

Az ír hatóságok becslése alapján ez a kompenzáció a 2001-től 2019-ig tartó időszakban összesen 568 millió eurót tesz ki.

2. A rendelkezés elbírálása a Római Szerződés (a továbbiakban: RSZ) 87. cikkének (1) bekezdése alapján

A Bizottság megállapította, hogy a tervezet alapján az ESB előnyhöz jutna, mely megerősítené piaci helyzetét versenytársaival szemben.

Ezenfelül a tervezet hatással van a tagországok közötti kereskedelemre is, és bizonyos vállalkozás támogatásával a verseny torzításához vezethet.

A tervezet alapján egyes fogyasztóknak jogi kötelezettsége keletkezik a rendszer-üzemeltető (Transmission System Operator, TSO) és a CER által vezetett számlára történő befizetésre. Az ilyen nemzeti jog általi kötelezettség a Bíróság gyakorlatát figyelembe véve, állami támogatásnak minősül, mert csak bizonyos vállalkozások számára biztosít előnyt. Az így befolyt összeg – mivel jogi kötelezettségen alapul – költségvetési forrásnak minősül.

A Bíróság a C-379/98. sz. döntésében (PreussenElektra AG) megállapította, hogy az a nemzeti jogszabály, amely arra kötelezi a magánkézben lévő áramtermelőket, hogy a megújuló erőforrásokból származó áramot magasabb áron adják el, mint amennyi a valós ára lenne, nem minősül költségvetési források közvetlen vagy közvetett juttatásának azon vállalkozások számára, amelyek ilyen áramot termelnek. A költségvetési források mozgósítása elengedhetetlen követelménye annak, hogy egy rendelkezésről a RSZ 87. cikkének (1) bekezdése alapján megállapítható legyen: állami támogatás-e, vagy sem.

Ezért a Bizottság nem tudja megállapítani, hogy a bejelentett tervezet állami támogatás-e. Így a Bizottság nem foglal állást ebben a kérdésben, de ez nem is szükséges, mivel – amint az az alábbiak szerint bebizonyosodik – a tervezet összeegyeztethető a RSZ-sel.

A tervezet nem mentesül sem a RSZ 87. cikkének (2) bekezdése, sem a RSZ. 87. cikke (3) bekezdésének b), sem d) pontja alapján. A Bizottság megállapította, hogy a tervezet alapján nyújtandó támogatás működési támogatásnak minősül, és mint ilyen, csak a RSZ 87. cikke (3) bekezdésének a) és c) pontja alapján mentesülhetne – igen speciális körülmények között, amelyek nem állnak fenn.

Az ír hatóságok álláspontja szerint a tervezet összeegyeztethető a RSZ 86. cikke (2) bekezdésével. Ezt a Bizottság megvizsgálta.

A RSZ 87. cikkének (1) bekezdése alapján állami támogatásnak minősülő rendelkezés a RSZ 86. cikkének (2) bekezdése alapján összeegyeztethető a közös piaccal, amennyiben a következő négy feltétel együttesen fennáll:

- a támogatás általános gazdasági célú szolgáltatáshoz kapcsolódik,
- a kedvezményezett jogszabály alapján felhatalmazott a szolgáltatás nyújtására,

- a támogatás (kompenzáció) mértéke összhangban van az arányossági alapelvvel, és
- a támogatásnak nincs közösségi érdekekkel ellentétes hatása a kereskedelemre.

Az általános gazdasági célú szolgáltatás megalapozottsága:

A vonatkozó jogszabály (96/92. sz. EK rendelet 3 (2) és 8 (4) cikkei), valamint a Bizottság által kiadott Zöld Könyv alapján a Bizottság megállapította, hogy az ESB kötelezettsége (a „15%-os szabály”) a készletek biztonsága (security of supply) alapján kimeríti az általános gazdasági célú szolgáltatás fogalmát.

A jogszabály általi felhatalmazottság:

A fent említett 1999-es ír elektromossági törvény 39. cikke (2) bekezdésének a) pontja ad felhatalmazást a szolgáltatás nyújtására.

A kompenzáció arányosságának vizsgálata:

Az általános gazdasági célú szolgáltatás kompenzálásának arányosnak kell lennie a szolgáltatás nettó költségeivel. Ennek mértéke úgy számítható ki, hogy a szolgáltatásnyújtás költségeiből le kell vonni a szolgáltatásból származó bevételeket.

Jelen esetben a szolgáltatásnyújtás nettó költsége az ESB által tőzeg felhasználásával gyártott vagy vásárolt áram ára mínusz az ár, amelyen az ESB a fogyasztóknak ezt az áramot eladja. Ezek különbségét a CER évente megállapítja.

Az ESB által szolgáltatott adatok alapján a Bizottság megállapította, hogy sem az így előállított vagy vásárolt áram árának felülértékelésére, sem az eladási ár túlságosan alacsony mértékű meghatározására nem került sor. A Bizottság továbbá azt is megállapította, hogy az ír hatóságok és az ESB közösen áttekintették az alternatívákat, és a biztonsági és környezetvédelmi előírásokat is teljesítő leggazdaságosabbat választották. Az arányossági feltétel így szintén teljesül.

A kereskedelemre gyakorolt hatás vizsgálata:

Írország földrajzilag elszigetelt ország, a kontinensen található tagországokkal ellentétben csak korlátozott kapcsolata van külső energia-hálózatokkal.

Ezért a Bizottság megállapította, hogy a tervezetnek a kereskedelemre gyakorolt hatása korlátozott, így az nem ellentétes a közösségi érdekekkel.

A tervezet tehát a RSZ 86. cikkének (2) bekezdésében meghatározott négy konjunktív feltételnek maradéktalanul eleget tesz.

3. Összeegyeztethetőség a Római Szerződés más cikkeivel

A Bíróság és a Bizottság gyakorlatának megfelelően fogyasztási adók kivetése, valamint egyes – fogyasztási adóval terhelt termékeket gyártó – nemzeti vállalatok támogatása nem kapcsolódhat importhoz és exporthoz.

A bevezetendő adó (a tervezett támogatás) a fogyasztók kapcsolódásának kapacitásán alapul, és fogyasztástól függetlenül kell majd fizetni.

Mivel az adó elválasztható a közvetlen fogyasztástól, nem alkalmazható rá a Bíróság és a Bizottság gyakorlata.

4. Következtetés

A rendelkezésre álló információk alapján a Bizottság megállapítja, hogy nem zárható ki annak lehetősége, hogy a tervezet a RSZ 87. cikkének (1) bekezdése szerinti állami támogatást is tartalmaz. Azonban a fenti tények alapján kialakult Bizottsági álláspont szerint: amennyiben a tervezet a RSZ 87. cikkének (1) bekezdése alapján állami támogatásnak minősül, engedélyezhető mint általános gazdasági célt szolgáló szolgáltatáshoz kapcsolódó kompenzáció a RSZ 86. cikkének (2) bekezdése, valamint a 96/92 EK rendelet 3. cikkének (2) bekezdése és 8. cikkének (4) bekezdése alapján.

**Remetei Filep Zsuzsanna:
Confederación Española de Transporte de Mercancías (CETM) v. Bizottság
(Case T-55/99)**

A Bizottság 98/693/EK (1998. július 1.) határozata ellen benyújtott megsemmisítés iránti kérelem, amely határozatában a Bizottság jogellenesnek és a közös piaccal összeegyeztethetetlennek nyilvánította a spanyol Plan Renove Industrial system (PRI) keretein belül – új gépjárművek vásárlására – nyújtott támogatásokat, és elrendelte azok visszafizettetését⁴⁵.

Ítélet (2000. szeptember 29.)

A vita háttere

Megtámadott határozat: 98/693/EK, 1998. július 1.

1994. július 28-án a spanyol kormány – a Bizottság előzetes tájékoztatása nélkül – új intézkedést hozott, a *Plan Renove Industrial-t (PRI-t)*, melynek kedvezményezettjei természetes személyek, kis- és középvállalkozások, regionális köztisztviselők és közszolgáltatást végző testületek voltak. A PRI-támogatásokat 1994 augusztusától 1996 végéig lehetett igénybe venni.

A PRI a haszongépjárművek vásárlásához vagy vásárlási szándékkal való lízingeléséhez nyújtott hitelek után fizetendő kamathoz nyújtott támogatást. A hitel az új gépjármű összértékének (ÁFA nélküli értékének) maximum 70%-át fedezhette négy éven át (türelmi periódus nélkül). A hitelgaranciák az igénybevevő és a pénzügyintézet megállapodása szerint alakultak.

A PRI-t az 1994. szeptember 27-én az Instituto de Crédito Oficial (ICO) és a spanyol Ipari és Energia Minisztérium által megkötött megállapodás alapján vezették be. A megállapodás értelmében, az ICO volt felelős a szerződések közvetítéséért számos pénzügyintézet felé, amelyek ez alapján alkalmazták a PRI-t, majd az ICO kompenzálta őket.

A PRI előirányzott költségvetése mintegy 9 milliárd ESP volt. Az ICO 100 milliárd ESP hitelkeretet biztosított. A támogatás maximális mértéke 93196 ESP volt minden felvett millió ESP után.

A kamattámogatást az alábbi öt kategóriába tartozó gépjármű vásárlása esetén lehetett igénybe venni:

- 30 tonna feletti nyerges vontatók és tehergépkocsik;
- 12 és 30 tonna közötti haszongépjárművek;
- 12 és 30 tonna közötti haszongépjárművek;
- 3,5 tonna alatti személygépkocsik, kisteherautók és egyéb haszongépjárművek
- buszok és távolsági buszok (motor buses and coaches).

⁴⁵ OJ 1998 L 329, 23. o.

A kamattámogatás igénybevételének feltételéül szabták, hogy a Spanyolországban tíz évnél régebben regisztrált járműveket végérvényesen kivonják a piacról. (traktorok esetében a hétévesnél régebbieket). A piacról való kivonás tényleges megtörténtét a Közlekedési Főigazgatóság (DG for Traffic) ellenőrizte.

1995. február 9. és 1996. február 20. között a Bizottság kérte a Spanyol Királyságot, hogy adjon tájékoztatást a PRI-ről, melynek létéről nem hivatalos úton szerzett tudomást. A Spanyol Királyság eleget is tett e kérésnek levelek útján. (1995. 03. 06/1995. 07. 26/1996. 03. 14)

A Bizottság tájékoztatta Spanyolországot, hogy eljárást kezdeményez ellene a RSZ 88. cikkének (2) bekezdése alapján (1996. június 26.), és felszólította, hogy álláspontját terjessze elő.

A Bizottság tájékoztatta a többi tagállamot és az érdekelt (harmadik) feleket, hogy eljárást kezdeményezett a fent említett levélnek a Közösség Hivatalos Lapjában (Official Journal, a továbbiakban: OJ) 1996. szeptember 13-án való megjelentetésével⁴⁶, és felkérte őket is, hogy nyilvánítsanak véleményt. A levélben a Bizottság kifejtette, hogy álláspontja szerint a PRI-támogatások jogellenesek és a közös piaccal összeegyeztethetetlenek.

Spanyolország válaszlevelét a Bizottság 1996. augusztus 1-jén iktatta. Az eset OJ-ben való megjelenésére harmadik érdekelt fél nem reagált. A Bizottság kérésére Spanyolország további részletekkel szolgált.

A Bizottság kiegészítő tájékoztatást kért azokról a vállalkozásokról, amelyeknek nem elsődleges tevékenysége a fuvarozási szolgáltatás és csak a helyi piacon tevékenykednek. (A választ Spanyolország megadta.)

A Bizottság 1998. július 1-jén hozta meg határozatát.

A vitatott határozat a következőket tartalmazta:

1. § A RSZ 87. cikkének (1) bekezdése értelmében nem számít állami támogatásnak a PRI által a regionális köztestületeknek és a helyi közszolgáltatóknak nyújtott kamattámogatás.
2. § A RSZ 87. cikkének (1) bekezdése értelmében továbbá nem minősül állami támogatásnak a természetes személyek részére, illetve a nem kizárólag helyi vagy regionális szinten szállítási tevékenységet végző kis- és középvállalkozások részére D kategóriás gépjármű („A” és „B” kategóriába nem tartozó személyszállításra szolgáló gépjárművek könnyű pótkocsival) vásárlásához nyújtott támogatás.
3. § Minden más, természetes személyeknek illetve kis- és középvállalkozásoknak nyújtott támogatás a RSZ 87. cikkének (1) bekezdése értelmében jogellenes és a közös piaccal összeegyeztethetetlen.

⁴⁶ OJ 1996 C 266, 10. o.

4. § Spanyolországnak el kell törölnie és vissza kell fizettetnie a 3. §-ban meghatározott támogatásokat. A kifizetett támogatást a nemzeti jog rendelkezései szerint kell visszafizetni és a visszafizetendő összeghez hozzá kell adni az addig az időpontig esedékes kamatot is.

5. § Spanyolországnak – a határozat kézhezvételétől számított két hónapon belül – tájékoztatnia kell a Bizottságot a határozatban foglaltaknak megfelelően tett lépésekről.

Eljárás és a felek álláspontjai

A spanyol áru fuvarozók szövetsége (CETM) mint felperes az alábbiakat kérte a Bíróságtól:

- a) semmisítse meg a bizottsági határozat 3. és 4.§-át, és
- b) kötelezze a Bizottságot a perköltség megfizetésére.

A Bizottság mint alperes azt kérte, hogy a Bíróság utasítsa el a keresetet (mint alaptalant), és kötelezze a CETM-t a perköltség megfizetésére.

Megengedhetőség (Admissibility)

Jelen esetben a vitatott határozatból nyilvánvaló, hogy a 3. és 4.§-ában meghatározott támogatások számos gazdasági ágazatban tevékenykedő természetes személyt, valamint kis- és középvállalkozást érintenek, amelyekben közös, hogy fő vagy kiegészítő üzleti tevékenységük áru- és személyszállítás, ami gépjárműhasználatot igényel.

A felperes a spanyol áru fuvarozók szövetsége (CETM), amelyre a spanyol nemzeti jog rendelkezései vonatkoznak. Ahhoz, hogy egy érdekvédelmi (kollektív érdekeket védő) szervezet megsemmisítés iránti keresetet nyújthasson be a Bizottság egy állami támogatásokat érintő végleges döntése ellen, szükséges, hogy a képviselt vállalkozások saját maguk is rendelkezzenek a keresetindítás jogával, vagy a szövetségnek bizonyítania kell, hogy különös érdeke fűződik az esethez.

Jelen esetben a CETM az egyes tagok egyéni érdekeit igyekszik védeni. A keresetből egyértelműen kitűnik, hogy azon tagjainak érdekeit kívánja védeni, akik mint közúti áru fuvarozó kis- és középvállalkozások kaptak támogatást, ám a bizottsági határozat 4.§-a értelmében ezt az összeget vissza kell fizessék.

Tényállás

A CETM megsemmisítés iránti keresete alapvetően három részből állt.

Az első rész a vitatott határozat 4.§-ának megsemmisítésére irányul, hivatkozván a jogos elvárások védelme elvének megsértésére.

A második rész a vitatott határozat 3.§-ának megsemmisítésére irányul, hivatkozván a RSZ 87. cikke (1) bekezdésének, a 253. cikknek és a 87. cikk (3) bekezdése (c) pontjának megsértésére.

A harmadik rész – csakúgy, mint az első – a vitatott határozat 4.§-ának megsemmisítésére irányul, hivatkozván az arányosság elvének, a jogos elvárások védelmének, illetve az egyenlő elbánás elvének megsértésére, továbbá az önkényesség tilalma és az indoklási kötelezettség megsértésére.

A második rész

A kereseti kérelem második része három alpontot tartalmaz. Az első alpontban a felperes sérelmezi, miszerint a Bizottság a PRI-t szelektív intézkedésnek tekintette. A második alpontban vitatja, hogy a PRI torzítja a versenyt és hatással van a tagállamok közti kereskedelemre. A harmadik alpontban követeli hogy a PRI-t nyilvánítsák a közös piaccal összeegyeztethetőnek a RSZ 87. cikke (3) bekezdésének (c) pontja alapján.

A felperes nem vitatja, hogy a PRI által foganatosított intézkedés támogatást valósít meg azáltal, hogy haszongépjárművek kedvezményes vásárlását teszi lehetővé. A felperes saját maga állítja, hogy a támogatás nélkül nehéz lenne a kedvezményezettek ilyen irányú beruházása. Azt sem tagadja, hogy a támogatást a spanyol Ipari és Energia Minisztérium költségvetéséből finanszírozták, tehát egyértelműen állami forrásból.

A felperes szerint téves az a bizottsági megállapítás, miszerint a PRI-ben szereplő intézkedés nem általános. Kifogásolja továbbá, hogy a megtámadott határozat e tekintetben nem tartalmaz indoklást.

A felperes szerint a PRI-ben szereplő intézkedés egy előre meg nem határozott csoportra vonatkozik, nem pedig egy különleges csoportra. Ezt három tényező bizonyítja.

- A PRI bármely természetes személy és bármely kis- vagy középvállalkozás számára lehetőséget adott új haszongépjármű megvásárlására Spanyolországban, amennyiben ezzel egyidejűleg végérvényesen kivonnak a piacról egy már tíz évnél régebben regisztrált járművet (traktorok esetében hét évnél régebben).
- A vásárlók nemzetisége szerint sem tettek különbséget, csupán a gépjármű visszavonásának tényét kellett Spanyolországban regisztrálni. Az sem volt meghatározva, hogy a piacról kivont gépjármű a támogatás igénylőjének a tulajdona kell legyen. Amennyiben egy külföldi szállító szeretett volna támogatásban részesülni, célszerű volt megegyeznie egy helyi fuvarozóval, aki visszavont egy járművet a piacról.
- Más tagországból importált járművek is – amennyiben a visszavonást Spanyolországban regisztrálták – megfeleltek a támogatásnyújtás feltételeinek.

A felperes szerint a WTO Támogatásokról és Kiegyenlítő Intézkedésekről szóló Egyezménye értelmében egy támogatás nem tekintendő specifikusnak, ha annak feltételei semlegesek, nem részesítenek előnyben egyes vállalkozásokat másokkal szemben, és amelyeket horizontálisan alkalmaznak és gazdaságosak. Jelen esetben a támogatás semmilyen kizárást nem tartalmazott, ahogy azt a Bizottság is elismerte döntésében.

A felperes azt állítja, hogy a PRI-t nem lehet a RSZ 87. cikkének feltételei alapján megítélni, mivel a PRI (melynek célja a környezet védelme és az utak biztonságának fokozása több korszerű gépjármű üzembehelyezése által) minden vállalkozás részére hozzáférhető volt. A

nagyvállalkozások támogatásból való kizárása gazdaságilag szükségszerű, és a rendszer zavartalan működését és hatékonyságát hivatott elősegíteni.

A felperes válaszában tagadja, hogy a Bizottság által kiemelt pontok a támogatás szelektív jellegét bizonyítják, mivel állítása szerint ez csak abban az esetben valósulna meg, amennyiben egész gazdasági ágazatok lennének kizárva a támogatás igénybevevőinek köréből.

A Bizottság vitatja, miszerint a PRI rendelkezései általános természetűek lennének, nem fogadja el azt az érvet, hogy a WTO Támogatásokról és Kiegyenlítő Intézkedésekről szóló Egyezménye releváns lenne a RSZ 87. cikke (1) bekezdése alkalmazhatóságának megállapítására. Cáfolja továbbá a felperes által előterjesztett érvelést, miszerint a PRI gazdasági szükségszerűsége kapcsolatban lenne a támogatási rendszer hatékonyságával.

A Bíróság ténymegállapításai

Figyelembe kell venni, hogy az állami intézkedések különleges természete, nevezetesen azok szelektív alkalmazása jelenti az állami támogatások egyik legfőbb jellegzetességét a RSZ 87. cikkének (1) bekezdése értelmében. E tekintetben azt szükséges meghatározni, vajon a kérdéses intézkedés csak és kizárólag a vállalkozások egy csoportjára, illetve a gazdaság egyes ágazataira tartalmaz-e előnyöket.

A felperes azon érvét, miszerint a PRI-ben nincsenek előre meghatározva a lehetséges címzettek, el kell utasítani. Az a tény, hogy a támogatás nem előre meghatározott kedvezményezetteket céloz, ám az abban való részesülést tekintve számos tárgyi feltétel meg van határozva, nem eredményezheti, hogy kétségbe vonják az intézkedés szelektív természetét és a RSZ 92. cikkének (1) bekezdése alapján állami támogatásnak minősítsék. Ez csupán azt jelenti, hogy a kérdéses intézkedés nem egyedi támogatás. Ez nem zárja ki, hogy egy szelektív és ezért specifikus állami intézkedés előnyt jelent bizonyos vállalkozások részére, illetve bizonyos termékek előállításához, mások kizárásával.

Jelen esetben a Bizottság azt állítja, hogy az új gépjárművek vásárlói szempontjából a támogatás célja a természetes személyek, kis- és középvállalkozások, helyi és regionális hatóságok, illetve helyi közszolgáltatók előnyben részesítése volt. A támogatottak szokásos kiadásai csökkennek azáltal, hogy előnyhöz jutnak versenytársaikkal szemben. A Bizottság figyelembe veszi, hogy a támogatás erősíti a kedvezményezett vállalkozások pénzügyi helyzetét.

A PRI-ben szereplő intézkedések nem szelektívek a tekintetben, hogy az intézkedések célja nem csupán a természetes személyek, a kis- és középvállalkozások és helyi közszolgáltatók támogatása, és más, kereskedelmi járműveket vásárló vállalkozások sincsenek kizárva.

A PRI-ben meghatározott kamattámogatás feltételei szerint a hitelkeret azon természetes és jogi személyek részére áll nyitva, akik haszongépjárművet vásárolnak. Jogi személyek esetében követelmény továbbá, hogy kis- vagy középvállalkozások legyenek, tehát a következő feltételeknek megfeleljenek:

- alkalmazottaik száma 250 főnél kevesebb;
- éves üzleti forgalmuk nem haladja meg a 20 millió eurót;
- az éves profitjuk nem haladja meg a 10 millió eurót;

- amelyekben maximum 25%-os tőkerészesedése van egy nagyvállalatnak, kivéve az állami vállalkozásokat vagy kockázatitőke-befektetéseket.

Amennyiben a jogi személy egy helyi hatóság, autonóm közösség vagy testület, amely közszolgálati tevékenységet lát el, a kis- és középvállalkozás követelményét nem kell alkalmazni.

Az ICO az Ipari és Energiaügyi Minisztérium Ipari Részlegével való konzultáció alapján, kivételesen engedélyezheti olyan személyek támogatását is, akik nem teljesítik a fenti követelményeket.

A kivételes engedélyezés célja csupán az, hogy azok a vállalkozások, amelyek éppen nem képesek teljesíteni a követelményeket, kivételes esetben hozzájuthassanak a támogatáshoz.

A spanyol tájékoztatásból kiderült, hogy a kedvezményezettek köre kizárólag olyan jogi személyekből került ki, amelyek regionális köztestületek vagy helyi közszolgálati tevékenységet végeznek, illetve természetes személyek vagy olyan kis- és középvállalkozások, amelyek megfelelnek a Bizottság 1996-os kis- és középvállalkozások állami támogatásáról szóló iránymutatásában szereplő definíciónak.

Mindezekből következik, hogy a PRI célja csak azon haszongépjármű-használók támogatása, akik természetes személyek, illetve kis- és középvállalkozások, helyi és regionális köztestületek, illetve a helyi közszolgáltatást végző vállalkozások. Más kereskedelmi járművet használók, nevezetesen a nagyvállalkozások, nem juthattak támogatáshoz még akkor sem, ha úgy, mint a PRI más kedvezményezettjei, új járművet vásároltak egy használt jármű helyébe szállítási tevékenység céljából.

A fentiek alapján arra a következtetésre kell jutni, hogy a Bizottság jogosan tekintette a PRI intézkedéseit szelektívnek és ezért specifikusnak a RSZ 87. cikkének (1) bekezdése alapján.

A tény, hogy a haszongépjárművet vásárló személyek között – nemzetiség alapján – nem tesznek hátrányos megkülönböztetést, illetve a lehetőség, hogy a támogatásban akkor is lehet részesülni, ha a piacról kivont járművet egy másik tagállamból importálták, nem érvényteleníti az előző pontban megállapított következtetést.

Végül, a spanyol rendszer természetére és szerkezetére alapozott érvelés, amely a környezetvédelmet, az utak biztonságának elősegítését és a járműpark modernizálását hangsúlyozta, nem elfogadható, hiszen a nagyvállalatok által használt járművek szintén befolyással vannak a környezetre, illetve az utak biztonságára.

A felperes érveit tehát el kell utasítani.

A Bíróság megállapításai

Következtesen figyelembe vett rendelkezés a RSZ 190. cikke, amely megkívánja a az egyértelmű és kellően részletes indoklást az adott intézkedésre vonatkozóan.

Amikor a Bizottság egy támogatást a RSZ 87. cikke (1) bekezdésének hatálya alá tartozónak minősít, döntésének indokait fel kell tüntetnie.

A felperes meg volt győződve arról, hogy az ok, ami miatt a PRI-t szelektívnek minősítette a megtámadott döntés, kapcsolatban volt a nagyvállalatoknak a kedvezményezett körből való

kizárásával. Keresetében azt akarta igazolni, hogy ez a kizárás a spanyol rendszer természetéből és szerkezetéből következett. (36. pont)

Ezek az érvek visszautasítandók.

A fentieknek megfelelően a kifogás első része teljes egészében visszautasítandó.

A kérelem második része

A felperes szerint a Bizottság tévedett, amikor azt állította, hogy a PRI torzítja a versenyt és befolyásolja a tagállamok közti kereskedelmet.

A felperes állítása szerint a PRI lényegében azokra a járművekre vonatkozott, amelyek nem voltak versenyben más tagállambeli járművekkel. Az egyetlen kategória, amely érintené a Közösségen belüli versenyt, az a nemzeti közutakon áru fuvarozási szolgáltatást végző járművek köre. Az utakon közlekedő járművek csupán 10%-a esik abba a kategóriába, amelyeket tíz évnél régebben regisztráltak.

A felperes továbbá állítja, hogy a PRI vonzerejének egyetlen hiányossága az a többletköltség, ami a nem Spanyolországban alapított fuvarozási vállalkozásokat terheli annak érdekében, hogy kedvezményben részesülhessenek. E hátrányt viszont kompenzálják az alacsony kamatráták, amelyekben a külföldi fuvarozók saját országukban részesültek. Mivel a PRI nem zárt ki semmilyen más tagállambeli vállalkozást, a tény, hogy a gyakorlatban ez kevésbé volt előnyös számukra, mint a spanyol vállalkozások számára, nem indokolja, hogy a RSZ 87. cikkének (1) bekezdését alkalmazzák.

Mindezen okok miatt – a felperes kijelentése szerint – a PRI hatása a szállítási ágazatban lévő versenyre igen jelentéktelen volt. Az esetjog megköveteli, hogy a RSZ 87. cikke (1) bekezdésének alkalmazásához a versenynek, illetve a tagállamok közötti kereskedelemnek jelentősen vagy lényegében érintettnek kell lennie.

A felperes állítása szerint a támogatás járművenkénti csekély mértéke (3341 ECU járművenként, ami az ÁFA nélküli vásárlási ár 6,5%-a) nem torzítja a versenyt egy olyan nemzetközi piacon, amelyen – mint a jelen esetben – a fizetési feltételek között jelentős eltérés van országonként. Mindenesetre a támogatás csak a vásárlási hajlandóságot befolyásolta, nem a kedvezményezett vállalkozások általi fuvarozási tevékenység során alkalmazott árak mértékét, mivel a megtakarítások a vásárolt jármű egész élettartamára eloszlanak.

Végül, a felperes utalt a szállítási ágazat számos jellemzőjére és kitért a kapacitásfelesleg kérdésére, amelyre a Bizottság határozatában szintén hivatkozott.

A felperes azt is kijelentette, hogy a PRI nem vezet a haszongépjárművek számának növekedéséhez, mivel a támogatás igénybevételének feltétele az volt, hogy egy használt gépjárművet kivonjanak a piacról. Amint azt a Bizottság hangsúlyozta, az új járművek csak az esetek 12,5%-ban voltak magasabb kategóriájúak, mint a piacról kivont járművek, ami felperes állítására hivatkozva 0,05%-os növekedést jelentett a spanyol kereskedelmi járműflotta kapacitásában.

Másodszor, a spanyol szállítási vállalkozások 91,4%-a Spanyolországon belül működik, ami bizonyítja a támogatás csekély hatását a nemzetközi szállítási piacra.

Harmadszor, nem lehet azt állítani, hogy egy járművét esetleg a szokásosnál korábban lecserélő és a támogatást igénybe vevő kis- vagy középvállalkozás megtakarítása automatikusan versenytorzító mértékű előnyt vagy tarifáinak csökkentését jelenti, figyelembe véve egyrészt a szállítással járó számos kiadást, a pénzügyi befektetés és az amortizáció mértékét, amelyek egy új jármű vásárlása esetén jelentkeznek a kis- és középvállalkozásoknál.

A Bizottság állítása szerint a RSZ 87. cikkének (1) bekezdése nem követeli meg, hogy a támogatás igénybevétele által a verseny ténylegesen torzuljon. Ez a rendelkezés azt írja elő, hogy elegendő csupán a versenytorzítással való fenyegetettség is. A Bizottság véleménye szerint a közúti szállítási ágazat súlyos kapacitásfelesleggel és szerkezeti problémákkal küzd. Következésképpen, bármilyen támogatás amely súlyosbíthatja e helyzetet (annak ellenére, hogy szerény mértékű), különösen szigorú feltételek szerint vizsgálandó. Spanyolországban továbbá, ebben az ágazatban különösen nagyszámú vállalkozás van, így egy támogatás, amely korlátlan időhatárok között csekély mértékűnek tűnhet ugyan, a valóságban mégis jelentős hatással lehet a tagállamok közti versenyre, illetve kereskedelemre. Jelen esetben ez a hatás kétszeresen is jelentős volt, a kedvezményezettek nem csupán modernizálták üzleti forrásaikat, de bizonyos esetekben ki is terjesztették azokat, mivel a vásárolt gépjármű magasabb kategóriájú is lehetett, mint amelyiket visszavonták a piacról.

A Bizottság hozzátette, hogy ilyen körülmények között az egyetlen megfelelő következtetés az, hogy a támogatás, amelyre a vitatott határozat 3.§-a utal, hatással van a tagállamok közötti kereskedelemre. E következtetésre alapozván a Bizottság kijelentése szerint jelen esetben nem volt szükség a támogatás tagállamok közti kereskedelemre gyakorolt tényleges hatásának elemzésére. Szintén visszautasította a felperes azon érvét, hogy a PRI által támogatandó járművek többsége kívül esik a Közösség versenyjogi szabályain.

A Bíróság megállapításai

A Bíróságnak meg kell megállapítania – a szállítási ágazatra vonatkozóan – azokat a feltételeket, amelyek mellett a verseny torzul és a tagállamok közti kereskedelem érintve van.

A vitatott határozatban a Bizottság hivatkozik azokra a Tanács által elfogadott rendelkezésekre, amelyek hatására (ebben az ágazatban is) fokozatosan megnyílt a közösségi verseny mind a nemzetközi, mind a nemzeti fuvarozás területén.

A Bizottság véleménye szerint a PRI által létrehozott támogatás csökkentette a kedvezményezettek szokásos kiadásait, mialatt versenytársaiknak viselniük kellett ezeket a költségeket is; ezáltal a támogatás erősítette a kedvezményezettek piaci helyzetét, nagyobb mozgásteret és versenyelőnyöket biztosítva számukra. A vitatott döntés szerint a szállítást fő tevékenységként végző kedvezményezettek versenyben vannak azokkal a szállítási vállalatokkal, amelyek nem juthatnak hozzá a PRI támogatásához, akár Spanyolországból, akár más országból származnak, mivel a közúti szállítás 1990-es liberalizációja a különböző tagállamokban működő vállalkozások közti versenyhez vezetett, mind a nemzetközi szektorban, mind a kábotázs terén.

A Bizottság álláspontja szerint az a tény, hogy a támogatás igénybevételének feltétele egy jármű Spanyolországban regisztrált kivonása, indirekt diszkriminációnak számít azokkal a

fuvarozókkal szemben, akik nem Spanyolországban alapították vállalkozásukat, ezért a spanyol vállalkozók és köztük torzult a verseny.

A Bizottság arra a következtetésre jutott, hogy a közös piac egy érzékeny ágazatában nyújtott, meghatározott cégek pénzügyi helyzetét erősítő támogatás esetében a tagállamok közti kereskedelem érintettségét a RSZ 87. cikke (1) bekezdésének értelmében kell vizsgálni. Mivel a PRI-ben szereplő támogatás erősíti a kedvezményezett vállalkozások pénzügyi hátterét, és piaci mozgásterületet növeli versenytársaikkal szemben, és mivel mindez a hatás érinti a Közösségen belüli kereskedelmet, a Bizottság figyelembe veszi, hogy ez utóbbi valószínűleg ösztönző hatással lesz hasonló támogatások kialakítására.

A Bíróságnak vizsgálnia kell a bizottsági elemzés lényegét a felperes érveinek tükrében.

Vitathatatlan, hogy a közúti szállítás területén a szóban forgó támogatásban részesülő kis- és középvállalkozások olyan nagyvállalatokkal vannak versenyben, amelyek nem jogosultak a támogatásra a PRI feltételei szerint.

A felperes nem vitatja, hogy a támogatás valóban csökkenti a kedvezményezettek szokásos költségeit, és – ahogy a korábbiakban már részletezte – a támogatás nélkül a kedvezményezettek nem is tudnák megvásárolni ezeket az új járműveket.

Az esetjog szerint egy támogatás akkor működési támogatás, ha (mint jelen esetben is) fedezi az időszakonként végrehajtandó modernizálási beruházási költségek egy részét. Az ilyen támogatás, amelynek célja a kedvezményezettek költségterheinek (vagy azok egy részének) átvállalása, amelyeket normális körülmények között mindennapi működésük vagy szokásos tevékenységük során viselniük kellene, elvben torzítja a versenyt. Jelen esetben a támogatás erősítette a kedvezményezettek piaci helyzetét más tagállami versenytársaikkal szemben, amelyek – nagyvállalatok lévén – nem kaphattak támogatást.

Annak ellenére, hogy a feltételek formailag nem zárják ki a PRI támogatási programjából a nem Spanyolországban alapított kis- és középvállalkozásokat, azok tulajdonképpen többletköltség fizetésére kényszerülnek, amint azt a felperes is elismeri. Azáltal, hogy a támogatás feltétele egy Spanyolországban regisztrált jármű piacról való kivonása, a PRI kötelezi a nem Spanyolországban alapított vállalkozásokat, hogy a támogatás előnyeinek megszerzése érdekében előzetes megállapodást kössenek egy helyi fuvarozóval, hogy kivonja a piacról a már tíz évnél régebben regisztrált járművét. Ezzel szemben a helyi vállalkozások közvetlenül élvezhetik a támogatás előnyeit, ilyen jellegű előzetes megállapodás nélkül is. A Bizottság tehát helyesen állapította meg, hogy a PRI által adott támogatás szintén a verseny torzulásához vezetett a spanyol, illetve a Spanyolországban működő, de külföldi székhelyű fuvarozási vállalkozások között.

A felperes állítása, miszerint a 84. pontban említett hátrány erőteljesen kompenzálva van a tagállamok által alkalmazotknál jóval alacsonyabb kamatok miatt, attól a tényről eltekintve, hogy erre nincs megfelelő bizonyíték, nem hatálytalaníthatja azt a megállapítást, hogy a spanyol hatóságok PRI-vel kapcsolatos tevékenysége a szokásos piaci magatartás mellett a versenykörülmények mesterséges megváltoztatásához vezetett. Egy közpénzekből finanszírozott terv nem mentesülhet a RSZ 87. cikkének (1) bekezdése alapján támogatásnak minősítése alól azon az alapon, hogy a kedvezményezetteket érintő előny nem részesíti őket olyan mértékű előnyben, mint más tagállambeli versenytársaikat.

Ahogy a Bizottság helyesen hangsúlyozza a vitatott határozatban, amikor a jelen esetben, állami pénzügyi támogatás vagy állami forrásokból származó támogatás egy vállalkozás

pozícióját erősíti (összehasonlítva más Közösségen belüli versenytársához képest), ezt a piacot úgy kell tekinteni, mint amire hatással van a támogatás. Továbbá, egy támogatás akkor is torzíthatja a különböző tagállamok vállalkozásai közti versenyt, ha a kedvezményezettnek köre nem vesz részt a határokon átnyúló kereskedelemben. Ahol egy tagállam támogatást nyújt valamely vállalkozásnak, a belső ellátás fennmaradhat vagy növekedhet, aminek a következménye, hogy a más tagállamokban alapított vállalkozások lehetősége ebben a tagállamban korlátozott.

A felperes nem vitatja a Bizottság azon állítását, hogy a közúti fuvarozási ágazat túlkapacitással rendelkező piac. A PRI segítségével egy használt B, C vagy D kategóriás járművet ki lehet cserélni egy új és magasabb kategóriájú járműre, ez – a felperes által is elismerten – valóban bekövetkezett az esetek 12,3%-ban. Ez tehát az ágazatban lévő túlkapacitás növekedéséhez vezetett.

A Bizottság tehát joggal következtetett arra, hogy a támogatás hatással volt a tagállamok közti kereskedelemre.

Akár mennyi is volt a támogatott haszongépjárművek százaléka az üzleti szektorban, és akár mennyi volt a támogatásban részesülő kis- és középvállalkozások piaci részesedése, a tény az, hogy a tagállamok közti verseny torzult, és ennek megfelelően a köztük zajló kereskedelem érintve volt.

Figyelembe véve azt az érvet, hogy a támogatással érintett járművek nem versenyképesek, mégiscsak ki kell emelni, hogy a tíz évnél régebben regisztrált járműveket újakra cserélték ki, mint ahogy azt a támogatás feltételei megkövetelték. Ezért a PRI, mint ahogy azt a Bizottság helyesen állítja, erősítette a támogatott vállalkozások versenyhelyzetét azáltal, hogy az eddig hátrányt jelentő öreg gépkocsiparkjukat újra cserélhették.

Végül szükséges a felperes azon állítását is visszautasítani, hogy a támogatás mértéke olyan csekély volt, hogy ez alig volt hatással a vásárlási hajlandóságra és a támogatás nem befolyásolta a fuvarozók által alkalmazott tarifákat sem.

Az esetjogra hivatkozott, miszerint egy hatóság által nyújtott kedvezmény csekély mértéke esetén is torzul a verseny, csak éppen kisebb mértékben. A RSZ 87. cikkének (1) bekezdése minden támogatásra vonatkozik, ami torzíthatja vagy torzítással fenyegeti a versenyt, tekintet nélkül a támogatás mértékére, amennyiben a tagállamok közti kereskedelem érintve van. E tekintetben a relatíve kis mértékű támogatás, illetve a támogatásban részesülő vállalkozás kicsiny mérete nem zárja ki a tagállamok közti kereskedelem érintettségét. Tehát a viszonylag kis mértékű támogatás is alkalmas lehet a tagállamok közti kereskedelem befolyásolására, amennyiben a kérdéses ágazatban erős verseny van (mint jelen esetben a közúti fuvarozás területén a kisvállalkozások magas száma miatt).

A felperes maga is elismeri, hogy a támogatás nélkül a kedvezményezettnek nem lettek volna képesek olyan mértékű beruházást végrehajtani, amellyel kereskedelmi járműparkjukat megújítják. Annak ellenére, hogy más tényezők is befolyásolták a vállalkozókat, hogy a PRI által biztosított előnyöket kihasználják, és annak ellenére, hogy a kedvezmény csak a kamatokat érintette, a kérdéses támogatás tagadhatatlanul növelte forrásait, ezáltal erősítve versenytársaikkal szembeni helyzetüket mind helyi, mind nemzetközi tekintetben, akár potenciálisan, akár ténylegesen.

Mindezekre tekintettel a Bíróság megállapította, miszerint helyesen jutott a Bizottság arra a következtetésre, hogy a támogatás befolyással volt a tagállamok közti kereskedelemre, és a

versenyt torzította vagy annak torzításával fenyegetett. Ellentétben azzal, amit a felperes állít, az esetjogban nincs arra követelmény, hogy a versenytorzulásnak vagy az azzal való fenyegetésnek jelentősnek kell lennie, illetve, hogy a tagállamok közti kereskedelemre gyakorolt hatás mértéke milyen legyen.

Következésképpen az érveket vissza kell utasítani.

A felperes bírálta a Bizottságot, hogy a vitatott döntésben nem a tényleges releváns piaci helyzetből indult ki: nem vette figyelembe a támogatott vállalkozások piaci részesedését, a versenyben érintett vállalkozások helyzetét, a kérdéses ágazatban folyó tagállamok közti kereskedelem körülményeit, hanem – az esetjog követelményeitől eltérően – csupán formai kérdések alapján döntött.

A felperes szerint a Bizottságot részletes indoklás kötelezettsége terhel, amennyiben azt állapítja meg, hogy a jogellenes támogatás a verseny torzulásához vezetett, illetve érintette a tagállamok közti kereskedelmet.

A Bizottság szerint jelen esetben, mivel a PRI-t a Bizottsághoz nem jelentették be, az esetjog nem követeli meg, hogy a támogatás versenyre és a tagállamok közti kereskedelemre gyakorolt tényleges hatását vizsgálják.

A Bíróság megállapításai

Bizonyos esetekben, amikor a támogatás alkalmas a tagállamok közti kereskedelem befolyásolására, illetve a verseny torzítására vagy az azzal való fenyegetésre, a Bizottság köteles legalább azokat a körülményeket meghatározni, amelyeket döntésénél figyelembe vesz.

Jelen esetben a Bizottság határozata mind ténybelileg, mind jogilag megalapozott volt, és ebben megállapította, hogy a verseny torzult és a tagállamok közti kereskedelemre hatással volt a kérdéses támogatás bevezetése.

A felperes állításával szemben a Bíróság megállapította, hogy a Bizottságnak nem kell gazdasági elemzést végeznie a tényleges releváns piaci helyzetről, a támogatott vállalkozások piaci részesedéséről, a versenyben elfoglalt helyükről, illetve a kérdéses szolgáltatás helyzetéről a tagállamok között, mivel döntésében indokolta, hogy a támogatás miként torzította a versenyt és milyen hatással volt a tagállamok közti kereskedelemre.

Továbbá, egy jogellenes támogatás esetében a Bizottságnak nem kell kimutatnia a tényleges hatást, amit a támogatás okozott a tagállamok közti kereskedelemben illetve versenyben. Egy ilyen kötelezettség azon tagállamoknak kedvezne, amelyek anélkül nyújtanak támogatást, hogy azt a Bizottságnak bejelentették volna, ahogy azt a RSZ 88. cikkének (3) bekezdése megkívánja, szemben azokkal, akik eleget tesznek e kötelezettségnek és a támogatás bevezetésekor azt bejelentik.

Hangsúlyozni kell továbbá, hogy a határozat indoklásakor a versenyszabályokat kell alapul venni, és a Bizottság nem köteles döntését az érintettek által felhozott összes érve alapozni. Elegendő csupán azokra a tényekre és jogszabályokra hivatkozni, amelyek döntő jelentőségűek az ügy szempontjából, ahogyan azt jelen esetben is tette.

Tehát a felperes azon állítását, miszerint a Bizottság döntése nem eléggé indokolt, vissza kell utasítani.

A kereseti kérelem második és harmadik része

A jogos elvárások elvének megsértése

A felperes szerint a jelen esetben olyan különleges körülmények álltak fenn, amelyek miatt a kedvezményezettek azt hitték, hogy a támogatás jogos. Másodszor azt állítja, hogy az adminisztratív eljárás elhúzódnak szintén arra adott okot a támogatottaknak, hogy higgyenek a támogatás jogszerűségében.

A felek érvei a különleges körülmények fennállása kapcsán

A felperes a környezetvédelemre és az utak védelmére hivatkozott, azt állítván, hogy az esetjog elismeri, hogy kivételes körülmények között a feltehetőleg jogellenesen nyújtott támogatás kedvezményezettje jogosan hiheti a kapott támogatást jogszerűnek.

A felperes szerint ilyen kivételes körülmények vonatkoznak a jelen esetre is. Először is, a támogatottak többnyire magánbankoktól kapták a kölcsönt, a hatóságok bármiféle bevonása nélkül, és anélkül, hogy tudatában lettek volna annak, hogy az ilyen hitelek állami támogatási elemeket tartalmazhatnak. Másodszor, sosem tájékoztatták a kedvezményezetteket, hogy a Bizottság eljárást folytat a PRI ellen. Harmadszor, joggal hitték abban, hogy a PRI intézkedése nem minősül állami támogatásnak a RSZ 87. cikke (1) bekezdésének értelmében. Negyedszer, figyelembe véve azt a tényt, hogy a PRI-t általános intézkedésként vezették be, amely a kis- és nagyvállalkozások által használt kereskedelmi gépjárműpark modernizálását célozta, érthető volt, hogy feltételezték, hogy a támogatói program a Bizottság által meghatározott de minimis szabály hatálya alá esett.

Figyelembe véve azt a tényt, hogy a PRI-t általános intézkedésként vezették be, és tekintettel arra a meglehetősen összetett kérdésre, hogy a közösségi jog szempontjából mi számít állami támogatásnak, az a tény, hogy a támogatás feltétele egy Spanyolországban tíz évnél régebben regisztrált jármű piacról való kivonása volt, nem vezethetett ahhoz hogy a kedvezményezettek feltételezzék, hogy a PRI a RSZ 87. cikkének (1) bekezdésével ellenkező állami támogatást tartalmaz.

A Bizottság szerint a jogos elvárás védelmének elvére nem lehet a Bíróság előtt eredményesen hivatkozni, és a jelen eset körülményei nem tekinthetők különlegesnek.

A Bíróság megállapításai

Elsősorban azt kell figyelembe venni, hogy a felperes nem vitatja, hogy az általa képviselt kis- és középvállalkozások tudatában voltak annak, hogy a számukra a PRI keretében alapított, új haszongépjárművek vásárlását elősegítő hitelek kedvezményes kamatrátákkal rendelkeznek. Ezért a helyes következtetés az, miszerint ezek a vállalkozások tisztában voltak azzal, hogy a kedvezményes kamatrátából előnyük származik, ami pedig az állami támogatás fogalmi elemeinek egyike.

Továbbá alapvető tény, hogy a PRI-t nem a RSZ 93. cikkének (3) bekezdésében meghatározott eljárás szerint alkalmazták.

Az esetjog szerint az állami támogatások Bizottság általi felülvizsgálata a RSZ 93. cikke alapján kötelező, így elvben a támogatásban részesülő vállalkozások nem feltételezheték, hogy a támogatás jogszerű, hacsak nem a RSZ 88. cikke szerinti eljárásnak megfelelően nyújtották azt. Egy gondos üzemeltető általában meg tudja állapítani, hogy az eljárás megfelel-e a RSZ 88. cikkében foglaltaknak.

Az esetjog nem zárja ki annak lehetőségét, hogy a jogellenes támogatás kedvezményezettje – annak érdekében, hogy vitassa visszafizetési kötelezettségét – olyan kivételes körülményekre hivatkozzon, amelyek alapján okkal hihetett a támogatás jogosságában.

Ugyanakkor nem releváns, hogy a jogellenes támogatásban részesülők jogosan hivatkozhatnak-e ilyen körülményekre a Bíróság előtt, hiszen jelen esetben egyértelmű, hogy ezen körülmények egyike sem vehető figyelembe.

Az a tény, hogy a hitelek nagy részét magánpénzintézetek biztosították, a hivatalok bármilyen beavatkozása nélkül, nem adhat okot arra a következtetésre, hogy a támogatottak nem feltételezhatték, hogy a kamatsökkentés állami forrásból származott.

A Bizottság által benyújtott sajtórészletekből egyértelműen következik, hogy a PRI-t széles sajtókampány kísérte a spanyol minisztériumok részéről, és az idézett újságcikkek felhívták a figyelmet a támogatás állami eredetére. Továbbá, a felperes nem állíthatja ésszerűen, hogy az a feltétel, hogy egy járművet ki kell vonni a piacról, az egy magántestület által állított átlagos követelmény. Végül, az a tény (amit a felperes maga is állít), hogy a PRI intézkedései azért lettek így kialakítva, hogy a kis- és középvállalkozások által használt haszongépjárműparkot modernizálják, nem adhatott okot számukra, hogy a támogatás állami eredetében kételkedjenek. Mindezekre tekintettel a támogatottaknak tudniuk kellett, hogy a támogatást a spanyol hatóságok, nem pedig magántársaságok kezdeményezték.

A kis- és középvállalkozások azon magatartását, hogy teljes egészében semmibe veszik az állami támogatásokra alkalmazandó szabályokat és azt a kérdést, hogy mi számít állami támogatásnak, nem lehet olyan különleges körülménynek tekinteni, ami jogos alapot adna arra a törvényes elvárásra, hogy a támogatás jogszerű. Sőt, a támogatottak – kicsiny méretükre hivatkozván – nem mentesülhetnek a közösségi jogszabályok felőli tájékozódás alól, különben aláásnák a közösségi jog gyakorlati hatását.

Azt sem lehet különleges és a támogatás jogosságának elvárására okot adó körülménynek tekinteni (még akkor sem, ha igaz volna), hogy a spanyol hatóságok elfelejtették a támogatásban részesülőket értesíteni arról, hogy a Bizottság eljárást indított a PRI-vel kapcsolatban. Továbbá az eljárás megindítását a Bizottság közzétette az Európai Közösségek Hivatalos Lapjában, amelyben feltüntette, hogy az eljárás a támogatás jogellenességének gyanúja miatt indul, és kétségét fejezte ki, hogy az a közösségi joggal összeegyeztethető lenne. Fenntartotta magának a jogot, hogy a Bíróság esetjoga alapján határozatot hozzon, amelyben kötelezi a tagállamot, hogy a támogatási programot szüntesse be és gondoskodjon a már kifizetett támogatások visszafizettetéséről.

A tény, hogy a PRI által nyújtandó támogatást a RSZ 87. cikkének (2) bekezdése értelmében állami támogatásnak minősítették, kétséget kellett ébresszen a támogatottakban, tehát nem érvényesülhet a jogos elvárás védelmének elve.

A de minimis szabályra való hivatkozást is el kell utasítani, mivel a Bizottság világosan rámutat arra, hogy ezt a szabályt a szállítási ágazatban nem lehet alkalmazni.

Végül a Bíróság elutasította azt az érvet is, miszerint a különleges körülmények igazolhatják a támogatottak elvárásait, illetve, hogy a támogatás jogszerű volt.

Az adminisztratív eljárás elhúzódása

A felperes állítása szerint az eljárás elhúzódása arra a következtetésre juttatta a támogatókat, hogy a PRI intézkedései jogszerűek voltak. Mivel a spanyol hatóságok időben átadták a Bizottság által kért adatokat a PRI-ről, ők nem tehetők felelőssé az eljárás elhúzódásáért. A Bizottság – az információk birtokában – 17 hónapot várt a RSZ 88. cikke szerinti hivatalos eljárás megindításáig. A Bizottság végül a 41 hónapig tartó vizsgálat után felismerte, hogy a PRI intézkedése a RSZ 87. cikkének (1) bekezdése alapján bizonyos esetekben nem valósít meg állami támogatást.

A felperes szerint a vitatott határozat nem utal semmiféle mulasztásra a spanyol hatóságok részéről a Bizottság által kért adatok tekintetében. Az esetjog szerint a Bizottság kötelezheti a tagállamot minden szükséges dokumentum, információ és adat átnyújtására, ami annak érdekében szükséges, hogy a Bizottság a kérdéses támogatás közösségi joggal való összeegyeztethetőségét megvizsgálja. Amennyiben ennek a tagállam nem tesz eleget, akkor a Bizottság a rendelkezésre álló adatok alapján hozza meg döntését. Ebből is következik, hogy a spanyol hatóságoknak érdekükben állt az információk átnyújtása, tehát nem okolhatók az eljárás indokolatlan elhúzódásáért, és nem marasztalhatók el az együttműködési kötelezettség megsértéséért.

A felperes szerint, amennyiben a Bizottság úgy dönt, hogy eljárást kezdeményez, akkor azt ésszerű időn belül kell tennie. Egy korábbi határozatában a Bizottság nem rendelte el a már folyósított támogatások visszafizettetését, mert a döntés meghozataláig aránytalanul hosszú idő telt el attól az időponttól kezdve, hogy a Bizottság a támogatásról tudomást szerzett.

A Bizottság álláspontja szerint az eljárás hosszúsága az esettel kapcsolatos nehézségekkel függ össze, amely nagymértékben – mind az előzetes, mind a hivatalos eljárás vizsgálati szakaszában – a spanyol hatóságok együttműködésének hiányára vezethető vissza. Amennyiben egy tagállam vonakodik megadni a kért és szükséges összes információt, az eset különleges körülményeire tekintettel a Bizottság dönthet úgy, hogy inkább vár további információkra, minthogy az eljárást befejezze és döntését csupán a rendelkezésre álló adatok alapján hozza meg.

A Bíróság megállapításai

Először is kiemelendő, hogy a kérdéses támogatást nem jelentették a Bizottságnak, ennek következtében a támogatók elvben (a különleges körülmények fennállásának esetét kivéve) nem hivatkozhatnak a jogos elvárások védelmének elvére. A Bíróságnak ezért ez esetben azt kell mérlegelnie, hogy az eljárás hossza olyan kivételes volt-e, amely megalapozhat egy ilyen kifogást.

E tekintetben először is azt kell kiemelni, hogy az eljárás dokumentumai alapján kiderült, hogy a spanyol hatóságok nem tájékoztatták a Bizottságot a PRI-ről annak bevezetésekor: csupán a Bizottság kérésére tették ezt meg hét hónappal a támogatási program elfogadása után.

Az eljárás elhúzódása nem adhat okot arra, hogy a felperes arra következtessen, hogy a Bizottság már nem tartja kétségesnek a támogatás jogszerűségét.

A kérdéses támogatás nem a Bizottság által egy korábban engedélyezett támogatás kiterjesztése volt, hanem egy teljesen új támogatás, amely tekintetében nem teljesítette bejelentési kötelezettségét. A Bizottság hivatkozása szerint korábban már engedélyezett egy hasonló PRI-t, amelynek célja azonban új motorbiciklik vásárlása volt. A Bizottság által eddig egyetlen engedélyezett támogatás az ebben az ágazatban (a közúti áru fuvarozásban) működő kis- és középvállalkozások részére teljesen más céllal jött létre, mint a PRI-ben szereplő célok. Abban az esetben a releváns intézkedések a fuvarozók korai nyugdíjba vonulását segítették, továbbá az ágazaton belüli együttműködést és kapacitás-csökkentést szorgalmazták.

Az eljárás elhúzóására alapozott érvet el kell utasítani.

Az arányosság elvének megsértése

A Bizottság a jogtalanul nyújtott támogatások visszafizettetését azért rendelte el, hogy a támogatás előtti versenyhelyzet visszaálljon, így ez akkor sem tekinthető aránytalan kötelezettségnek, ha hosszú idő is telt el a támogatás kifizetése óta.

A felperes állítása szerint a visszafizetéssel okozott károk mértéke sokkal nagyobb lenne annál, mint amilyen mértékben torzult a verseny a jogtalanul nyújtott támogatások által.

Az indoklási kötelezettség megsértése

A felperes állítása szerint a Bizottság nem indokolta kellő mértékben döntését, hogy miért kell visszafizettetni a támogatást. A Bizottság szerint az indoklás kellően részletes volt.

A Bíróság a fentiek alapján a bizottsági határozat megsemmisítése iránti kérelmet teljes egészében elutasította.

Ivanics Gábor:

Az Elsőfokú Bíróság elnökének határozata a Gibraltár által nyújtott off-shore kedvezmények ügyében (T-195/01 R és T-207/01 R)

(Az ügyről 2002. április 30-án döntött az Elsőfokú Bíróság. A döntést a következő számban ismertetjük.)

1. Jogi háttér

1. A Római Szerződés (a továbbiakban: RSZ) 88. cikkének (1) bekezdése általában tiltja az állami támogatásokat (az általános szabály alóli kivételeket a Szerződés más cikkei részletesen meghatározzák), és a támogatások ellenőrzésének hatáskörét a Bizottsághoz telepíti.
2. A RSZ 88. cikkének (3) bekezdése alapján a tagállam köteles a Bizottságnak időben bejelenteni az állami támogatási tervezeteket. Az új szabályozást addig nem léptetheti életbe, amíg a Bizottság be nem fejezte a támogatással kapcsolatos vizsgálatát.
3. A 659/1999. számú tanácsi rendelet szerint az új támogatásnak minősülő rendelkezéseket időben be kell jelenteni, és hatályba léptetésükkel meg kell várni a Bizottság döntését. A rendelet 4. cikkének (4) bekezdése szerint a Bizottság eljárást indíthat a támogatás körülményeinek felderítésére, ha kétség merül fel azzal kapcsolatban, hogy az összeegyeztethető-e a közös piaccal.
4. A rendelet felhatalmazza a Bizottságot, hogy a be nem jelentett támogatásokat megvizsgálja abból a szempontból, hogy azok jogszerűek-e. A kérdésben a Bizottság azután dönt, hogy az érintett feleket meghallgatta.
5. A rendelet 14. cikke szerint amennyiben a Bizottság azt állapítja meg, hogy a támogatás összeegyeztethetetlen a közös piaccal, utasítja a tagállamot, hogy rendelje el a már folyósított támogatások visszafizetését; ettől abban az esetben tekinthet el, ha a támogatás visszavonása ellentétes a közösségi joggal vagy a támogatás nyújtása óta több mint tíz év telt el.
6. A már létező támogatások esetében, ha időközben váltak a közösségi joggal ellentétessé, a Bizottság felhívja a tagállam figyelmét a körülmények megváltozására, és javaslatot tesz a sérelmes helyzet megszüntetésére. Amennyiben a tagállam ezek ellenére sem változtat támogatási gyakorlatán, akkor a Bizottság köteles hivatalos vizsgálati eljárást indítani.

2. Gibraltár státusza

1. A közösségi versenyjog területi hatálya alá tartozik Gibraltár is (mivel külkapcsolataiért Nagy-Britannia felel), és a RSZ 299. cikkének (4) bekezdése alapján az Európai Unióhoz tartozó területnek minősül.
2. Az Elsőfokú Bíróság által tárgyalt esetek két társasági jogi jogintézményt érintenek, nevezetesen az „offshore” (exempt) és a „kvázi offshore” (qualifying) vállalatokat.
3. A vita felmerülésekor az első vállalat típusba nem tartozott egy vállalat sem, míg a második típusú vállalat már jelen volt az ország gazdaságában.
4. 1967-ben a gibraltári parlament elfogadta a 2. számú, ún. Vállalkozási rendeletet, azóta ezt a rendelkezést 12 alkalommal módosították. A Vállalkozási rendelet tartalmazza az offshore státusz feltételeit. Offshore státuszra jogosult az a vállalkozás, amely kizárólag csak más offshore vállalkozásokkal tart fenn

- gazdasági kapcsolatot. Gibraltárban honos személy csak olyan mértékben lehet kapcsolatban offshore vállalkozással, mint egy rendes részvénytársaság tagja.
5. Az offshore vállalkozás mentes minden fajta adótól, csupán évi 225 font átalányadót köteles megfizetni.
 6. A gibraltári parlament 1983-ban kiegészítette az 1952. évi 11. számú rendeletét⁴⁷, így született meg a kvázi offshore vállalkozás formája. A kvázi offshore vállalkozás szabályozása lényegében megfelel a Vállalkozási Rendelet szabályozásával. A különbség az adózás mértékében van. A jövedelemadó-rendelet nem állapít meg teljes mentességet, hanem az adó mértékét az általános társasági adó mértékében maximalizálja, de nem tartalmazza a konkrét adómértéket. A gyakorlatban a vállalat megegyezik az adómértékben az adóhatósággal, és attól kezdve e szerint fizet adót. Általában ez a mérték 2-10% között mozog.

3. A vita háttere

1999-ben a Bizottság felszólította az Egyesült Királyságot, hogy öt különböző adóintézkedésről adjon tájékoztatást. Anglia többszöri levélváltáson keresztül eleget is tett e kötelezettségének. A megadott információk alapján a Bizottság összeegyeztethetetlennek és működő támogatásnak minősítette az offshore-szabályozást. A minősítés kézhezvétele után az Egyesült Királyság konzultáció tartását kérte, melyre 2000. október 19-én Brüsszelben került sor a Bizottság és az Egyesült Királyság képviselői között.

4. A vitatott döntések

1. Az SG(2001) D/289755. és az SG(2001) D/289757. számú döntésben, amelyet a Bizottság 2001. július 11-én postázott az Egyesült Királyságnak, a Bizottság határozott a vizsgálati eljárás megindításáról az offshore és a kvázi offshore vállalatok ügyében.
2. Az SG(2001) D/289755. számú döntésében a Bizottság megállapította, hogy az offshore vállalkozások szabályozásában Anglia csatlakozása óta legalább két olyan változás történt, amelyet az állami támogatásokat szabályozó rendelkezés értelmében be kellett volna jelenteni.
3. A kiegészítések okozta változások – nevezetesen az 1978-as – miatt, az új szabályozás nemhogy nem létező támogatás, hanem új, tiltott támogatás, mivel új adómentességi kategóriát léptetett érvénybe, valamint kibővítette az offshore vállalkozássá nyilvánítható tevékenységek körét.
4. A továbbiakban a Bizottság felhívta az Egyesült Királyság figyelmét arra, hogy a 659/1999. számú rendelet értelmében a jogellenesen folyósított támogatásokat vissza kell követelni a kedvezményezettől.
5. Az SG(2001) D/289757. számú döntésében a Bizottság megállapította, hogy a kvázi offshore szabályozás új, be nem jelentett támogatásnak minősül.

5. Eljárás

1. Gibraltár állama 2001. augusztus 20-án keresetet nyújtott be a Bíróságra, melyben kérte az SG(2001) D/289755. számú bizottsági határozat megsemmisítését. Ezzel célja a formális vizsgálati eljárás megakadályozása volt.

⁴⁷ Ez az eredeti jövedelemadó-rendelet, melynek szövegébe 1983-ban a 24. számú rendelet beépítette a kvázi offshore vállalat terminusát.

2. Az előzővel együtt benyújtott még egy kérelmet, amelyben kérte a Bíróságot, hogy függesse fel az 1. számú döntést az átmeneti rendelkezések vonatkozásában, és kötelezze a Bizottságot, hogy a vizsgálat tényét ne hozza nyilvánosságra.
3. Gibraltár állama kérte továbbá, hogy a 2. számú döntést is függesse fel az átmeneti intézkedések vonatkozásában, és eljárását a Bizottság tartsa titokban.
4. Gibraltár 2001. szeptember 7-ei levelében kérte a Bíróságot a két ügy összekapcsolására és tárgyalás tartására.
5. Szeptember 28-án az Első Fokú Bíróság további három kérdés megválaszolását kérte az Egyesült Királyság (EK) állandó képviselőjétől.
6. Az EK 2001. október 11-én válaszolt a kérdésekre. Válaszából az derült ki, hogy a Gibraltári Alkotmányrendelet 55.§-a szabályozza, hogy mely kérdésekben kompetens a gibraltári kormány és melyekben az Egyesült Királyság. Anglia érdekeit a gibraltári kormányzó képviseli, aki beavatkozhat a törvényhozásba, ha Anglia érdekei ezt megkívánják.

6. Az ideiglenes intézkedés alkalmazhatósága

1. A továbbiakban a vita az ideiglenes intézkedések körül folyt. Ezeket az intézkedéseket nem tartalmazza taxatíván a határozat, csak a szöveggörnyezetből lehet rájuk következtetni. Az ideiglenes intézkedések valószínűleg az adóintézmények felfüggesztése és a vállalkozások számláinak befagyasztása voltak a végleges döntés megszületéséig.
2. Gibraltár elismerte a Bizottság illetékességét és az eljárás törvényességét, ugyanakkor kérte, hogy tekintsenek el a tevékenység felfüggesztésétől.
3. A Bizottság e kérésre azt nyilatkozta, hogy az általa hozott intézkedéseknek nincs azonnali hatályuk, mivel azokban mindössze felhívta a figyelmet, hogy amennyiben a támogatások a közös piaccal összeegyeztethetetlennek minősülnek, ezen szankciók alkalmazására van kilátás.

7. Prima facie eset⁴⁸

1. Az eset prima facie jellegét a kérelmező azzal kívánja alátámasztani, hogy a vitatott döntések összeegyeztethetetlenek a RSZ 88. cikkével és a 659/1999. számú rendelet 1.(b) pontjával, továbbá olyan alapvető jogok sérültek, mint a védelemhez való jog, az arányosság és a jobbiztonság elve.
2. A Bizottság nem erősítette meg ezeket a kijelentéseket, de nem is cáfolta, sőt megkockáztatta azt a megjegyzést, hogy az ideiglenes intézkedések esetében akár még megalapozottak is lehetnek a vádak. A Bizottság azonban kijelentette, hogy a kérelmező minden vádja azon alapul, miszerint a döntések végleges hatállyal rendelkeznek. A Bizottság ismét leszögezte, hogy azok csak tájékoztató jellegűek.
3. A kérelmező álláspontja szerint a Bizottság értelmezési hibát vétett, amikor az offshore vállalatokat új, be nem jelentett támogatásként definiálta. Mivel nem figyelt arra a tényre, hogy a jogintézmény már 1967 óta működik, tehát már az 1973-as csatlakozás előtt is létező támogatás volt. A jogszabályok szerint csak abban az esetben lehetne új támogatás, ha a belépés óta jelentős változás állt volna be a tartalmában.

⁴⁸ Az első tanúvallomások alapján biztosnak látszó peres ügy (a prima facie case fordítása az Országgh-féle angol-magyar nagyszótár alapján).

4. A kvázi offshore vállalatok kapcsán a kérelmező leszögezte, hogy a Bizottság súlyos jogi hibát vétett, amikor nem minősítette azt létező támogatásnak, mivel azt már az 1998-as Primarolo jelentés kiadása előtt bejelentette a Primarolo csoportnak. Valamint kiemelte, hogy az offshore, illetve a kvázi offshore vállalkozások a legszigorúbb értelemben is csak olyan támogatások lehetnek, amelyeket – a közös piac fejlődésének következtében – csak nem rég minősítettek támogatásnak.
5. A Bizottság fenntartotta álláspontját, miszerint meg kell vizsgálni a gibraltári rendeleteket, hogy a bennük lévő módosítások jelentősek-e annyira, hogy ezzel új támogatást hozzanak létre.
6. A kérelmező azon kijelentésére, hogy a közösségi állami támogatási szabályok kiterjesztése a társasági adóra újdonság lenne, a Bizottság azt válaszolta, hogy 1974 óta tisztázott az állami támogatás fogalma, és eszerint érteni kell alatta az adózás terén alkalmazott kedvezményeket is.
7. Az Elsőfokú Bíróság elnöke leszögezte, hogy a jelenleg hatályos jogszabályok szerint a Primarolo csoportnak tett bejelentés nem helyettesíti a bizottsági bejelentést.
8. Megállapította továbbá, hogy az offshore vállalkozásokra vonatkozó szabályozás a továbbiakban csak akkor nevezhető létező támogatásnak, ha bebizonyosodik, hogy nem történt a RSZ 88. cikkének (3) bekezdése szerinti jelentős változás a szabály tartalmában. A kvázi offshore vállalkozás pedig csak akkor minősül létező támogatásnak, ha bebizonyosodik, hogy csak utóbb vált támogatássá – a közös piaci szabályok változásai következtében.
9. A Bíróság elnöke az ügy prima facie jellege miatt a kérelmezőre hárította az előbb felsorolt jogsértések bizonyítását.

8. Érdekelletétek

1. A kérelmező tájékoztatta a Bíróságot, hogy az ideiglenes intézkedések életbe léptetése nagyon súlyos nemzetgazdasági károkkal járna. Állításának alátámasztására elmondta, hogy a jogintézmények vizsgálata és a vizsgálat eredményeképpen a felfüggesztés elrendelése működésképtelenné tenné a gibraltári gazdaságot, mivel a 30 ezer fős lakosságnak több mint 30%-a dolgozik ilyen vállalatoknál. Utalt továbbá a vizsgálat pszichológiai hatására, nevezetesen, hogy az üzletemberek várhatóan kivonják tőkéjüket, amennyiben elvesztik bizalmukat az állammal szemben.
2. Az előző érvehhez még hozzátette, hogy a jogintézmények gazdasági és versenytorzító hatása – Gibraltár csekély gazdasági súlya miatt – teljesen elhanyagolható az Unió gazdaságára nézve.
3. A Bizottság ez ellen a következő érveket sorakoztatta fel: először is a vizsgálat ténye már nyilvánosság elé került, és nem okozott jelentős tőkekiáramlást; másodsor ismét elmondta, hogy az általa hozott rendelkezések pusztán tájékoztató és figyelmeztető jellegűek voltak.
4. A Bíróság elnöke a következőket állapította meg:
 - az ideiglenes intézkedések meghozataláról mindig az adott ügy részletes vizsgálata után döntenek, a veszélyhelyzet fennállását továbbá a kérelmezőnek kell bizonyítania. A kárnak azonban ténylegesen nem kell bekövetkeznie, elég, ha csupán valószínűsíthető a bekövetkezése.
 - A Bizottság nem egy kötelező érvényű döntést hozott, mindössze tájékoztatást küldött, ebből tehát az következik, hogy a kérelmező nem

köteles felfüggeszteni a gazdasági társaságokra vonatkozó szabályok alkalmazását. Megjegyzésként hozzáfűzte, ha Gibraltár bejelentette volna idejében ezen intézkedéseit, akkor az egész vitára nem kerül sor.

- Mivel a Primarolo csoport által vizsgált intézkedéseket legkésőbb 2005-ig meg kell szüntetni, és mivel 2001 óta nem alakultak új offshore, illetve kvázi offshore vállalkozások, valószínűleg a rendelkezések ezen a téren nem fognak tényleges gazdasági károkat okozni.
 - A már folyósított támogatások visszafizettetése a Bíróság szerint nem lenne káros hatással Gibraltár gazdaságára, mivel a törvényesség betartása mindig pozitívan hat a gazdasági fejlődésre.
5. Az eset összes körülményének figyelembevételével a Bíróság úgy ítélte meg, hogy a Bizottság megindíthatja a hivatalos vizsgálati eljárást.
 6. A Bíróság helyt adott az ideiglenes intézkedések ellen emelt kifogásoknak, de az ügy érdemi elbírálása – nevezetesen, hogy a kérdéses szabályozás a közös piaccal összeegyeztethető támogatásnak minősül-e – nem tartozik a hatáskörébe.

Remetei Filep Zsuzsanna:
A Kanári-szigeteken a különleges gazdasági térségre vonatkozó szabályozás állami támogatási szabályok alapján történő elbírálása
(Az Európai Bizottság döntése)

A támogatási program célja

A Kanári-szigeteken működő gazdasági és pénzügyi rendszer (REF) általános céljain túl (gazdaságösztönző rendszer kialakítása, munkahelyteremtés, a szigetcsoport fejlesztése, magánkezdeményezések és külföldi befektetők ösztönzése) a szóban forgó program célja a szigetcsoport gazdasági és szociális fellendítése, a termelési struktúra diverzifikálása. A program fő célja a vállalkozások helyhez kötése, melynek érdekében kialakítanak egy különleges gazdasági övezetet (ZEC), amely földrajzilag a Kanári-szigetek területére korlátozódik.

A Kanári-szigeteken a munkanélküliség nagysága az abszolút értelemben vett jövedelem-növekedés és az alkalmazott állami támogatás ellenére sem csökkent számottevően az elmúlt években, így annak mértéke 1997-ben jelentősen magasabb volt, mint az EU átlag. A foglalkoztatottságot két tényező befolyásolja jelentősen: a pozitív migráció és a fiatal lakosság számának növekedése. A természetes növekedés aránya itt magasabb, mint az európai átlag.

A szóban forgó állami támogatási intézkedés feltételei:

- minimum 5 új munkahely teremtése;
- a támogatás csökkenő mértékének mérséklése, amennyiben a vállalkozás az adott ágazat átlagánál több munkahelyet teremt.

A szigetcsoport legjelentősebb ágazatává az elmúlt évtizedekben a turisztika vált. Ami a diverzifikáció hiányából fakadó szerkezeti hátrányokat illeti, a spanyol hatóságok azzal érveltek, hogy a regionális termelési struktúra jellegzetessége, hogy az nagymértékben függ a turisztikai ágazattól. A strukturális probléma orvoslása érdekében készítettek egy listát, amely a szigetcsoport legkevésbé jelentős ágazatait tartalmazza.

A spanyol hatóságok szerint egy szigeten végzett bármely tevékenység esetében többletköltséggel kell számolni, amely csupán a terület sziget voltából ered, és ezek a költségek egy szigetcsoport esetében csak sokszorozódnak. Továbbá az ország más területeitől való távolság szintén hátrányt jelent.

A támogatási program tárgya

A Bizottság a következőket vizsgálja:

- a társasági adó, illetve a jövedelemadó összegét a nem belföldi illetőségűek esetében;
- vagyónátruházás esetén az adó mértékét, okiratokhoz kapcsolódó illetékeket;
- az áfa mértékét;
- a helyi adó mértékét, melyek a ZEC területén kifejtett gazdasági tevékenységekhez kapcsolódnak.

A kedvezményezettek

A Kanári-szigeteken letelepedett vagy letelepedni szándékozó vállalkozások közül azok az újonnan alakult jogi személyek, illetve új állandó telephelyet alapító honos vagy nem honos személyek részesülhetnek támogatásban, akik spanyol cégbíróságon be vannak jegyezve, és engedélyük a ZEC területére szól, azaz meghatározott ipari vagy szolgáltató tevékenységeket végző vállalkozások, amelyek tevékenységüket üzletszerűen gyakorolják a Kanári-szigeteken. E tekintetben a Bizottság figyelembe veszi a spanyol hatóságok azon törekvését, hogy pénzügyi szolgáltatások végzését nem akarják engedélyezni a ZEC területén (bank- és biztosítási szolgáltatások, értéktőzsde):

- minimum 5 munkahelyet teremtsenek;
- minimum 100 ezer euró összegű beruházással és
- a vállalkozás székhelye és tényleges igazgatási helye, vagy az állandó telephely és az ügyvezetés helye a ZEC területén van.

A spanyol hatóságok pontosan meghatározták, hogy a ZEC területe a Kanári-szigetek egésze, azaz a szolgáltató-, termelő-, feldolgozó-, szállító- és kereskedelmi tevékenységet végző társaságok a következő földrajzi területeken élvezhetik a kedvezményeket:

- Tenerife és Gran Canaria területén: maximum 5 zóna, amelyek szigetenként nem haladhatják meg a 150 hektárt;
- La Palma területén: 2 zóna, összesen 50 hektár;
- a többi szigeten: 1-1 zóna, egyenként maximum 25 hektár.

A Bizottság figyelembe veszi a spanyol hatóságok ígéretét, miszerint az érzékeny ágazatok esetében érvényesítik a szigorúbb közösségi szabályokat, illetve a nagyberuházásokra és a regionális támogatásokra vonatkozó szabályozást is.

A támogatási intenzitás

- *A társasági adó csökkentésének aránya:* a ZEC területén lévő társaságok társasági adójukat annak az adóköteles tevékenységnek az alapján fizetik, amit ténylegesen is a ZEC területén végeznek. Amennyiben a vállalkozás olyan tevékenységet végez, ami nem számottevő a Kanári-szigeteken (a tevékenységgel foglalkozók száma az aktív lakosság 1,5%-át nem haladja meg vagy a tevékenység hozzájárulása a bruttó nemzeti össztermékhez kevesebb, mint 1%), akkor a kedvezmény mértéke még nagyobb. A támogatás maximálva van, arányban áll azzal, hogy mennyiben járul hozzá a régió fejlődéséhez, illetve a több munkahelyet teremtő vállalkozás nagyobb támogatásban részesül. Bizonyos vállalkozások tekintetében a támogatási plafon változik annak arányában, hogy a vállalkozás mennyire mobilis ágazatban fejt ki tevékenységét. Ennek megfelelően a termelő-tevékenységet (feldolgozóiparban) végző vállalkozások kevésbé mobilak, mint a szolgáltatást végzők. Meghatározható az az öt tevékenység, amely a legmobilabbnak számít: nagykereskedelem, utazási iroda működtetése, informatikai tevékenység, jogi tevékenység, reklám és PR. A változó támogatási plafonnak köszönhetően azoknak a tevékenységnek a tekintetében, amelyek magasabb társasági adó bevételt eredményeznek minimális foglalkoztatás és beruházás mellett, a támogatás mértéke kevésbé emelkedik. A spanyol hatóságok szerint ezzel a módszerrel kedvezőbb helyzetbe lehet hozni

azokat a vállalkozásokat, amelyek nagyobb és kedvezőbb hatással vannak a térség fejlődésére.

- *Vagyonátruházáshoz és okiratokhoz kapcsolódó illetékek:* a ZEC területén történő vagyonátruházáshoz és okiratkészítéshez illetékkedvezmény kapcsolódik.
- *Áfakedvezmény:* áfakedvezmény illeti meg az áruszállítási tevékenységet, amennyiben az két ZEC területén működő vállalkozás között zajlik, illetve azt a szolgáltatást, amit egyik ZEC területén működő vállalkozás nyújt egy másik ZEC területén működő vállalkozásnak. Szintén kedvezményben részesülnek a ZEC területén működő késztermék-importőrök. A ZEC területén működő vállalkozások termékeinek exportja áfamentességet élvez.
- *Helyi adók esetleges csökkentése:* a ZEC területén működő vállalkozások, a ZEC Konzorcium⁴⁹ és a helyi önkormányzatok között megkötött pénzügyi megállapodás keretében megállapodhatnak az adóztatás olyan általános mértékében, amely alacsonyabb, mint az egyedileg vagy időszakonként behajtandó összes helyi adó, illetve a minden üzleti évben esedékes speciális adó/hozzájárulás.
- *ZEC kedvezményezettjeit terhelő adók:* a fentieknek megfelelően a ZEC területén tevékenykedő vállalkozások az alábbi adókat fizetik:
 - regisztrációs díj, annak regisztrálására, hogy a vállalkozás a ZEC területén működik (összege 600 euró);
 - éves adó a nyilvántartásért (összege 900 euró);
 - iratkérés a ZEC Konzorciumtól (összege az irat fajtájától függően 60, 90, 300 euró).A ZEC Konzorcium továbbá javasolhatja a hatósági árak meghatározását, amelyek a ZEC területén működő vállalkozások tevékenységeinek tekintetében érvényesek.

Támogatás-halmozódás

A Bizottság figyelemmel kíséri, hogy a ZEC területére érvényes adókedvezmények nem halmozódhatnak más olyan adókedvezményekkel, amelyeket a „gazdasági és pénzügyi rendszer” keretében 1998 januárjában engedélyeztek a Kanári szigeteken.

A ZEC területén biztosított kedvezmények ugyanakkor halmozódhatnak azokkal a befektetési és foglalkoztatási támogatásokkal, amelyeket a regionális iránymutatás határoz meg, az abban meghatározott támogatási feltételekkel és támogatási intenzitással összhangban.

A támogatás időtartama

A Bizottság megállapítása szerint a ZEC területén tevékenységet végző (a nyilvántartásban szereplő) vállalkozások tekintetében a jogszerzés utolsó dátuma 2006. december 31. Az eddig az időpontig jogot szerzett vállalkozások 2008. december 31-ig vehetik igénybe a kedvezményeket. A spanyol hatóságok továbbá ígéretet tettek arra, hogy az Európai Bizottság ismétlődő ellenőrzésének alárendelik a ZEC-et.

⁴⁹ „Consortium de la ZEC”: olyan jogi személyiségű társaság, amely képviseli, általános felügyeletet gyakorol és ellenőrzi a ZEC területén működő társaságokat.

Költségvetés

A spanyol hatóságok becslése szerint a ZEC kedvezményezett körébe 563 vállalkozás tartozik, ami 2815 munkahelyet jelent. A ZEC által okozott adókiesés így 106,5 millió euró (ebből 90 millió euró társasági adót, 16,5 millió euró más adókat jelent).

Éves jelentés

A spanyol hatóságok minden évben jelentést készítenek a Bizottság részére, amelyben a ZEC területére érvényes támogatási rendszer működéséről számolnak be.

A javasolt adókedvezmények értékelése

Az állami támogatások a RSZ 87. cikkének (1) bekezdése értelmében

A Bizottság felhívta a figyelmet, hogy a közösségi állami támogatási szabályok alkalmazása során közömbös az adókedvezmények jellege, hiszen a RSZ 87. cikke bármilyen formájú állami támogatásra alkalmazandó. Ahhoz, hogy az intézkedés állami támogatásnak minősüljön, a RSZ 87. cikke szerinti négy konjunktív feltételnek teljesülnie kell.

- Először is, a fentebb felsorolt adókedvezmények a kedvezményezettnek olyan előnyt jelentenek, amely a szokásos költségvetési terheiken könnyít, mivel a fizetendő adó összege kisebb.
- Másodsorban, a Bizottság becslése szerint a kérdéses adókedvezmények által okozott adóbevétel-kiesés mértéke egyenlő a közhatalmi források felhasználásához kapcsolódó költségvetési kiadásokkal.
- Harmadsorban, ezek az adókedvezmények hatással vannak a versenyre és a tagállamok közti kereskedelemre, hiszen a kedvezményezettek gazdasági tevékenységet gyakorolnak. A támogatás megerősíti a kedvezményezett vállalkozás helyzetét a vele versenyben álló, a Közösségen belüli kereskedelemben vele kapcsolatban álló vállalkozáshoz képest. A kedvezményezett vállalkozás nyereségét növeli az a tény, hogy kedvezményes adózás után nettó eredményük magasabb. Így kedvezőbb versenyhelyzetbe jutottak a kedvezményből kizárt vállalkozásokkal szemben.
- Végül, a Bizottság szerint a kérdéses adókedvezmények szelektívek, abban az értelemben, hogy csak bizonyos vállalkozásokat kedvezményeznek. Azaz a támogatás csak azokat a vállalkozásokat érinti, amelyek a ZEC területén telepedtek le, akik bizonyos tevékenységet végeznek, akik teljesítik a minimális befektetési feltételeket (100 000 euró), illetve a munkahelyteremtési követelményeket (5 új munkahely). Másfelől a Bizottság szerint az adókedvezmény szelektivitása az adóigazgatás diszkrecionalitásának eredménye is lehet. Jelen esetben a Bizottság megállapította, hogy a Konzorcium diszkrecionális jogkörrel rendelkezik abban a tekintetben, hogy a szóban forgó adókedvezményre a jogosultságot megadja, miután a szükséges feltételek teljesüléséről megbizonyosodott. A Bizottság szerint az adókedvezmények nem a gazdasági rendszer természetéből következnek, ám hozzájárulnak a térség fejlődéséhez.

Mindezt figyelembe véve a Bizottság megállapította, hogy a kérdéses adórendszer a RSZ 87. cikkének (1) bekezdése és az Európai Gazdasági Térségről szóló szerződés 61. cikkének (1) bekezdése szerinti állami támogatásnak minősül, mert állami forrásból, bizonyos vállalkozásokat kedvezményez, torzítja a versenyt, és hatással van a tagállamok közötti kereskedelemre.

A szóban forgó adókedvezmény összeegyeztethetőségének vizsgálata

A Bizottság megállapította, hogy annak ellenére, hogy az adókedvezményre való jogosultsághoz minimális befektetési küszöb elő van írva, a támogatás – a regionális támogatásokról szóló iránymutatás értelmében – nem minősül beruházási támogatásnak. A beruházási adókedvezmény szorosan kapcsolódik a beruházáshoz. Minden adókedvezmény bekerülhet ebbe a kategóriába, amennyiben az a beruházás meghatározott százalékában maximálva van. Jelen esetben az említett adókedvezmény nem teljesíti ezeket a feltételeket, így az nem tekinthető beruházási adókedvezménynek.

Ezek a támogatások nem minősülnek beruházáshoz kapcsolódó munkahely-teremtési támogatásnak, mert a támogatás nem az újonnan teremtett munkahelyeken dolgozók fizetésének százalékában van meghatározva, sem az újonnan teremtett nettó munkahelyek után fizetett átalányadó összegéhez képest.

A Bizottság szerint ugyanakkor ezek az adókedvezmények működési támogatás jellegűek, mivel mentesítik a vállalkozásokat azon a költségek alól, amelyek a vállalkozást normális működése során terhelik. A kedvezménynek köszönhetően a folyó kiadások csökkennek, a nyereség nő, az adózás utáni nettó eredmény magasabb. Ezért szükséges megvizsgálni a kérdéses adókedvezményt a RSZ 87. cikkének (2) és (3) bekezdése alapján.

A kérdéses működési támogatás vizsgálata a RSZ 87. cikke (3) bekezdésének a) pontja alapján

a.) A Bizottság felhívta a figyelmet a regionális támogatásról szóló iránymutatás 4.15 és 4.17 pontjaira, miszerint működési támogatás nyújtása elvben tilos. Kivételesen engedélyezhető, ha a körülmények megfelelnek a RSZ 87. cikke (3) bekezdésének a) pontjában meghatározott feltételeknek. A támogatás engedélyezhető, amennyiben a vállalkozás különösen messze lévő térségben működik vagy a térségben igen alacsony a népsűrűség, mivel így a szállítási költségek jelentősen növekedhetnek. E tekintetben a Bizottság 1998-ban tájékoztatta a spanyol hatóságokat, hogy a kérdéses térség 2000-2006 között megfelel a RSZ 87. cikke (3) bekezdésének a) pontjában meghatározott feltételeknek. Ezt a térséget az ezzel egy időben bejelentett végleges spanyol támogatási térkép is a RSZ 87. cikkének (3) bekezdése a) pontjának hatálya alá helyezte. A Bizottság ezért a Kanári-szigeteket úgy tekinti, mint ahol 2006 végéig a RSZ 87. cikke (3) bekezdésének a) pontja értelmében az állami támogatások összeegyeztethetőek a közös piaccal.

b.) *A kérdéses adókedvezmények összeegyeztethetősége a regionális szabályokkal a működési támogatás tekintetében*

Az idézett 4.15 pont értelmében működési támogatás olyan feltételek mellett engedélyezhető, amelyek igazolják, hogy a támogatás hozzájárul a térség fejlődéséhez, természete és mértéke arányos a megszüntetni kívánt hátránnyal.

- *az adókedvezmények természete és a térség fejlődéséhez való hozzájárulás* közti összefüggésnél figyelembe kell venni, hogy a kérdéses támogatások célja a gazdasági tevékenységek helyhez kötésének ösztönzése. A Bizottság e tekintetben azt vizsgálja, hogy azonos elbánásban részesülnek-e a honos és a nem honos vállalkozások, érvényesül-e a spanyol hatóságok azon ígérete, hogy ugyanazokat az előnyöket és kedvező feltételeket biztosítják a nem honos, mint a ZEC területén letelepedett vállalkozásoknak. A fentiek szerint az intézkedés természete és a leküzdendő hátrány között van összefüggés, a kedvezmény hozzájárul a térség fejlődéséhez.

A támogatásból ki van zárva a turisztikai ágazat, mivel az az egész kanári-szigeteki gazdaság alapja, másrészt a rendszer figyelembe veszi, hogy azok az ágazatok részesüljenek a kérdéses támogatásban, amelyek kevésbé vagy egyáltalán nincsenek képviselve a kanári-szigeteki gazdaságban. A támogatási program tehát alkalmas a diverzifikációra, és ezáltal csökkenti azt a hátrányt, amit a turisztikai ágazat dominanciája okoz. Végül, a kérdéses támogatás új munkahelyek teremtését követeli meg, így hozzájárul a növekvő munkanélküliség csökkentéséhez.

- *A támogatás arányossága és célja:* a vizsgált adókedvezmények (különösen a társasági adókedvezmény) tekinthetők úgy, hogy azzal a céllal alkalmazzák őket, hogy a térség fejlődését elősegítsék, és valóban olyan tevékenységekhez kapcsolódnak, amelyek ténylegesen hozzájárulnak ehhez. Tehát azok a tevékenységek, amelyek a lehetséges támogatás mértékéhez képest csak szerényen járulnak hozzá a térség fejlődéséhez (mint pl. pénzügyi szolgáltatások, csoporton belüli szolgáltatások, koordinációs központok), ki vannak zárva a kedvezményből. *Továbbá a rendszer meghatároz egy maximális támogatási mértéket annak érdekében, hogy megakadályozható legyen, hogy e tevékenységek fejlődésre gyakorolt csekély hatása ellenére a támogatás összege nagyon magas legyen.* A támogatás mértékének növekedése magában rejti azt a kockázatot, hogy a térség fejlődésére gyakorolt hatása szerényebb lesz. Ezzel szemben a sokkal nagyobb helyi befolyással rendelkező tevékenységek (mint például a termék-előállító tevékenységek) kedvezményezett helyzetben vannak, a hozzájuk kapcsolódó támogatási plafon magasabb. A fentiek ugyanígy vonatkoznak a foglalkoztatáshoz kapcsolódó támogatások mértékének maximalizálására is. Ennek megfelelően bizonyos fokú arányosságot eredményez, hogy az engedélyezett támogatási intenzitás és támogatási plafon növekedik a létrehozott új munkahelyek számának megfelelően. Bizonyára úgy tűnhet, hogy ezáltal a plafon nő, ám a spanyol hatóságok jelezték, hogy a gyakorlatban ez jóval kevésbé fog emelkedni. Összességében a Bizottság azt állapította meg, hogy az engedélyezett támogatás arányosan járul hozzá a térség fejlődéséhez.

A pénzügyi szolgáltatások, a hitel-szerződések, a csoporton belüli szolgáltatások és a koordinációs központok ki vannak zárva a támogatási programból. Az adókedvezmények továbbá csak arra a nyereségre vonatkoznak, amelyek ténylegesen is a ZEC területén végzett tevékenységből származnak. A spanyol hatóságok hangsúlyozzák, hogy a „befektetés”, mint feltétel, egy termelő vagy aktív beruházást

feltételez (ellentétben a passzív beruházásokkal, mint például egy társaság felvásárlása vagy csupán a helyi iparendély megszerzése, a ZEC területén végzett tényleges tevékenység nélkül), amelyet nem lehet teljesíteni egyszerű apporttal vagy fúzióval, egymástól függő vállalatok közti bérbeadással vagy átruházással.

A Bizottság a fentiek alapján biztosítottnak látja a támogatási program arányos voltát.

- *A támogatás időbeli korlátja és csökkenő mértéke:* a működési támogatásoknak időben korlátozottoknak és – a közlekedésre nyújtott bizonyos támogatások kivételével – csökkenő mértékűeknek kell lenniük. Jelen esetben az időbeli korlát teljesül. A jogszerzés utolsó dátuma 2006. december 31., így az ekkor jogot szerzett kedvezményezettek 2008-ig vehetik igénybe a támogatást. Ebben a tekintetben hangsúlyozni szükséges, hogy a jogszerzés utolsó dátuma megegyezik azzal az időponttal, ameddig a Kanári-szigetek a RSZ 87. cikkének (3) bekezdése (a) pontjának hatálya alá tartozik. Így a támogatás időhatára szintén megfelel a regionális támogatásra vonatkozó iránymutatásnak. Ami a támogatás csökkenő mértékét illeti, megállapítható, hogy a társasági adókedvezmény formájában nyújtott támogatás intenzitása a támogatásnyújtás ideje folyamán fokozatosan csökken, mivel az adóteher nő. Ennek megfelelően azonban, az áfa és a helyi adók mérséklésének mértéke azonban nem csökken. Márpedig, az áfakedvezmény által okozott előny – úgy tűnik – jelentősen csökken, egyrésztől annak a ténynek a hatására, hogy a Kanári-szigeteken alkalmazott 4,5%-os illeték nagyon alacsony, másrésztől, hogy a ZEC területén működő vállalkozások az adókedvezménynek megfelelő összeget vissza kell fizessék, amint az áru vagy szolgáltatás elhagyja a ZEC területét. A csökkentett helyi adó mértéke igen alacsony a többi támogatás összegéhez képest, nevezetesen a társasági adóhoz kapcsolódó adókedvezményhez képest. Ezért megállapíthatjuk, hogy a kérdéses rendszerben a támogatási intenzitás csökkenő mértékű.
- *A kérdéses működési támogatás az érzékeny ágazatokra vonatkozó szabályok tükrében:* A spanyol hatóságok ígéretet tettek arra, hogy a támogatási program kialakítása, alkalmazása során figyelembe veszik az érzékeny ágazatokra vonatkozó szabályokat, és ennek megfelelően a támogatás összeegyeztethető lesz.

A kérdéses működési támogatás a RSZ egyéb rendelkezéseinek tükrében

- *Hol honosak a foglalkoztatottak?* Figyelembe véve a spanyol hatóságok ígéretét, hogy megszüntetnek minden olyan rendelkezést, amely a honos munkavállalókat kedvezményezi, a Bizottság úgy véli, hogy a ZEC rendszer nem tartalmaz semmilyen diszkriminatív elemet, így a RSZ 39. cikkével összeegyeztethető.
- *„ring-fencing”:* minden olyan rendelkezést megszüntetnek, amely arra irányul, hogy az állandó telephelynek a ZEC területén kell lennie, továbbá a Bizottság figyelembe veszi, hogy a ZEC rendszer mind a honos, mind a nem honos személyek előtt nyitva áll, mégpedig azonos feltételek mellett.

Következtetés

A kérdéses támogatási rendszer összeegyeztethető mind a regionális iránymutatás rendelkezéseivel, mind a RSZ 87. cikke (3) bekezdésének a) pontjával, illetve az Európai Gazdasági Térség alapításáról szóló szerződés 61. cikke (3) bekezdésének a) pontjával, mivel hozzájárul a térség fejlődéséhez.

Staviczky Péter:
Állami támogatás 97/99 – Portugália - Beruházások költségvetési támogatásának szabályozása

(Az Európai Bizottság döntése)

A portugál hatóságok a Bizottsághoz fordultak a tárgybeli támogatás megvizsgálása céljából. A Bizottság a vizsgálat során kiegészítő információkat kért, melyeket a portugál hatóságok átadtak.

A Bizottság megállapította, hogy az alábbi szabályozás (a tárgybeli támogatás) a központi költségvetésből származó támogatások statútumának (49/A § (1) bekezdés) hatálya alá tartozik. Célja a befektetők segítése és a regionális egyenlőtlenségek csökkentése, beruházások támogatása, vállalkozások modernizálásának támogatása, munkahelyteremtés útján, különösen a legelmaradottabb régiókban. E támogatás 2010-ig hatályos, és az ipar, a mezőgazdaság, a haltenyésztés, állattenyésztés, turizmus és az informatikai fejlesztések terén vehetik igénybe a vállalatok.

A támogatás formája: adómentesség (jövedelemadó-mentesség), amelyet maximum 10 évig az 1000 millió PTE-t (+/- 5 millió euró) meghaladó beruházások esetében lehet igényelni. A támogatás mértéke alapesetben az elszámolható költségek 5%-a, és maximum az elszámolható költségek 20%-áig emelhető a következő esetekben:

- + 5%, meghatározott ágazatokat érintő beruházások (élelmiszeripar, kémiai anyagok és szintetikus szálak gyártása, közlekedés stb.) esetében;
- + 3%, ha a beruházás elmaradott régiókban valósul meg, ahol a vásárlóerő nem haladja meg a nemzeti átlag 110 %-át;
- + 1-5%, ha a beruházás jelentős mértékű új munkahelyteremtéssel (min. 50 új munkahely) jár;
- + 2%, ha a terv, beruházás jelentős technikai fejlesztéshez, a környezet védelméhez, a nemzeti vagy közösségi termelés növeléséhez, a KKV-k fejlesztéséhez, megerősítéséhez vagy nemzeti tudományos intézményekkel való együttműködéshez járul hozzá.

Ez a jövedelemadó-mentesség természetesen a 20%-os kereten belül kapcsolódhat teljes vagy részleges helyi adó-, illetve illetékmentességhez.

Ezen körülmények között a portugál hatóságok a költségvetési bevételek csökkenését mintegy 10000 millió PTE-ra (+/- 5 millió euró) becsülik.

A Bizottság azt a tényt is figyelembe vette, hogy a fenti támogatások elengedhetetlenek a termelő beruházások ösztönzése terén, és azokat a beruházások költségeivel (pl. munkahelyteremtés) arányosan állapították meg.

Az elszámolható költségek körébe tartoznak a befektetett tőkéből vásárolt földterületek, építmények, új felszerelések, melyek közvetlenül a beruházás megvalósításához szükségesek. KKV-k esetén szabadalmak, licencia és know-how megszerzése, tanácsadási díj, tanulmányi költségek is elszámolhatók. Nagy cégek esetén (nem számítva a de minimis

támogatásokat) immateriális beruházások – a tanácsadási díj és a tanulmányi költségek kivételével – a bekerülési érték 25%-áig számolhatók el. Mezőgazdasági beruházásoknál az elszámolható költségek köréből az immateriális beruházások kiesnek, a tanácsadás díja és a tanulmányok költsége kivételével, melyek a materiális beruházások értékének 12%-áig támogathatók.

A Bizottság kiemelte, hogy az említett szabályozás (támogatás) nem alkalmazható nehéz pénzügyi helyzetben lévő vállalkozások támogatására. A kedvezményezetteknek nem lehet gazdasági és pénzügyi problémája, valamint köztartozása a központi költségvetés, illetve a társadalombiztosítás felé. E feltételek mellett további követelmény, hogy maga a beruházás is legyen gazdaságilag és pénzügyileg életképes. A kedvezményezett saját forrása minden esetben minimum 25%. A támogatás nyújtásának előfeltétele, hogy a támogatás iránti igényt még a beruházás kivitelezése előtt be kell jelenteni.

Emellett a portugál hatóságoknak be kell tartaniuk a nagyberuházásokra vonatkozó közösségi szabályokat ugyanúgy, mint az egyes ipari ágazatokra, mezőgazdaságra, halászatra vonatkozó közösségi rendelkezéseket. A kumulációra vonatkozó közösségi jogszabályok érvényesülését a portugál hatóságok szintén minden esetben kötelesek biztosítani. Továbbá a tárgybeli támogatások kedvezményezettjei szerepelnek a Bizottság számára készítendő éves jelentésekben is.

A támogatásokra vonatkozó szabályozás szerint a tárgybeli rendelkezések a RSZ 87. cikkének (1) bekezdése és az EGT megállapodás 61. cikkének (1) bekezdése szerint állami támogatásnak minősülnek. A Bizottság megállapította, hogy Portugália eleget tett az állami támogatásokra vonatkozó bejelentési kötelezettségének, valamint azt, hogy Portugália 1999 végéig a RSZ 87. cikke (3) bekezdésének a) pontja és az EGT megállapodás 61. cikke (3) bekezdésének a) pontja szerinti területnek minősül.

A támogatás lejárátát figyelembe véve (2010), és hozzátéve, hogy Portugáliában regionális támogatások 2006-ig nyújthatók, fontos leszögezni, hogy 2000. január 1-je után bizonyos területek kiesnek a 87. cikk (3) bekezdésének hatálya alól. A portugál hatóságok kötelesek a regionális támogatási térkép megfelelő alkalmazására. A Bizottság megállapítja, hogy a tárgybeli rendelkezés alkalmazása minden szükséges feltételét biztosítja annak, hogy ezek a támogatások az egyes portugál régiók gazdasági fejlődését szolgálják anélkül, hogy megváltoztatnák a kereskedelmi feltételeket vagy közösségi érdekebe ütköznének. Sőt a támogatások nyújtása a vállalatokat – mivel a támogatási intenzitás a beruházási tervekben meghatározott költségekhez kötött – pontos beruházási tervek kidolgozására ösztönzi. Minthogy a tárgybeli szabályozás alapján kellőképpen átlátható a szerzett előnyök mértéke, az ilyen támogatások a vállalatoknak közvetlenül a központi költségvetésből nyújtott állami támogatásokra vonatkozó szabályok alkalmazásáról szóló bizottsági iránymutatás 31. pontja szerint az állami támogatásokkal egyenlő elbánásban részesülnek.

Ezenfelül a fenti tanácsadási díjra és a tanulmányi költségekre vonatkozó támogatások a KKV-k tekintetében (külső cégek által nyújtott szolgáltatások) „soft” támogatásnak minősülnek. Ezért a maximális támogatási intenzitás a kérdéses szabályozási rendszer terén elfogadható, figyelembe véve a KKV-kre vonatkozó közösségi joganyagot.

Ami a tárgybeli rendelkezések mezőgazdaságban történő alkalmazását illeti, a Bizottság megjegyzi, hogy a beruházásonkénti minimum 1000 millió PTE-s beruházási költség (+/- 5 millió euró) irreális, ha alkalmazására a mezőgazdasági kistermelők körében kerülne sor.

A Bizottság közli a portugál kormánnyal, hogy a tárgybeli szabályozás ellen a vonatkozó közösségi joganyag alapján történő vizsgálat után, a RSZ 87. cikke és az EGT megállapodás 61. cikkének keretei között nem hozható fel kifogás, hozzátéve, hogy a fenti támogatások megfelelnek a belső piac által felállított kompatibilitási követelményeknek.

Ami a mezőgazdasági támogatásokat illeti, a Bizottság felhívja a portugál hatóságok figyelmét arra a tényre, hogy ezek engedélyezése a hatályos 1257/99. számú tanácsi rendelet alapján történik, ezért ennek módosítása a fenti rendelet alapján szükséges lehet.

Végül a Bizottság tájékoztatni kívánja a portugál hatóságokat, hogy jelenleg a mezőgazdasági támogatásokra vonatkozó politika felülvizsgálata folyik az Agenda 2000 szabályainak tükrében, ezért fenntartja a jogot, hogy a 88. cikk (1) bekezdését érintő megfelelő intézkedéseket hozzon, melyek hatással lehetnek a tárgybeli szabályozás végrehajtására.